

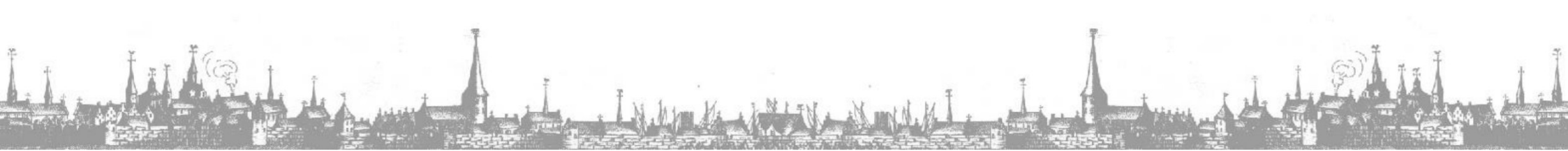
Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek Beijlshof 1 te Heythuysen

Res nova Monumenten 2020

www.resnovamonumenten.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Opmaat	5
1.2	Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek (2009)	6
1.3	Opbouw van het rapport	6
1.4	Bronnen en opname	7
1.5	Dendrochronologisch onderzoek	7
1.6	Productie en regie	7
2	Beschrijvende analyse	8
2.1	Ligging Grathemermolen	8
2.2	Algemene opmerking beschrijving complex	8
2.3	Beschrijving boerderij	10
2.3.1	Exterieur boerderij	10
2.3.2	Interieur boerderij	24
2.4	Beschrijving schuur	48
2.4.1	Exterieur schuur	48
2.4.2	Interieur schuur	56
2.5	Beschrijving aanbouwen schuur	63
2.5.1	Volume tegen zuidoost hoek	63
2.5.2	Open schuur tegen de zuidgevel	65
2.5.3	Open schuur tegen noordgevel	67
2.6	Beschrijving stal	69
2.6.1	Exterieur stal	69
2.6.2	Interieur stal	71
2.7	Beschrijving vrijstaande stal	74

Colofon, disclaimer en lay-uitwijzer

Colofon:

Opdrachtgever: Stichting het Limburgs Landschap
Repro's: Stichting het Limburgs Landschap, Res nova
Monumenten
© 2020 Res nova Monumenten

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal of op papier, zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever, en in overleg met Res nova Monumenten.

In het geval van publicatie, geheel of gedeeltelijk, van dit als intern rapport bedoeld document, kan het noodzakelijk zijn om auteursrechten, copyright, publicatierechten en/of andere rechten te regelen met Res nova Monumenten of derde partijen.

Disclaimer:

Het onderzoek van Res nova Monumenten heeft een onafhankelijk en pragmatisch karakter en is niet bedoeld voor wetenschappelijke doeleinden, maar voor besluitvormingsprocessen in het kader van beheer, behoud en ontwikkeling. Ieder onderzoek steunt wel op wetenschappelijke analyse en synthese en leidt vaak tot verrassende vondsten. De conclusies en aanbevelingen dragen het karakter van een advies, voor de opvolging waarvan Res nova Monumenten geen verantwoordelijkheid draagt.

Status rapport:

Dit rapport – versie 30 september 2020 – is definitief

Afbeelding omslag:

Westgevel van boerderij De Beijlshof

2.7.1	Exterieur vrijstaande stal	75
2.7.2	Interieur vrijstaande stal.....	82
3	Verhaal van de plek	87
3.1	Oudste geschiedenis	87
3.2	Achttiende eeuw	93
3.2.1	Boerderijtypologie	94
3.2.2	Ferrariskaart	95
3.2.3	De Beijlshof in de achttiende eeuw	97
3.3	De boerderij in de negentiende eeuw	99
3.3.1	Tranchotkaart	101
3.3.2	Kadastrale minuutkaart	103
3.3.3	Topografische kaarten	110
3.4	Twintigste eeuw.....	111
3.4.1	Aanpassingen in het begin van de eeuw	111
3.5	Tweede helft twintigste eeuw	115
3.6	Recapitulatie ontwikkelingsgeschiedenis en dateringskaart	119
4	Waardering	122
4.1	Inleiding	122
4.2	Waardering.....	123
4.3	Waarderingskaarten behoudenswaardige structuur.....	130
4.4	Waardenmatrix	131
4.4.1	Boerderij.....	132
4.4.2	Schuur, met aanbouwen	142
4.4.3	Stal tussen boerderij en schuur	149
4.4.4	Vrijstaande stal met bakhuis	153
4.5	Conclusie.....	159

5	Bronnen	161
---	---------------	-----

Impressie van de gebintconstructie van de schuur van de Beijlshof.

1 Inleiding

1.1 Opmaat

Opdrachtomschrijving

Gelegen ten zuiden van de dorpskern van Heythuysen ligt de Beijlshof, een grote pachthoeve die in de huidige hoofdopzet is terug te voeren tot ten minste de achttiende eeuw en waarvan de eerste vermelding wordt gedaan in 1505. De Beijlshof was toen een pachthoeve van de heren van Horne. Ook in de negentiende eeuw was zij nog aan de heren van Horn (Magnée) gelieerd.

De boerderij is niet aangewezen als rijks- of gemeentelijk monument, noch is ze aangemerkt als beeldbepalend object. Gelet op de oorsprong van de boerderij, het belang dat zij heeft gehad in de ontginning in het gebied ten zuiden van Heythuysen, de eeuwenoude relatie tot kasteel Horn en, zoals uit dit onderzoek zal blijken, de gaafheid van de houtconstructies en casco van het complex, zijn de waarden van de Beijlshof van dermate groot belang dat het ontbreken van een passende beschermende status als omissie mag worden beschouwd.

De eigenaar van de boerderij, Stichting het Limburgs Landschap, heeft de intentie de boerderij te herbestemmen, restaureren en verbouwen. In het kader van de beoogde herbestemmings-opgave heeft het Limburgs Landschap via de *regeling stimulering herbestemming monumenten* een subsidie ontvangen om de mogelijkheden voor de Beijlshof te onderzoeken.

Onderhavig cultuur- en bouwhistorisch onderzoek maakt deel uit van dit herbestemmingsonderzoek. Doel van het cultuur- en bouwhistorisch onderzoek met waardenstelling is tweeledig: Enerzijds dient het inzicht te verschaffen in de cultuurhistorie van de locatie: welk 'verhaal' vertelt de Beijlshof. Anderzijds dient de rapportage als een onafhankelijke cultuur- en bouwhistorische waardenstelling. De resultaten van het onderzoek kunnen worden ingezet als uitgangspunt of inspiratiebron voor de uitwerking van de herbestemmingsplannen.

Daarnaast wenst het Limburgs Landschap, naar aanleiding van de bevindingen van deze rapportage de boerderij op te nemen op de gemeentelijke monumentenlijst van de gemeente Leudal. Onderhavige rapportage dient hierbij als onderlegger voor de beoogde plaatsing.

Werkdocument — De rapportage is opgesteld op basis van de situatie tijdens de initiële opname. Het rapport zal, mochten er in de loop van de werkzaamheden nieuwe historisch waardevolle bouwsporen aan het licht komen, worden aangevuld en indien nodig aangepast.

Het rapport dient dan te worden beschouwd als werkdocument.

1.2 Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek (2009)

Het rapport is opgesteld volgens de *richtlijnen bouwhistorisch onderzoek 2009*. In deze richtlijnen wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten bouwhistorisch onderzoek:

- bouwhistorische inventarisatie: Gewoonlijk beperkt een bouwhistorische inventarisatie zich tot een beoordeling van de objecten vanaf de buitenzijde. De onderzoeker kan dan een uitspraak doen in termen van mogelijke, vermoede of zekere monumentwaarden.
- bouwhistorische opname: bij een bouwhistorische opname onderzoekt de bouwhistoricus de bouw- en gebruiksgeschiedenis van een object (de gebouwde structuur) en brengt hij in kaart welke elementen uit de verschillende bouwfasen het object nu nog bevat. Op basis hiervan bepaalt hij een waardenstelling. De diepgang van een bouwhistorische opname hangt af van de wensen en eisen van de opdrachtgever en de overheid, zoals die in het Plan van Onderzoek zijn geformuleerd. Een bouwhistorische opname op hoofdlijnen wordt ook wel een 'bouwhistorische verkenning' of 'quick scan' genoemd.
- bouwhistorische ontleding: Bij een bouwhistorische ontleding levert de bouwhistoricus een gedetailleerde documentatie van een bouwwerk of object.

Het onderzoek wordt uitgevoerd als bouwhistorische opname.

1.3 Opbouw van het rapport

In het rapport worden de volgende onderdelen behandeld:

- Beschrijving huidige situatie (hoofdstuk 2)
- Verhaal van de plek (hoofdstuk 3)
- Waardenstelling (hoofdstuk 4)
- Bronnenlijst (hoofdstuk 5).

Beschrijving — In hoofdstuk 2 wordt een uitgebreide beschrijving van het complex gegeven. Hierbij worden de verschillende volumes apart behandeld.

Verhaal van de plek — Hoofdstuk 3 kan worden beschouwd als een beknopte zoektocht naar het 'verhaal van de plek', oftewel de 'genius loci'. Het betreft een beschrijving van de bouw- en gebruiksgeschiedenis. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan aspecten als de situering en de (visuele) samenhang met andere objecten. Aan de hand van historisch kaart- en beeldmateriaal wordt de (bouw)historie inzichtelijk gemaakt.

Waardenstelling — Hoofdstuk 4 vormt de basis voor de beoordeling van toekomstige werkzaamheden aan het pand. Het geeft aan de hand van een waardenstelling, waardenkaart en waardenmatrix een beeld van de elementen en aspecten die het behouden en/of versterken waard zijn.

Bronnenlijst — Het rapport eindigt met een overzicht van de gebruikte literatuur, archiefstukken, beeldmateriaal en websites.

1.4 Bronnen en opname

Op 1 juli 2019 heeft een opname ter plaatse plaatsgevonden.

1.5 Dendrochronologisch onderzoek

Naar aanleiding van de bevindingen in de conceptversie van het bouwhistorisch onderzoek, heeft op 15 oktober 2019 door Van Daalen Dendrochronologie dendrochronologisch onderzoek naar de gebinten in de schuur plaatsgevonden.

Bij de genomen boormonsters was het aantal jaarringen (62 ringen) als gevolg van het bij de gebinten gebruikte zeer snel groeiende hout, te laag om synchronisatie met voor handen zijnde referentiecurves te maken. Het onderzoek heeft hierdoor helaas geen antwoord geven over de exacte ouderdom van de gebinten.¹

1.6 Productie en regie

Dit rapport is van de hand van drs. [REDACTED]. Het is collegiaal getoetst door drs. [REDACTED].

[REDACTED]

¹ Van Daalen dendrochronologie, *Beijlshof 1 Heyhuysen, dendrochronologisch onderzoek*, Deventer, november 2019.

2 Beschrijvende analyse

2.1 Ligging Beijlshof

De Beijlshof is gelegen ten zuiden van de historische dorpskern van Heythuysen. Het boerderijcomplex ligt aan de zuidzijde van de Tungelroyse beek. Het landschap rondom de hoeve is in de huidige opzet nog nagenoeg identiek aan de vroeg-negentiende-eeuwse situatie. De percelen akker en weiland, met een onregelmatige structuur, zijn alle omzoomd met houtwallen. De toeritten naar de boerderij betreffen oude bomenlanen. Langs de beek liggen enkele percelen voormalig hakhoutbos (geriefbosjes) en ten zuiden bevindt zich een groter naaldbos dat deel uitmaakt van de vroeg-negentiende-eeuwse heideontginningen. Dit gevarieerd landschap, waarbij het hart wordt gevormd door de kampenstructuur van de Beijlshof, vormt een fraai historisch-agrarisch ensemble.

Ten noorden van de boerderij is in de loop van de twintigste eeuw, ten behoeve van de schaalvergroting, een aantal grote schuren geplaatst. Deze schuren hebben vanuit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt geen waarde en verstoren de historische karakteristiek van het ensemble.

Afb. 1 Luchtfoto van het gebied ten zuiden van Heythuysen. De Beijlshof is rood omcirkeld. Op de luchtfoto is de historische opzet van het landschap nog duidelijk herkenbaar.

Bron: ruimtelijkeplannen.nl

2.2 Algemene opmerking beschrijving complex

De geschiedenis van de Beijlshof is terug te voeren tot de late middeleeuwen. Het casco van het complex is in haar huidige opzet in hoofdlijnen te herleiden tot de achttiende eeuw, waarbij bij de schuur sprake is van een oudere houtconstructie (constructie van een vakwerkschuur). De van oorsprong vrijstaande boerderij en schuur zijn rond 1900 op een typologisch karakteristieke wijze

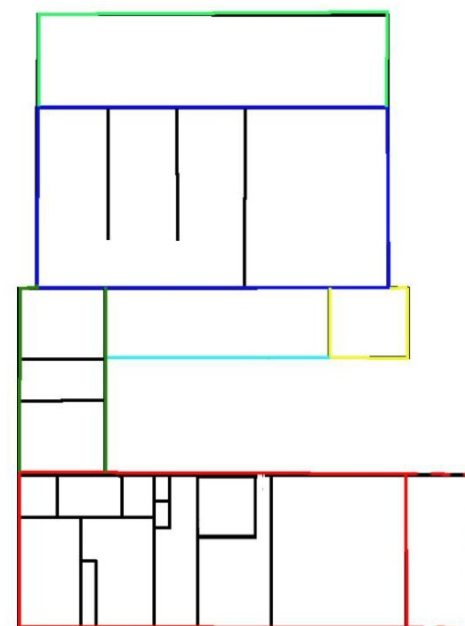
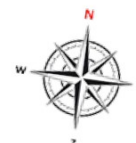

verbonden via een tussenvolume (stal), waardoor de U-vormige hoofdropzet is ontstaan. Gedurende deze fase is de dwarsdeelschuur tot langsdeelschuur gewijzigd. Bij de boerderij is de stal in de periode 1910-1930 naar achteren toe uitgebreid. In de tweede helft van de vorige eeuw zijn tegen de zijgevels van de schuur open loodsen geplaatst.

Het volume ten zuiden van de boerderij is gebouwd in het interbellum. Het achttiende-eeuwse bakhuisje vormt de zuidoostelijke aanbouw van dit volume

Vandaag de dag wordt het complex gevormd door een aantal onderdelen:

- Achttiende-eeuwse boerderij met uitbreiding 1910-1930
- Achttiende-eeuwse schuur, met oudere houtconstructie
- Stalvolume uit circa 1900.
- Aanbouw tegen de zuidoost hoek van de schuur uit circa 1900
- Uitbreiding aan de zuidzijde van de schuur: XXB
- Uitbreiding aan de noordzijde van de schuur: XXB
- Vrijstaand stalvolume: 1910-1930 (met achttiende-eeuws bakhuisje).

Afb. 2 Onderdelen van het complex (begane grond).

— Boerderij	— Vrijstaande stal met bakhuisje
— Schuur	— Open schuur/sjop tegen schuur
— Stal/koppelstuk	— Open schuur/sjop tegen schuur
— Stal	

2.3 Beschrijving boerderij

2.3.1 Exterieur boerderij

Plattegrond, opstand en dak

De boerderij wordt gevormd door de zuidelijke vleugel van het complex. Het bestaat uit twee onderdelen:

- de historische boerderij,, bestaande uit een éénbeukige boerderij met woonhuis (west) en stal (oost).
- de uitbreiding van de stal, waarbij de achtergevel op de begane grond is weggebroken en de geveltop wordt opgevangen door een betonnen latei.

De gevels van het hoofdvolume zijn opgetrokken in baksteen, gemetseld in een kruisverband. De gevels zijn in de loop van de tijd deels opnieuw gevoegd met een cementhoudende voeg. Op plaatsen waar nog sprake is van een oudere, wittere voeg, zien we sporen van een dagstreep.

De uitbreiding van de stal is eveneens in kruisverband gemetseld. De machinale steen is kleiner van formaat.

De boerderij is, zoals bij vrijwel iedere boerderij het geval is, in de loop van de tijd aangepast aan de mode van de tijd en aan de veranderingen in (woon)behoeften. Zo zijn de vensteropeningen van het woonhuis vrijwel allemaal (rond 1900) aangepast. Ook bij de stal hebben de kleinere raampjes plaatsgemaakt voor betonvensters. Door het behoud van de bouwsporen is deze

ontwikkelingsgeschiedenis inzichtelijk gebleven en kan de oorspronkelijke opzet (ten dele) worden herleid.

Het zadeldak is gedekt met rode muldenpannen en heeft mastgoten. Op beide dakschilden zijn in het voorhuis enkele kleine dakvensters geplaatst (naoorlogs). Aan de noordzijde bevindt zich een dakkapel met hooiluik. De dakopbouw is onder een aangekapt zadeldakje geplaatst. De wangen en de luiken zijn voorzien van kraaldelen. De windveren zijn decoratief gesneden. Het hooiluik ligt recht boven een oorspronkelijke staldeur.

Op de westelijke topgevel staat een forse bakstenen schoorsteen. Een tweede exemplaar bevindt zich ter plekke van de muur tussen keuken en geut.

Op het dak is een aantal naoorlogse dakdoorvoeren geplaatst.

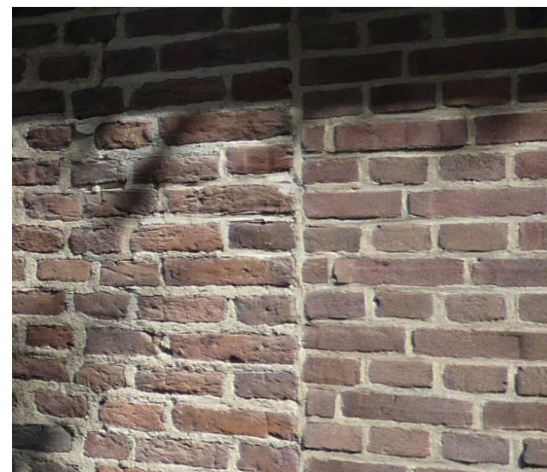
Afb. 3. Dak met muldenpannen. De schoorsteen hoort bij de oorspronkelijke stookplaats van de herd/keuken.

Afb. 4 Noordgevel met kapel met hooiluik.

Afb. 5 Grove, gemëleerde veldbrandsteen (groot formaat), voeg deels voorzien van dagstreep.

Afb. 6 Overgang van veldbrandsteen boerderij naar Machinale steen bij uitbreiding stal.

Voorgevel (west)

De voorgevel, de westelijke kopgevel is opgetrokken in, in kruisverband gemetselde, baksteen. De geveltop wordt afgesloten door vlechtwerk. De gevel heeft een asymmetrische opzet.

Aan het exterieur is zichtbaar dat de boerderij aan de noordzijde een kelder met opkamer heeft (drie opkamers over de gehele diepte van het voorhuis). Het opkamervenster is geplaatst onder een strekse segmentboog. De bakstenen lekdorpel ligt gelijk met de rooilijn en heeft geen verloop. Het als stolpraam uitgevoerde venster is vrij recent vervangen. Aan het metselwerk rondom het muurwerk is te zien dat dit venster later is geplaatst. Als we kijken naar de noordelijke zijgevel, dan zien we dat hier een dichtgezet opkamervenster zit. Het huidige venster in de kopgevel zal dan ook rond 1910-1930 zijn ontstaan, als het koppelstuk tussen boerderij en schuur wordt gebouwd.

Ook het keldervenster is later toegevoegd (zelfde reden). Het huidige exemplaar is enkelruits en onder een kopse rollaag gelegen. De dagkanten van het venster zijn met cement bezet. Kijkende naar het metselwerk tussen de vensters, dat is uitgevoerd in een rommelig wildverband (met machinale steen), dan is er in de loop van de twintigste eeuw sprake geweest van herstel.

Rechts van de opkamer/kelder bevindt zich een tweetal grotere vensters. De vensters zijn beide vrij recent vervangen door T-vensters met tweeruits raamvleugels bij de stolpramen en een tweeruits bovenlicht. Het vlakke, brede profiel van de roede en het kalf sluit niet aan op de historische karakteristiek van de boerderij.

De gevelopeningen van beide vensters hebben een ietwat andere opzet. Het centrale venster is geplaatst onder een segmentboog, bestaande uit afwisselend een strek en twee koppen. Het heeft een zware hardstenen onderdorpel met kwartrond profiel. Onder de onderdorpel zit een kopse rollaag. Het rechter venster is geplaatst onder een soortgelijke strekse rollaag als bij de opkamer. Ook dit venster is een latere toevoeging uit circa 1910-1930. Dit is ook herkenbaar aan het metselwerk rechts van het raam, waar een rij strekken is gebruikt om aansluiting te vinden op het bestaande muurwerk. Of hier van oorsprong ook een raam heeft gezeten, is moeilijk vast te stellen. In het interieur zullen we zien dat bij beide vensters sprake is van een houten latei waarop de kinderbalken aansluiten. Echter, de kinderbalken wijken bij beide vensters af van de overige exemplaren (grenen balken in plaats van eiken, handgezaagde balken). Het is aannemelijk dat dit venster rond 1900 is toegevoegd ten behoeve van een behoefte aan meer wooncomfort.

Beide vensters zijn voorzien van luiken. Deze zijn echter decoratief van opzet en op de gevel gefixeerd. Het formaat correspondeert bovendien niet met de gevelopeningen.

Op de verdieping bevindt zich een tweetal smalle vensters onder kopse segmentboog. Ook hier is sprake van gelijk met de rooilijn gelegen rollaagjes als lekdorpels. De enkelruits draairamen hebben een rechte bovendorpel. Ook hier is rond de gevelopeningen sprake van aangepast metselwerk: aansluiting op het kruisverband.

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

In de geveltop is onder de nok een plaats zichtbaar waar het metselwerk is ingeboet. Naar alle waarschijnlijkheid heeft hier een uilengat gezeten.

De gevel telt ter plekke van de gordingen staafankers. De nokbalk is voorzien van een decoratief krulanker.

Afb. 7. De voorgevel: overzicht.

Afb. 8 Authentiek achttiende-eeuws venster onder segmentboog en met opvallende hardstenen lekdorpel.

Afb. 9 Venster, circa 1900, geplaatst onder strekse segmentboog.

Afb. 10. Linker travee: kelder met opkamer.

Afb. 11. Het metselwerk tussen beide vensters is vervangen.

Afb. 12 Geveltop met vlechtwerk en staafankers.

Afb. 13 Krulanker in de geveltop.

Afb. 14 Aansluiting gevel stal (circa 1900) op boerderij.

Zijgevel (zuid)

De zijgevel van de hoofdmassa betreft de gevel van de achttiende-eeuwse boerderij en de gevel van de uitbreiding uit de periode 1910-1930.

Voorhuis — Het linker geveldeel omvat het voorhuis, inclusief de geut. Het geveldeel is opgetrokken in in kruisverband gemetselde baksteen, met drieklezoren (driekwart strek) bij de hoekafwerking. Het heeft een cementpleister plint.

Ook hier is een tweetal verschillende typen gevelopeningen herkenbaar: de oorspronkelijke achttiende-eeuwse opzet onder segmentboog met afwisselend strek en twee koppen en de vensteropeningen onder strekse rollagen.

De centrale as huisvest de voordeur, geplaatst onder de segmentboog met afwisselend strekken en koppen. Uit de klezoren aan weerszijde van de gevelopening kan worden herleid dat hier ook van oorsprong al een deur heeft gezeten. Het deurkozijn dateert uit circa 1900 en heeft nog het oorspronkelijke bovenlicht met brede tussenstijl en het geprofileerde kalf. De strokendeur (naoorlogs) is aan de binnenzijde afgetimmerd en voorzien van een deureklopper (leeuwenkop).

De vensters zijn alle geplaatst onder een strekse segmentboog en hebben een kopse rollaag onder de onderdorpel. De twee exemplaren links van de entree en het venster bij de geut zijn uitgevoerd als T-venster met vierruits stolpramen (tweerruits raamvleugels) en een tweerruits bovenlicht.

Het venster rechts van de deur (bij de keuken) is opgezet als een breed zesruits venster, eveneens onder een segmentboog geplaatst. Onder en langs alle vensters is aan het metselwerk zichtbaar dat de gevelopeningen zijn aangepast: het regelmatige kruisverband wordt hier verstoord en er zijn breukstenen gebruikt om aansluiting te vinden op het bestaande metselwerk.

Tussen de deur en het venster rechts daarvan is een rij klezoren in het muurwerk zichtbaar. Dit is een aanwijzing dat van oorsprong ook bij de keuken sprake is geweest van twee vensters.

De vensters zijn alle in verschillende fasen vervangen. De vensters bij de woonkamer hebben een geprofileerd kalf en weldorpels, waarbij het glas met stopverf is geplaatst. Het venster bij de geut is veel rechthoekiger van opzet, zonder profilering en is in het laatste kwart van de vorige eeuw vervangen. Ook hier zijn de ruiten met stopverf aangebracht. Het keukenvenster is het meest recent vervangen, herkenbaar aan de velling bij de aansluiting van dorpels en stijlen. Bij dit venster zijn de ruiten met glaslaten (aan de binnenzijde) vastgezet.

Alle vensters zijn voorzien van decoratieve luiken. Deze zijn gefixeerd aan de muur en hebben geen gehengen (ook geen duimen in de gevel). Door de luiken is het niet mogelijk om vast te stellen of er nog meer bouwsporen in de gevel aanwezig zijn.

Afb. 15. Zuidgevel: overzicht.

Afb. 16. Zuidgevel: linker gedeelte. .

Afb. 17. Zuidgevel: voorhuis keuken en geut. De rode pijl geeft een rij klezoren weer (bouwspoor voormalig venster).

Afb. 18 Authentiek achttiende-eeuws venster onder segmentboog en met opvallende hardstenen lekdoorpel.

Afb. 19 Venster, links van de deur: onder het venster is sprake van herstelwerk (koppen toegevoegd in de strekkenlaag). Bij de linker dagkant zijn breukstenen aanwezig.

Stal, oude gedeelte — Het centrale geveldeel omvat de oorspronkelijke stal. Ook hier zit een cementplint. De stal omvat de drie oostelijke beuken van het oorspronkelijke volume. Links bevindt zich een grote schuifpoort, aangebracht in de jaren vijftig-zestig. Rechts hiervan is per beuk een tweetal betonvensters (zesruits) met daaronder ventilatiesleuf aangebracht. Ook deze dateren uit de jaren vijftig-zestig. Voorheen zullen hier kleinere stalraampjes hebben gezeten. Of dit houten tuimelvensters uit de periode 1910-1930 zijn geweest (zoals bij de stallen nog aanwezig zijn) of de oorspronkelijke exemplaren uit de achttiende eeuw, is onbekend.

Daar waar de staafankers bij het woonhuis verscholen liggen achter de luiken, zijn ze hier goed herkenbaar. De ankers zitten zeven baksteenrijen onder de muurplaat.

Op een drietal plaatsen is, net boven de plint inboetwerk in het metselwerk zichtbaar. De hoogte en omvang van het inboetwerk verschilt nogal. Ook de plaatsing binnen het traveevlak is verschillend. We lijken hier te maken te hebben met lokaal herstelwerk. De eventuele (typologische) mogelijkheid van kleine staldeurtjes of mestluiken lijkt, gelet op de verschillen in positionering en formaat van het inboetwerken, onwaarschijnlijk. Bovendien zijn er in het interieur sporen die erop duiden dat langs de zuidelijke langgevel een voergang heeft gelopen (zie paragraaf 2.3.2).

Afb. 20. Zuidgevel: overzicht stal.

Afb. 21. Schuifpoort, vermoedelijk jaren vijftig. De rode pijl geeft een onder het staafanker zichtbaar bouwspoor weer.

Afb. 22. Betonvensters uit de jaren vijftig-zestig. De rode pijlen geven de locatie van inboetwerk weer.

Stal, 1910-1930 — De uitbreiding van de stal heeft geen cementplint. Het is opgetrokken in een kruisverband. Kruisverband wordt na 1930 vrijwel niet meer toegepast (omdat men overgaat op dickere spouwmuren).

Als we kijken naar de betonvensters, dan is ook hier te zien dat deze later in de gevel zijn geplaatst. Onder de vensters is een vijftiensteens brede rollaag zichtbaar. Het betonvenster is echter circa 20 centimeter breder. De vijftien koppen brede rollaag correspondeert wat betreft breedte met de lekdorpels onder de houten tuimelramen in de stal tussen de boerderij en de schuur, en de vrijstaande stal.

Vóór de voorgevel loopt een met kasseien bestraat pad. Dit is een zogenaamde luif, een verharde afvoer van (regen)water. De luif loopt over de gehele breedte van de gebouw. Vóór de schuifdeur is de luif tot een groot vierkanten bestraat vlak uitgewerkt. Hierin is een afvoerput zichtbaar. De huidige pachter geeft aan dat onder de stal een gewelfde kelder ligt die via een overkluisde tunnel in zuidelijke richting loopt. Deze afvoer sluit aan op deze overkluizing.²

Afb. 23. Uitbreiding van de stal uit 1910-1930. De betonvensters zijn in de jaren vijftig-zestig toegevoegd.

Afb. 24. Een van de betonvensters. De rollaag onder de vensters is smaller dan het venster.

Achtergevel (oost)

De achtergevel van het gebouw dateert uit de periode 1910-1930. De gevel is opgetrokken in in kruisverband gemetselde baksteen. De gevel heeft een symmetrische opzet. In het midden bevindt zich een rechte poort, geplaatst onder een kopse rollaag. Het metselwerk rondom de poort is wat rommeliger dan de rest van de gevel, wat suggereert dat de gevel is aangepast. Ook de twee staldeuren ter plekke van de voormalige mestgangen, uitgevoerd als boerendeur (spiegelklampdeur), zijn in de huidige opzet op een gegeven moment toegevoegd, dan wel aangepast (herkenbaar aan de afwijkende steen van de kopse rollaag en het breuksteen metselwerk rondom de openingen). Naast de mestgangdeuren bevindt zich een luik voor de groepen (de mestgoten). Deze kunnen met katrollen worden opgetakeld, waardoor de groepen

² De kelder, noch de tunnel waren tijdens de opname van het complex te bezichtigen.

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

rechtstreeks in de achter de stal gelegen mestvaalt kunnen worden geleege.

Boven de centrale poort bevindt zich een groot hooiluik. Deze is geplaatst onder een segmentboog en is voorzien van een klampdeur. Boven de opening bevindt zich een stalen hijsbalk met katrol.

De inpandige achtergevel van de achttiende-eeuwse stal is op de begane grond weggebroken. Op de verdieping is deze vanuit het hooiluik zichtbaar. De gevel is bezet met een grof opgezette pleister. Op de hooizolder van het hoofdvolume is te zien dat de geveltop blind is (geen sporen van gevelopeningen). Aan de achterzijde is, net als bij de voorgevel, sprake van vlechtwerk.

Afb. 25 Achtergevel van het volume uit 1910-1930.

Afb. 26 De poort is aangepast, zoals zichtbaar is uit het metselwerk rondom de gevelopening.

Afb. 27 Authentiek hooiluik.

Afb. 28 Boerendeur bij de grupgang, in de loop van de tijd aangepast.

Afb. 29 De gestucte en gewitte achtergevel van het hoofdvolume, gezien door het hooiluik.

Afb. 30 Noordelijke gedeelte van de achtergevel van het hoofdvolume, met steunberen en vlechtwerk.

Zijgevel (noord)

Ook bij de noordelijke langgevel van de boerderij is duidelijk sprake van de driedeling voorhuis-oorspronkelijke stal-uitbreiding stal.

Voorhuis — Een groot deel van de gevel van het voorhuis bevindt zich, na de bouw van het koppelstuk in de periode 1910-1930, inpandig en is wit gekeimd. Onder de dikke keimlaag is een aantal bouwsporen herkenbaar. Op de 'begane grond' zien we een tweetal strekse hanenkammen, horende bij de oorspronkelijke keldervensters. Buiten de oostgevel van het koppelstuk zit een derde keldervenster. Deze is nog voorzien van een kozijn.

Boven de keldervensters zijn in de stal de rollagen van de voormalige vensters van de opkamer zichtbaar. Bij het rechter

exemplaar is een kleine opening behouden. De opkamervensters bevinden zich niet recht boven de kelderramen.

Ook hier is net buiten de oostgevel van het koppelstuk nog een oorspronkelijk venster behouden. Dit badkamerraam sluit aan de bovenzijde aan op de muurplaat van het volume. Rechts hiervan is, na de bouw van het koppelstuk, een nieuw venster aangebracht. Dit zesruits stolpraam (1910-1930) is, net als de overige vensters aan deze zijde achter de dag geplaatst.

Het gevelvlak ter plekke van de geut is gewijzigd. In het rode machinale gevelvlak is een moderne deur en toiletraam geplaatst. De kopse rollaag onder de deurdorpel en de houten latei van de voormalige gevelopening (meteen onder de muurplaat) zijn nog behouden, waaruit blijkt dat de deur oorspronkelijk iets meer naar het westen lag. Vóór de nieuwe entree is een halfronde stoep, bestaande uit twee treden, opgetrokken.

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

Afb. 31 Noordgevel van het voorhuis: overzicht van het gedeelte dat buiten het koppelstuk uit circa 1900 is gelegen.

Afb. 33 Middenboven een authentiek opkamervenster. Midden onder een authentiek keldervenster. Het venster rechtsboven is na de bouw van het koppelstuk aangebracht.

Afb. 32 Geveldeel van de geut. De rode pijlen geven de kopse rollaag en de houten latei van de voormalige doorgang aan.

Afb. 34 Inpandig gelegen geveldeel van het voorhuis. De rode pijl wijst een hanenkam van een keldervenster aan (zie ook afb. 35), de rode ovaal omkadert een kopse rollaag van een opkamervenster.

Afb. 35 Dichtgezet keldervenster.

Afb. 36 Dichtgezet keldervenster en de rollaag van een dichtgezet opkamervenster.

Stal, oude gedeelte — De drie travéeën van de oude stal hebben een asymmetrische opzet. In de centrale as bevindt zich, onder de kapel met hooiluik, een staldeur, opgezet als klampdeur. De doorgang achter de deur is van binnenuit dichtgezet. De voormalige entree is geplaatst onder een segmentboog en aan de rechterzijde is een rij klezoren zichtbaar. Het betreft hier een oorspronkelijke staldeur.

Het rechter staltravée heeft een tweetal betonvensters. Boven het linker exemplaar is een segmentboog zichtbaar. Deze is in opzet gelijk aan de exemplaren in het voorhuis (alleen strekken). Het betreft hier een rond 1900 aangebracht venster.

In het linker travée is een soortgelijke opzet zichtbaar: twee betonvensters. Hier is boven en naast het rechter exemplaar inboetwerk herkenbaar. Kijkende naar de plaatsing en uitvoering van het herstelwerk, heeft hier een soortgelijke segmentboog als bij de rechter travée gezeten.

Net als bij de zuidgevel is, verspreid over de gevel, sprake van lokaal herstelwerk van de gevel. De locatie van de inboetwerkzaamheden volgt geen regelmatig patroon en er is ook geen verband met de bouwsporen aan de zuidzijde. We lijken hier dan ook te maken te hebben met onafhankelijke herstelwerkzaamheden (onderste gedeelte gevel is erg vochtig, zoals blijkt uit de zoutafzetting). Het meest opvallend is het onderste gedeelte van het muurvlak naast de staldeur. Op circa één meter hoogte zitten twee rijen koppen boven elkaar. Hieronder loopt het kruisverband weer door. Echter het strookt niet met het aangrenzende muurwerk. Ter plekke van de hemelwaterafvoer gaat het weer over in het 'correcte' patroon.

Afb. 37 Twee westelijke traveeën van de stal.

Afb. 38 Oostelijke travee van de stal.

Afb. 39 Oude staldeur, geplaatst onder segmentboog. De deur is van binnenuit dichtgezet. Rechts van de deur is een rij klezoren zichtbaar (rode pijl). Het gele ovaal omcirkeld de opvallende dubbele rij koppen.

Afb. 40 Segmentboog boven het venster, rechts van de deur.

Afb. 41 Inboetwerk boven en links van het venster, links van de deur: sporen van een soortgelijk venster (ca 1900) als rechts.

Stal, 1910-1930 — De uitbreiding van de stal is opgetrokken in een kruisverband. Als we kijken naar de betonvensters, dan is hier, net als bij de zuidgevel te zien dat deze later zijn geplaatst. Onder de vensters is een vijftiensteens brede rollaag zichtbaar. Het betonvenster is echter circa 20 centimeter breder.

Afb. 42 Noordgevel van de staluitbreiding.

Afb. 43 De stalvensters zijn breder dan de onderliggende kopse rollagen.

2.3.2 Interieur boerderij

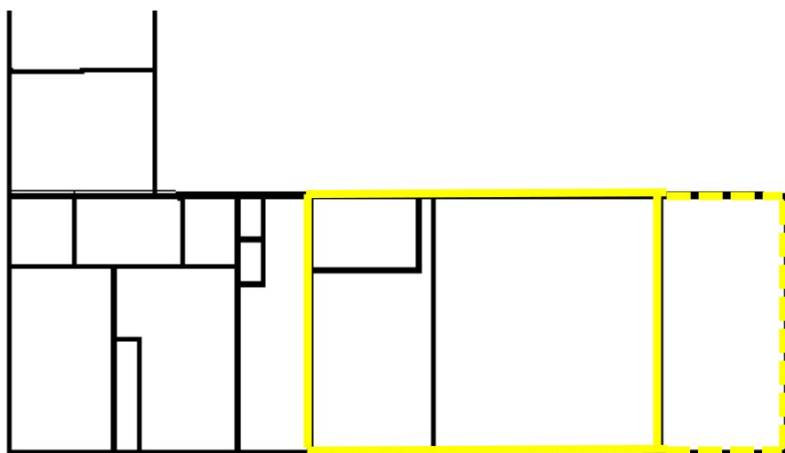
Structuur

De boerderij is opgezet als een hallenhuishoerderij, bestaande uit één beuk. Het vormt hiermee de laatste fase in de ontwikkeling van de hallenhuishoerderij, in het bijzonder het Noordlimburgse hoftype met vrijstaande schuur (zie hoofdstuk 3), waarbij de door de ankerbalkgebinten bepaalde driebeukige opzet vanaf circa het begin van de achttiende eeuw verdwijnt.³

³ Hekker, R.C., 'De ontwikkeling van boerderijvormen in Nederland', in: *Duizend jaar bouwen in Nederland*, Amsterdam 1958, pp.288.-291.

Stal — De stal is ingericht als grupstal. Deze inrichting is, gelet op het gebruikte beton gerealiseerd in de jaren vijftig-zestig. Bij de beschrijving van het exterieur is al aan bod gekomen dat de deuren in de achtergevel van het volume uit 1910-1930 gelijktijdig met de inrichting van de grupstal zijn aangebracht. Het is dan ook aannemelijk dat de uitbreiding uit 1910-1930 oorspronkelijk een op zichzelf staande stal omvatte, al dan niet met enige verbinding naar de bestaande stallen.

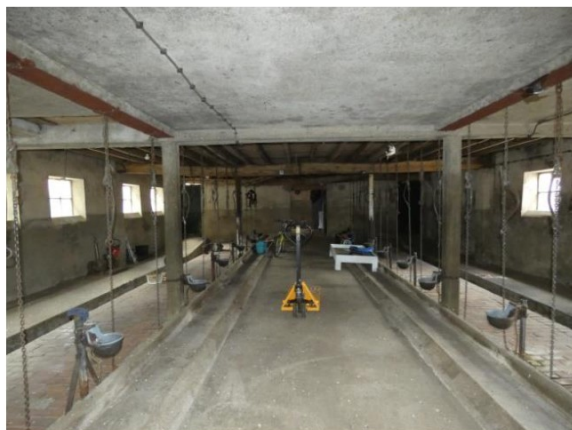
Afb. 44 Plattegrond begane grond: stallen. De gele lijn omkadert de oorspronkelijke stal. De gele stippellijn geeft de uitbreiding van de stal uit 1910-1930 weer.

Bij deze werkzaamheden in de jaren vijftig-zestig is het oorspronkelijk bij de stallen horende westelijke travee ingericht als berging (met schuifpoort). Later is hier een kantoor in geplaatst.

De karakteristieke opzet van de in de jaren vijftig-zestig gerealiseerde grupstal is nog aanwezig en was tot voor kort nog in gebruik. In het midden ligt de brede voergang, waar de koeien met hun koppen naar toe waren gericht. Langs de zijgevels liepen de groepen, met de verdiepte kanalen waardoor de mest via de luiken in de achtergevel naar de mestvaalt werd afgevoerd. De stalen roosters over de groepen zijn verdwenen.

Afb. 45 Grupstal, gezien vanuit het westen.

Afb. 46 Grupstal, gezien vanuit het oosten (vanuit volume uit 1910-1930).

Over de oorspronkelijke inrichting is weinig bekend. Aan de hand van de moerbalken en de muur tussen geut en stal kan wel iets worden gezegd over het voormalige gebruik.

De stal had een eenbeukige indeling. De ruimte wordt overspannen door zware moerbalken met een lengte van circa 10 meter. De enige nog vrijgelegen moerbalk in de stal wordt ondersteund door een tweetal stalen kolommen. Er zijn geen sporen die erop duiden dat er van oorsprong houten stijlen hebben gestaan: geen pengaten en geen gaten voor de toognagels. De stal had dus geen indeling in een middendeel en zijbeuken. Er is dus van oorsprong sprake van een eenbeukige langgevelboerderij. In de jaren vijftig-zestig is tussen de twee oostelijke staltraveeën een muur onder de moerbalk geplaatst. De opzet van deze muur is

kenmerkend voor grupstallen: een brede doorgang in het midden, die toegang geeft tot de voergang, twee staldeuren langs de zijgevel die toegang geven tot de mestgangen.

Doordat de oorspronkelijke achtergevel op de begane grond is weggebroken ten behoeve van de uitbreiding van de stal, kan er weinig concreets worden gezegd over de indeling van deze gevel. Toch is er een aantal aanwijzingen die aangeven dat de gevel een vrij gesloten karakter heeft gehad. Zo ontbreekt in de topgevel een hooiluik: op de zolder zijn geen bouwsporen zichtbaar van een voormalige gevelopening. Het ontbreken van een hooiluik op de korte gevel past binnen de traditie van langgevelboerderijen. We zien dan ook bij de Beijlshof dat de staldeur met het recht daarboven gelegen hooiluik zich aan de noordzijde, de langgevel, gericht op de hof, bevindt. Verder is er in de muur tussen de geut in het voorhuis en de oorspronkelijke stal maar één deur aanwezig (westelijke stal nu in gebruik als berging en kantoor). Deze bevindt zich aan de zuidzijde.

Wel is er in de muur een tweetal luiken behouden. Beide zijn in de loop van de tijd dichtgezet en als nis behouden, waarbij één de luiken nog heeft. Als we kijken naar de plaatsing van deze luiken, dan zouden deze bij een grupstal ter hoogte van de romp van de koeien zitten: geen overzicht over de stal of bijvoorbeeld de voerbakken.

Op basis hiervan kan met enige zekerheid worden gesteld dat er van oorsprong geen sprake is geweest van een grupstal.

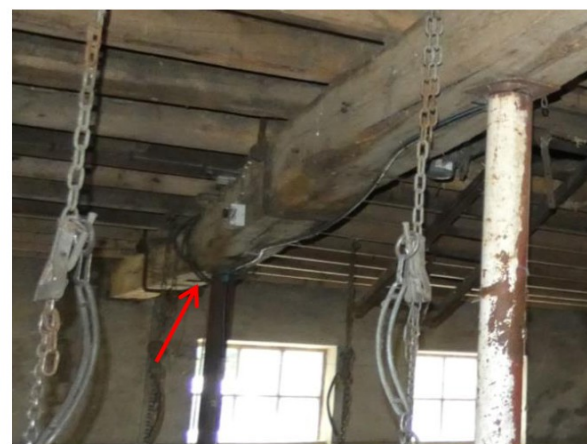

Afb. 47 Muur tussen geut en stal. Rechts de enige doorgang. Rechts, boven het keukenblok, een deels behouden nis: voormalig luik tussen geut en stal.

Afb. 48 Nog behouden luik (nu ondiepe wandkast) tussen geut en stal. Op de foto is ook te zien dat links (ter plekke van de zoldertrap) geen doorgang zit die bij een grupstal te verwachten is.

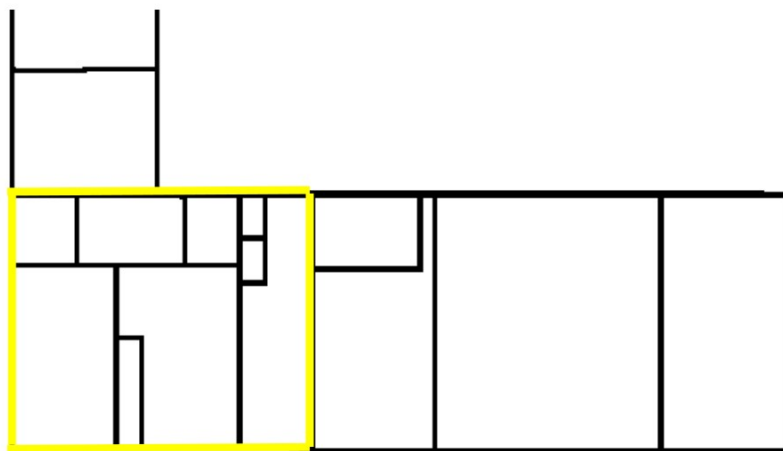
Aangezien de Beijlshof op de zandgronden is gebouwd en mest hier een essentiële rol speelde in de bemesting van de akkers, ligt het voor de hand dat er sprake is geweest van een potstal. Deze grote potstal heeft alle drie de traveeën omvat. Bij de centrale moerbalk is aan de zuidzijde aan de onderkant van de balk (halve meter ten zuiden van de stalen kolom) één bescheiden pengat zichtbaar. Hier heeft op een gegeven moment (vermoedelijk oorspronkelijk) een stijl gestaan. Dit zou een aanwijzing kunnen zijn dat er sprake was van een indeling van de stal, waarbij langs de zuidgevel (zonder buitendeuren) een voergang liep, vanwaar men vanuit de geut de dieren kon voeren. Dit sluit ook aan op de aanwezigheid van de enige deur tussen de geut en de stal. Hoe de stalinrichting exact is geweest, met andere woorden, hoe de koeien stonden opgesteld, is onbekend. Het meest aannemelijke is dat er langs de voergang sprake is geweest van één rij koeien, verdeeld over de drie traveeën.

Afb. 49 De moerbalk in de stal, waar aan de zuidzijde een klein pengat zichtbaar is (stijl van de voormalige voergang).

Voorhuis — De ontwikkeling van een driebeukig hallenhuis naar een eenbeukige boerderijtypologie heeft ook grote implicaties voor het woonhuis van de boerderij gehad. De oorspronkelijke indeling bij de hallenhuisboerderijen werd gedicteerd door de driebeukige opzet, waarbij de primaire ruimte, de herd, in het brede centrale gedeelte was gelegen en in de smallere zijbeuken aan één zijde de geut en aan de andere zijde de opkamers met kelders lagen. Vanwege deze opzet was er sprake van een oriëntatie van het huis op de korte gevel: voordeur in de korte gevel.

Afb. 50 Plattegrond begane grond: voorhuis.

Met het verdwijnen van het gebint en de opkomst van de moerbalken ontstaat een geheel nieuwe indeling, waarbij de vertrekken op de langgevel werden georiënteerd. Veelal was er

sprake van een vierdeling: grote keuken, goei kamer, geut en opkamers met daaronder de kelders.

De keuken vormt nog steeds het hart van de boerderijwoning. Ze bevindt zich centraal in het huis, zo ook bij de Beijlshof. De gang is in een later stadium binnen de keuken afgeschoten: oorspronkelijk kwam men rechtstreeks binnen in de keuken. Ten westen van de keuken ligt de goeikamer. Van oorsprong is er sprake geweest van twee kleinere vertrekken: de nis van een doorgang naar een vertrek in de zuidwest hoek is in de gang nog zichtbaar (en is in gebruik als garderobenis).

Ten noorden van de goeikamer en de keuken ligt een drietal opkamers. Daar waar bij de goeikamer-keuken-geut de indeling losstaat van de moerbalken (moerbalken lopen midden door de ruimte), is bij de opkamers de structuur van de moerbalken/spanten aangehouden. Hierbij is de centrale opkamer aanzienlijk breder dan de aan weerszijde gelegen kamer. Bij de beschrijving van het exterieur is al aan bod gekomen dat elk van deze kamers een eigen venster in de noordelijke langgevel had.

De opkamers zijn volledig onderkelderd. De kelder omvat twee vertrekken. De indeling van deze twee ruimten houdt geen relatie tot de structuur van de bovenliggende opkamers, noch tot de indeling van de goeikamer-keuken. Deze afwijkende indeling blijkt ook uit de plaatsing van de keldervensters in de noordgevel.

Wat bij de Beijlshof opvalt, is dat, hoewel de hoofdstructuur duidelijk is geënt op de ontwikkeling van het eenbeukige woonhuis dat is

georiënteerd op de langgevel, de structuur van de opkamers langs de noordgevel nog sterk refereert aan de traditionele opzet, waarbij deze in de smalle zijbeuk van het gebint waren geplaatst. De Beijlshof is dan ook representatief voor de transitie van het boerenhuis.

In de loop van de eerste helft van de twintigste eeuw is in de geut een douchekamer en toilet afgeschoten.

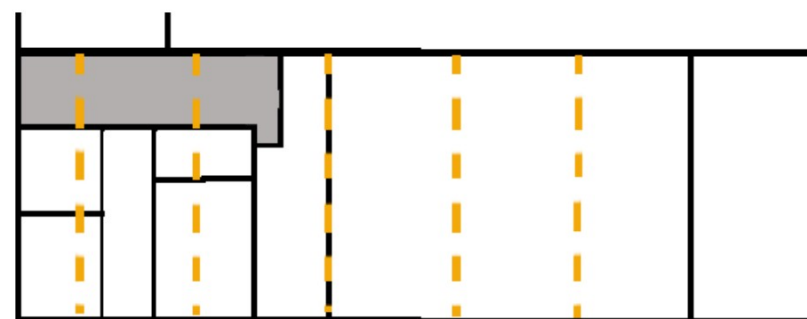
Verdieping — De zolderverdieping zal pas in de loop van de negentiende eeuw/begin twintigste eeuw als leefruimte zijn ingericht. De in de keuken geplaatste trapopgang is wat betreft verschijningsvorm karakteristiek voor het begin van de twintigste eeuw en zal gelijktijdig met het ontstaan van de gang zijn geplaatst. De trap komt uit op een overloop die aan de westzijde toegang geeft tot een tweetal slaapkamers (van ongelijke breedte). De noordelijke muur van het noordelijke vertrek wordt bepaald door de opbouw van de opkamer. De muur van de opkamer steekt ongeveer 1,2 meter uit boven de vloer. Men heeft bovenop deze opkamer een wandkast ingebouwd.

Het spant in de voorste ruimte wijkt af van de overige exemplaren. Daar waar bij de overige vier sprake is van gestapelde gebinten, zijn hier alleen spantbenen zichtbaar. De ruimte boven de slaapkamers was niet toegankelijk tijdens de opname. Hoe het spant eruit ziet en of deze van oorsprong al afweek, of dat ze (deels) is aangepast, is dan ook niet vast te stellen.

In een later stadium is aan de oostzijde, boven de keuken, een slaapkamer gerealiseerd. De dekbalk van het zoldergebint loopt op circa 1,5 meter door deze ruimte.

De zolder boven de geut en stal zijn toegankelijk via een steektrap in de geut. Gelet op de materialisatie en slijtage van de eikenhouten trap, is dit al een zeer oude opgang. De zoldering van de geut en stal worden gescheiden door een tussen de gebinten van het spant opgetrokken bakstenen muur. Hierbij zijn tussen het zoldergebint enkele stijlen geplaatst. Aan de noordzijde vormen deze het frame van de klampdeur. Bij het vlieringgebint is een centrale stijl met aan weerszijde een wandregel geplaatst.

Aan de onderzijde van de dekbalk van het vlieringgebint is een rij gaten zichtbaar. Dit zijn de gaten waar de staken van een voormalige vlechtwerk wand heeft gezeten.

Afb. 51 Plattegrond verdieping. De oranje stippellijnen zijn de spanten. Het grijze vlak betreft de structuur van de opkamers en de sanitaire ruimten in de geut, die als doos op de zolder staan (circa één meter hoog).

Afb. 52 Bakstenen wandvulling tussen de zoldering van de geut en de stal.

Afb. 53 Staakgaten aan de onderzijde van de dekbalk van het vlieringgebint: sporen van een voormalige lemen wand.

Kapconstructie

In het voorgaande onderdeel is al kort ingegaan op de kap. Het volume wordt overspannen door een vijftal eikenhouten spanten. Deze staan op circa 5 meter afstand van elkaar geplaatst. De eiken gebinten zijn voorzien van telmerken. Aan de zuidzijde is bij de drie centrale spanten een nummering van II t/m IIII te zien.

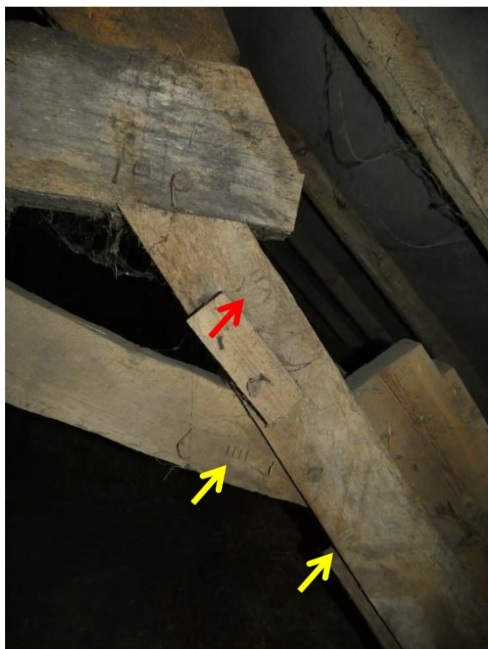
Afb. 54 Telmerken (II) in het tweede spant vanuit het oosten gezien.

Echter, bij spant IIII is aan de bovenzijde van het zuidelijke spantbeen ook een VII gekerfd. Bovendien is aan de andere zijde van dit spant geen nummering IIII, maar III zichtbaar. Het lijkt erop dat dit stalspant dan wel is hergebruikt, dan wel is gedemonteerd en opnieuw is opgetrokken, waarbij de specifieke nummering op

dit spant ten behoeve van de noodzakelijke werken is uitgevoerd (bijvoorbeeld omdat één dekbalk vervangen moest worden).

Het vijfde spant is niet genummerd.

*Afb. 55 Spant vier, zuidzijde.
Zowel nummering IIII (geel) als
VII (rood)*

De vier oostelijke spanten zijn alle identiek in opzet. Op de zware moerbalk staat een drietal gestapelde gebinten: het zoldergebint, het vlieringgebint en het nokgebint.

De stijlen van het zoldergebint zijn licht gekromd (vanwege de lage borstwering). De dekbalk wordt geschoord door twee kromme schoren. Bij de twee gebinten boven de stal wordt de dekbalk gestut door een centraal geplaatste, geschoorde stijl.

De spantbenen van het vlieringgebint staan op de dekbalk van het zoldergebint. In tegenstelling tot het zoldergebint is hier geen sprake van een stijl. Het nokgebint heeft een geschoorde nokstijl.

Het spant tussen de zolder boven de stal en de geut is met baksteen opgevuld en voorzien van aanvullende stijlen en wandregels (zie ook vorige bladzijde). Het westelijke spant heeft een andere opzet. Hoewel niet goed zichtbaar (vanwege het verlaagde plafond), staan er op de moerbalk twee eikenhouten stijlen. Of er meteen boven het verlaagde plafond sprake is van een dekbalk, een tussenbalk of trekplaten, is onbekend.

De gordingen en sporen zijn in de loop van de twintigste eeuw vervangen door naaldhouten, machinaal gezaagde delen. De nieuwe gordingen liggen niet meer op de dekbalken. Bij het uitlijnen van het huidige dak zijn op diverse platen nieuwe balken op de spantbenen geplaatst of klossen opgedikt. De hoofdopzet van de spanten is echter tot op heden duidelijk herkenbaar.

Afb. 56 De twee oostelijke spanten: zoldergebint, vlieringgebint en nokgebint.

Afb. 58 Oostelijke spant. Aan de noordzijde voorzien van nieuwe balken ten behoeve van het uitlijnen van het dak.

Afb. 57 Balk bovenop de spantheden geplaatst ten behoeve van het uitlijnen van het dak.

Afb. 59 Dekbalk van het zoldergebint in de slaapkamer boven de keuken (tweede spant).

Afb. 60 Spantbeen van het westelijke spant. Dit spant heeft een andere opzet dan de overige vier exemplaren.

Het type spant met gestapelde gebinten en gordingen komt in Limburg vanaf de zestiende eeuw tot circa 1800 voor. Het vertoont grote gelijkenissen met onder andere De Grote Hegge te Thorn (zestiende eeuw) of de pastorie van Neeritter (zeventiende eeuw).⁴ Het grote verschil is het ontbreken van de windschoren, de schoren die tussen de spantbenen en gordingen zijn geplaatst: er zijn geen pengaten in de spantbenen zichtbaar, waaruit kan worden opgemaakt dat er windschoren hebben gezeten. Rekening

houdende met de ontwikkeling van de hallenhuistypologie, waarbij de overgang naar het eenbeukige volume pas vanaf circa 1700 plaatsvond, is het aannemelijk dat de kap uit het begin van de achttiende eeuw dateert.

Uitmonstering woonhuis

Het woonhuis van De Beijlshof heeft naast haar oorspronkelijke hoofdstructuur, ook nog een deel van de historische interieurafwerking behouden (zowel uit de achttiende eeuw als rond 1900). Het voorhuis als geheel heeft dan ook een hoge belevingswaarde.

Tongewelven — De twee kelderruimtes onder de opkamers zijn geplaatst onder één lang en smal tongewelf. Deze ton wordt in twee vertrekken opgedeeld door middel van twee muurtjes.

De kelder is bereikbaar via een onder de verdiepingstrap geplaatste bakstenen draaitrap. Gelet op de slijtage van de bakstenen treden, zijn de huidige traptreden niet ouder dan circa 1900. Het daalpunt is wel authentiek. Kijkende naar de omvang van het trapgat, is het aannemelijk dat hier van oorsprong een luik heeft gezeten waaronder de keldertrap verscholen ging.

De tongewelven zijn in de kruin ongeveer 175 centimeter hoog. In de noordgevel zijn de drie keldervensters zichtbaar, waarbij alleen het oostelijke exemplaar nog open is (zie beschrijving exterieur, noordgevel). De openingen in de ton zijn, gelet op de regelmatige opzet, identiek.

⁴ Janse, H., *Houten kappen in Nederland 1000-1940*. Delft 1989, pp. 135 (Thorn) en 262 (Neeritter).

Aan de westzijde is het later geplaatste keldervenster herkenbaar. Onder dit venster zit een nagenoeg geveldikke nis. Vermoedelijk heeft hier een koekoek met doorvoerluik gezeten, bijvoorbeeld voor de levering van kolen.

De ton is gestuct en wit gesausd, De vloer is afgesmeerd met een cementdekvloer.

Afb. 61 De kelder, gezien vanuit het westen.

Afb. 62 Keldervenster uit circa 1900 in de westgevel. Hieronder een nagenoeg geveldikke nis.

Afb. 63 Vensternis (oostelijk venster).

Afb. 64 Gang met bakstenen keldertrap.

Goeikamer — De goeikamer aan de westzijde van het huis, bestond van oorsprong uit twee vertrekken. Het zuidwestelijke vertrek was gericht op de zuidelijke zijgevel. De middenkamer werd belicht door het venster met de hardstenen lekdorpel in de westgevel. Zoals bij de beschrijving van het exterieur aan bod is gekomen, is het zuidelijke venster in de westgevel rond 1900 ontstaan. Of hier al een venster zat, is onduidelijk.

De vloer is gedekt met een grenenhouten parketvloer, bestaande uit smalle planken. Deze vloer is naoorlogs. De wanden zijn afgewerkt met een sierstuc. Het aanzicht van het plafond wordt gedomineerd door de forse eikenhouten moerbalk. De kinderbalk is in het zicht gelegen. Hiertussen is een vlakke gestucte afwerking aanwezig.

Er zijn twee verschillende soorten kinderbalken zichtbaar. De balklaag in de zuidelijke helft bestaat uit de authentieke eikenhouten kinderbalken. Deze brede balken vertonen het onregelmatige patroon van de zaagslag, waaruit blijkt dat ze handgezaagd zijn.

De kinderbalken aan de noordzijde (vanaf de deur naar de gang) zijn smaller, van grenenhout en geschaafd (geen zaagslag). Ook de raveling van de stookplaats is van grenenhout. De balklaag is alhier op een gegeven moment vervangen.

De gevelopeningen zijn voorzien van moderne eikenhouten vensterbanken. De deur naar de gang dateert uit het begin van de

twintigste eeuw. Zowel de gebeitste grenenhouten deur als het brede architraaf zijn authentiek.

De grenenhouten deur naar de opkamer is uitgevoerd als klampdeur. De deur dateert uit circa 1900 en is geplaatst in de oorspronkelijke eiken deurkozijn, waarbij de bovendorpel aan weerszijde is doorgetrokken (de 'oren' van de bovendorpel). De deur heeft de oorspronkelijke gehengen en houten valsloot.

De huidige stookplaats is opgetrokken in baksteen en dateert uit het laatste kwart van de vorige eeuw. Op deze locatie heeft, gezien de schoorsteen al van oorsprong een stookplaats gezeten.

Afb. 65 Impressie van de goeikamer, zuidelijk deel met eiken moerbalk en eiken kinderbalken.

Afb. 66 Impressie van de goeikamer. De noordelijke zijde van de kinderbalken is rond 1900 vervangen door grenen exemplaren (vanaf derde balk van rechts op foto).

Afb. 67 Moderne stookplaats. De kinderbalken tussen de moerbalken en de westgevel, inclusief de raveling zijn uitgevoerd in grenen en dateren uit circa 1900.

Afb. 68 Klampdeur van de opkamer.

Afb. 69 Paneeldeur tussen gang en goeikamer.

Gang — Bij de beschrijving van de structuur is al kort aan bod gekomen dat de gang naar alle waarschijnlijkheid rond 1900 is aangebracht en dat de voordeur oorspronkelijk uit zal zijn gekomen in de grote open keuken. De gang heeft een zwart-witte tegelvloer (15x15cm). Dergelijke tegels zijn kenmerkend voor de periode omstreeks 1900. De gang heeft een lage tegelplint. Bij de deur naar de goeikamer zijn de tegels als dorpel gebruikt.

De wanden zijn bekleed met een jutte behang. Mogelijk gaat hier nog een oude wandafwerking achter verscholen. Bij het plafond zien we de brede eikenhouten kinderbalklaag. De deur naar de keuken is identiek aan het exemplaar naar de goeikamer. Naast de deur naar de goeikamer is een nis zichtbaar. Deze voormalige doorgang is nu in gebruik als garderobe.

Afb. 70 Tegelvloer uit circa 1900.

Afb. 71 Nis in de westelijke gangwand: voormalige doorgang.

Afb. 72 Eikenhouten kinderbalken.

Afb. 73 Paneeldeur tussen gang en keuken (circa 1900).

Keuken — De keuken is tot op heden als keuken in gebruik. Aan de westzijde is rond 1900 de gang afgeschoten. Ten noorden van de gang bevindt zich de verdiepingstrap. Deze steile draaitrap heeft een fraaie, gedraaide trappaal en ranke balusters. Onder de trap zit de toegang tot de kelder. Deze doorgang is afgeschoten door een kraaldelen wand. De kraaldelen deur heeft nog de oorspronkelijke, decoratieve klink (rozet ontbreekt). Kijkende naar de opzet van de keldertoegang, dan zal hier naar alle waarschijnlijkheid oorspronkelijk sprake zijn geweest van een vloerluik waaronder de trap verscholen lag.

De vloer is betegeld met een rode plavuis. Deze is niet oorspronkelijk, maar wel representatief voor de oorspronkelijke afwerking. Onder de trap, bij de aanzet van de keldertrap is een deel van de oorspronkelijke plavuizenvloer nog zichtbaar (ook uitgevoerd met een rode plavuis). De wanden zijn gestuct met een sierpleister. Het plafond wordt gedomineerd door de forse eiken moerbalk, waarop de oorspronkelijke eikenhouten kinderbalken zijn gelegen. Ter plekke van de huidige wasemkap van de keuken is een forse raveling zichtbaar. Het fornuis bevindt zich op dezelfde plaats waar van oorsprong de primaire stookplaats van het huis heeft gezeten.

Aan de noordzijde bevinden zich de twee deuren naar de opkamers. De grenenhouten deuren zijn uitgevoerd als klampdeur. Ze dateren uit circa 1900 en zijn geplaatst in de oorspronkelijke eiken deurkozijnen, waarbij de bovendorpel van de westelijke deur aan de weerszijde is doorgetrokken ('oor' van de bovendorpel). De linkerdeur heeft de oorspronkelijke gehengelen en houten valslot. De

rechterdeur is voorzien van een gesmeed valslot met decoratieve klink met rozet.

De deur naar de geut is in de loop van de vorige eeuw vervangen. De eikenhouten deur heeft alleen aan de keukenzijde een afgewerkte paneelopzet. De deur is gevat in het oorspronkelijke, eikenhouten kozijn.

Afb. 74 Impressie van de keuken, met de twee opkamerdeuren en links de trapopgang.

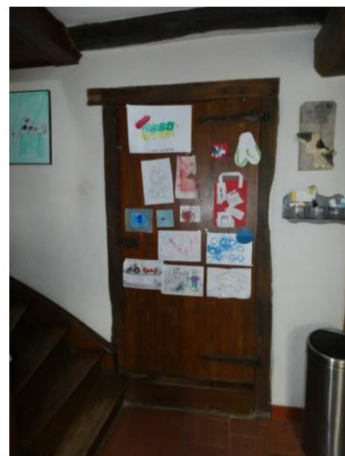
Afb. 75 De moerbalk en de raveling van de oorspronkelijke stookplaats.

Afb. 76 Authentieke rode plavuizen onder de trap.

Afb. 77 Draaitrap met daaronder keldertrap.

Afb. 78 Klampdeur in eiken kozijn naar de centrale opkamer.

Afb. 79 Klampdeur naar de badkamer.

Afb. 80 Eiken deur, gevat in authentiek eiken kozijn en onder eiken latei, tussen keuken en geut.

Opkamers — De drie opkamers worden gescheiden door de spanten. De spanten (dekbalken) zijn in het zicht gelaten en bepalen in hoge mate de belevingswaarde van de opkamers. De centrale, grote opkamer is in gebruik als slaapkamer. In de noordgevel is, naast het huidige venster, de nis van het oorspronkelijke opkamervenster behouden. De opkamer heeft nog de grenenhouten trap uit circa 1900. De vloer- wand- en plafondafwerking is naorlogs.

De oostelijke kamer is in de jaren zeventig ingericht als badkamer. Het is de enige opkamer waar het oorspronkelijke venster nog aanwezig is. De trap is bekleed met dezelfde bruine tegels als de badkamervloer. De wanden zijn met een opvallende oranje tegel afgewerkt.

De westelijke opkamer, toegankelijk vanuit de goeikamer heeft eenzelfde vloer als de goeikamer. De trap is bekleed met grenenhout (stootborden en treden). De afwerking van deze ruimte is eveneens naorlogs.

Afb. 81 Centrale opkamer met tegen de oostwand de dekbalk van het spant en geheel links de nis van het oorspronkelijke venster.

Afb. 84 Badkamer in de oostelijke opkamer.

Afb. 82 Grenen trappartij naar de centrale opkamer.

Afb. 83 Blik vanuit de opkamer naar de keuken.

Afb. 85 Bakstenen trap vanuit de keuken, met tegels bekleed.

Afb. 86 Rechts de dekbalk in de westelijke wand van de badkamer.

Geut — De geut, de oorspronkelijke spoelkeuken, vormt de ruimte tussen voorhuis en stal. Bij de beschrijving van de structuur is al aan bod gekomen dat de opzet van de oostelijke muur, met één deur aan de zuidzijde en de twee voormalige luiken, kenmerkend is voor een potstal met voergang langs de zuidzijde.

De westelijke muur van de geut springt meteen ten noorden van de deur naar de keuken iets naar binnen. Dit houdt verband met de oude stookplaats die zich hierachter in de keuken bevond. In het noordwestelijke deel van de gang is in de jaren vijftig-zestig een tweetal vertrekken afgeschoten, bestaande uit een douchekamer met wastafel en een toilet. Beide vertrekken zijn voorzien van een vierpaneels Bruynzeeldeur.

De geut heeft een betonvloer. De wanden zijn grof gestuct. Op een aantal plekken komt onder de witte verlaag een laag blauwsel tevoorschijn. Deze lichtblauwe kleur werd vooral in de tweede helft van de negentiende eeuw toegepast.⁵

Onder de balklaag is een verlaagd plafond gehangen.

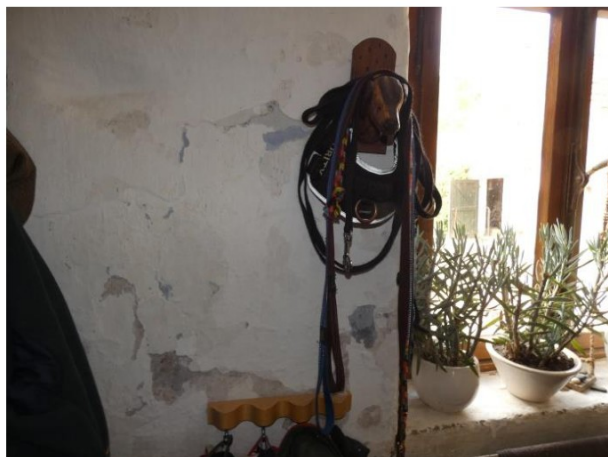
De deur tussen de geut en de stal is opgezet als kraaldelen spiegelklampdeur en dateert vermoedelijk uit de jaren vijftig, als de stal wordt heringericht.

In de noordoost hoek van de geut is de steektrap naar de zolder gelegen. De eikenhouten trap is authentiek. Het trapgat wordt aan de bovenzijde afgesloten door een kraaldelen luik.

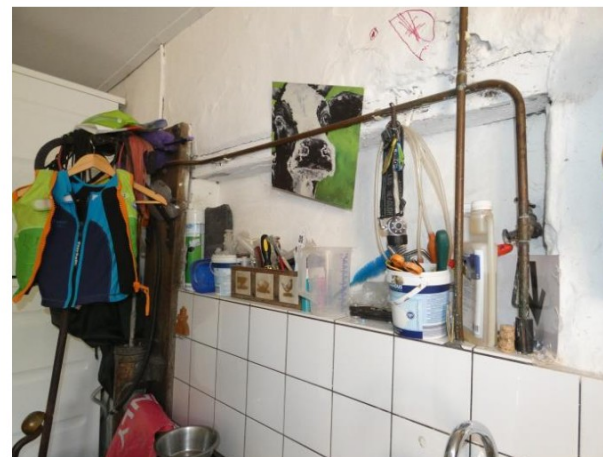

Afb. 87 Impressie van de geut.

⁵ Visser, I. de & Hertog, P. den, *Kleur op boerderijen in het groene hart van Holland*, Kinderdijk 2006, pp.39-40.

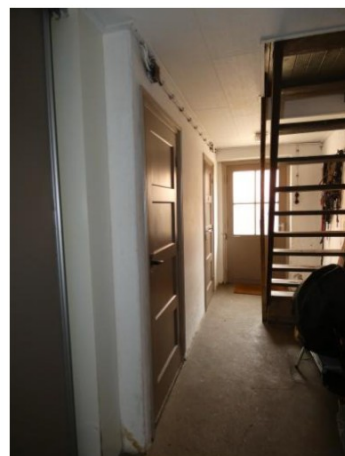
Afb. 88 Sporen van blauwsel onder de witte verflaag: zuidelijke muur.

Afb. 91 Nis tussen geut en stal. Onderste gedeelte is dichtgezet en betegeld.

Afb. 89 Deur naar de keuken. Rechts van de deur het verspringen van de wand.

Afb. 90 Toilet en douchruimte, afgeschoten in het noordelijke deel van de geut: 1930-1960.

Afb. 92 Voormalige doorgang naar de stal, nu in gebruik als ondiepe wandkast. Authentieke luiken.

Afb. 93 Doucheruimte uit 1930-1960.

Afb. 94 Toiletruimte uit 1930-1960.

Afb. 95 Authentieke eikenhouten steektrap naar de zolder.

Verdieping woonhuis — De uitmonstering van de verdieping van het woonhuis, bestaande uit een overloop met drie slaapkamers, is in zijn geheel ontstaan in het laatste kwart van de twintigste eeuw. De wanden zijn gestuct met een sierstuc, de vloeren zijn voorzien van laminaat, dan wel vloerbedekking en de plafonds zijn alle afgetimmerd met kunststoffen schroten. De deuren zijn alle stomp en vlak.

De karakteristiek van de slaapvertrekken wordt bepaald door de aanwezige onderdelen van de kapconstructie: spantbeen in het zuidwestelijke vertrek; spantbeen, dekbalk en schoor in het oostelijke vertrek.

De balustrade rondom het trapgat is anders van opzet dan de trapbalustrade. De eenvoudige balustrade waarbij zowel de trappaal als de balusters zijn voorzien van vellingen, is pas in de loop van de tweede helft van de vorige eeuw toegevoegd. Ook de trappaal van de trapbalustrade heeft een dergelijke opzet.

Het verschil in detaillering en uitvoering van de trapelementen zou kunnen betekenen dat de huidige locatie van de slaapkamermuren pas later is gerealiseerd en dat er oorspronkelijk sprake is geweest van ofwel een kleine overloop met toegang tot één kamer aan de voorzijde, ofwel dat de noordelijke kamer oorspronkelijk doorliep tot aan het trapgat en er een deur in de zuidelijke muur zat (meteen naast de trapopgang).

Afb. 96 Impressie verdieping woonhuis. De rode lijn geeft de hoogte van de opkamer weer. Hierop is een inbouwkast geplaatst.

Afb. 97 Impressie oostelijke slaapkamer, met dwars door de ruimte de dekbalk van het spant.

Afb. 98 Trappartij, met naoorlogs balustrade (links).

De zoldering boven de geut is bereikbaar via de eiken steektrap. De zoldering loopt door boven de slaapvertrekken aan de westzijde. De ruimte wordt gedomineerd door het grote rookkanaal van de voormalige stookplaats in de keuken. Het forse rookkanaal is in de loop van de twintigste eeuw gestut door twee halve Verbeterde Hollandse spanten.

De wand tussen de geutzolder en de stalzolder (hooizolder) is bij de beschrijving van de structuur al aan bod gekomen. Meteen naast het luik van de zolderopgang bevindt zich de lage doorgang tussen beide ruimten. De rabatdelen deur is niet bijzonder oud.

Afb. 99 Authentieke rookkanaal van de stookplaats in de keuken. Deze wordt aan beide zijden gestut door een half, verbeterd Hollands spant.

Afb. 100 Wand tussen geutzolder en hooizolder.

Afb. 101 Linksbeneden het luik van de zoldertrap, rechts de deur naar de hooizolder.

Afb. 102 Moderne deur naar de hooizolder.

Uitmonstering stal

Bij de beschrijving van de structuur is de huidige stal al kort aan bod gekomen. De huidige situatie dateert uit de jaren vijftig-zestig. Op dat moment zijn de twee westelijke traveeën gescheiden door de plaatsing van de muur met voergangdeur en mestgangdeuren. Gelijktijdig is de oorspronkelijke achtergevel weggebroken en vervangen door een betonnen latei die rust op twee betonnen kolommen. De twee stalen kolommen onder de westelijke moerbalk dateren ook uit deze periode.

De stal is vrijwel volledig afgewerkt met beton/cement. De voergang is aan weerszijde voorzien van een betonnen voergoot. De mestgangen zijn, inclusief de mestgoten, eveneens in beton

uitgevoerd. Alleen de standplaatsen van de koeien zijn voorzien van plavuizen.

De wanden zijn over de volledige hoogte afgesmeerd met cement. Bij het oude staldeel is een nieuwe naaldhouten balklaag met planken betimmering op de moerbalk geplaatst. Ter hoogte van de dakkapel met hooiluik is een mangat met ladder in het plafond aangebracht. Het plafond van de uitbouw uit 1910-1930 is in beton uitgevoerd.

De tussen het plafond en vloer gespannen kettingen waaraan de koeien vast zaten en de drinkbanken zijn alle nog aanwezig.

Het westelijke staltravee is in de jaren vijftig, door de toevoeging van de schuifpoort tot berging gewijzigd. In een later stadium is in deze ruimte een kantoor afgeschoten. Het travee heeft evenals de stal een betonvloer. De wanden zijn voorzien van een hoge betonlambrisering. Bij het plafond is tegen de onderzijde van de naaldhouten kinderbalklaag een schroten betimmering aangebracht.

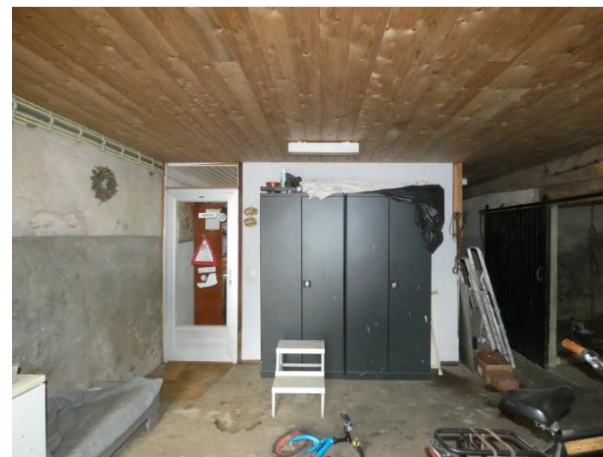
Afb. 103 Impressie van de stal.

Afb. 104 Overgang tussen de oorspronkelijke stal (rechts) en de uitbreiding uit 1910-1930 met betonnen dek (links).

Afb. 105 Naoorlogse kinderbalklaag met mangat.

Afb. 107 Impressie van het westelijke travee, waar in e en later stadium (laatste kwart 20^e eeuw) een kantoor is afgeschoten.

Afb. 106 Noordoost hoek met rechts de plavuizenvloer voor de koeien en in het midden de mestgoot.

Afb. 108 Muur uit de jaren vijftig tussen de twee westelijke staltraveeën. De deur naar de voedergang is uitgevoerd als schuifdeur.

2.4 Beschrijving schuur

2.4.1 Exterieur schuur

Plattegrond, opstand en dak

De schuur heeft een rechthoekige plattegrond. Van oorsprong was sprake van een schuur met dwarsdeel aan de westzijde en een twee traveeën brede stal aan de oostzijde. Tegen de zijgevels is in de loop van de twintigste eeuw aangebouwd. Hierdoor is de eenvoudige hoofdstructuur met nagenoeg blinde langgevels aan het oog onttrokken. Bij het aanbouwen van de volumes is aan de zuidzijde het onderste deel van het dak opgetild en doorgetrokken over de aanbouw. Gelijktijdig zijn de grote poorten in de zijgevels dichtgezet en is aan de westzijde in de zuidelijke zijbeuk een poort geplaatst.

Het volume is opgetrokken in een kruisverband. Op diverse plaatsen is nog te zien dat er sprake is geweest van een voeg met dagstreep. Deze is echter op de meeste plaatsen weggespoeld. Op de gevelhoeken is aan alle zijden sprake van een rij klezoren.

Het forse dakschild is gedekt met rode verbeterde Hollandse pannen. Deze pannen lopen door over de aanbouwen. Met uitzondering van enkele ventilatiepannen en kleine dakvensters, is het hele dak blind.

Afb. 109 Dagstreep in de voegen.

Afb. 110 Het woonhuis, gezien vanuit het noordwesten.

Afb. 111 Verbeterde pannen op het dak. Tegen de zijgevel van de schuur staat een naoorlogse aanbouw.

Langgevel zuid

De zuidelijke langgevel gaat volledig verscholen achter de latere aanbouwen. De gevel is in de huidige opzet nagenoeg volledig blind. Ter plekke van de stalaanbouw tegen de zuidwestelijke travee en de aanbouw tegen de zuidoostelijke travee is de gevel gekeimd.

De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een kopse rollaag. Hierboven is in een later stadium een negental baksteenrijen opgemetseld.

Ter plekke van de vier gebinten is een sieranker aanwezig. Bij het tweede travee (vanuit het westen gezien) is een volumehoge dichtgezette poortopening herkenbaar. De poortopening is geplaatst onder een rechtstreeks onder de muurplaat gelegen

zware eikenhouten latei. Aan weerszijde van de voormalige gevelopening zit een rij klezoren, wat een duidelijke indicatie is dat de bandeuropening authentiek is. Met het dichtzetten van de poortopening is een onder kopse segmentboog geplaatste staldeuropening behouden.

In het vierde travee bevindt zich een authentieke staldeuropening. De stalopening is later weer dichtgezet, waarbij aan de buitengevelzijde een plaat is bevestigd. Links van de doorgang is het metselverband rommelig uitgevoerd. Kijkende naar de steen, is dit een latere ingreep, vermoedelijk uitgevoerd ten tijde van het dichtzette van de doorgang (door de plaat moeilijk zichtbaar). Aan de rechterzijde zijn de duimen (voor de deurgehengen) nog aanwezig. Aan de binnenzijde is de eikenhouten latei zichtbaar.

In de rond 1900 opgetrokken stal tegen de zuidoosthoek van de schuur zit een onder segmentboog geplaatst venster. Aan de binnenzijde is alleen een eiken latei te zien. Door de dikke keimlaag en de ligging achter een stellingkast, kan niet met zekerheid worden gesteld of het venster authentiek is of later is toegevoegd.

Afb. 112 Voormalige poortopening van de dwarsdeel, geplaatst onder zware eiken latei.

Afb. 113 Sieranker en kopse rollaag. Rechts de aanzet van de eikenhouten latei.

Afb. 115 Dichtgezette staldeur in het vierde travee (vanuit het westen gezien).

Afb. 114 Blind muurvlak, aan de bovenzijde afgesloten door een kopse rollaag. Hierboven is in de loop van de twintigste eeuw de gevel opgehoogd.

Afb. 116 Geveldeel onder de stal tegen de zuidoost gevel. Linksonder is de segmentboor van een stalvenster zichtbaar.

Afb. 117 Dichtgezette staldeur en stalvenster onder eiken latei, gezien vanuit de schuur.

Langgevel noord

De noordelijke langgevel gaat eveneens volledig verscholen achter een latere aanbouw. De gevel is in de huidige opzet nagenoeg volledig blind. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een kopse rollaag. Ter plekke van de vier gebinten is een sieranker aanwezig. Bij het tweede travee (vanuit het westen gezien) is een volumehoge dichtgezette poortopening herkenbaar. De poortopening is geplaatst onder een rechtstreeks onder de muurplaat gelegen zware eikenhouten latei. Aan weerszijde van de voormalige gevelopening zit een rij klezoren, wat een duidelijke indicatie is dat de bandeuropening authentiek is.

In het vierde travee (vanuit het westen gezien) bevindt zich een staldeuropening. Deze onder eikenhouten latei geplaatste

doorgang oogt authentiek. Doordat de doorgang diende als verbinding tussen de stallen in het hoofdvolume en de aanbouw, zijn de hoeken uitgesleten en in een later stadium bezet met cement. De opening bevindt zich recht tegenover de dichtgezette staldeur in de zuidgevel. Aan de binnenzijde is de eikenhouten latei zichtbaar. Het metselwerk boven de opening is weggefallen.

Aan weerszijde van de staldeur zit een kleine rechthoekige opening. Dergelijke openingen zitten ook in de geveltop aan de westzijde. Of deze als uilengaten/duivengaten zijn bedoeld, is onduidelijk.

Afb. 118 Blinde zijgevel met kopse rollaag aan de bovenzijde. Geheel rechts de staldeur.

Afb. 119 Oorspronkelijke staldeur in het tweede travee (vanuit oosten gezien). De ontlastingsboog is weggefallen.

Afb. 120 Dichtgezette poortopening onder eikenhouten latei. Aan weerszijde is een rij klezoren zichtbaar (gele pijlen).

Kopgevel west

De westelijke kopgevel was van oorsprong volledig blind. Nadat de aanbouwen tegen de langgevels zijn geplaatst en de bandeuren zijn dichtgezet, is in de westelijke gevel een grote poort onder houten latei geplaatst. Het metselwerk aan weerszijde van de poortopening en boven de latei is rommelig uitgevoerd, waaruit kan worden herleid dat de poort niet oorspronkelijk is. De bandeuren zijn uitgevoerd als spiegelklampdeuren, beschoten met kraaldelen.

In de geveltop is een reeks kleine gevelopeningen geplaatst in een piramidale opzet: een rij van drie, een rij van twee en één enkele in de top. De gevelopeningen waren bedoeld als uilen- dan wel duivengaten. Links van de poort is nog een tweetal gaten zichtbaar. Het betreft hier een tweetal balkgaten. Vermoedelijk heeft er een open schuur/loods tegen de tot jaren vijftig volledig blinde gevel.

Ter hoogte van de gordingen zijn de oorspronkelijke gevelankers (W-vorm) geplaatst.

De gevelrand is bij het aanbrengen van het dak met hoekpannen opnieuw opgemetseld.

Afb. 121 De westelijke kopgevel.

Afb. 122 Aansluiting van de aanbouw op de schuur. De gevel wordt afgesloten door een rij klezoren.

Afb. 125 Uilen- of duivengaten en haakvormige ankers.

Afb. 123 Westelijke gevel vanuit het zuiden gezien.

Afb. 124 De later geplaatste bandeuren.

Kopgevel oost

De oostelijke kopgevel heeft, in tegenstelling tot de westelijke gevel diverse authentieke gevelopeningen. Dit is te koppelen aan het gebruik van de twee oostelijke traveeën als stallen. De opzet is kenmerkend voor schuren van een langsdeel: centrale poort met aan weerszijde een stalraam/luik en boven de poort een hooiluik. Het opvallende bij de Beijlshof, is dat dit ensemble gevelopeningen niet recht onder de nok is geplaatst. Daarnaast staat ze ook niet in het verlengde van de asymmetrische gebintconstructie (zie beschrijving interieur). De poort loopt pal langs de zuidelijke zijbeuk. De reden voor deze atypische gevelindeling is onduidelijk.

Aan weerszijde van de poortopening is een rij klezoren zichtbaar. Boven de poort is de gevel aangepast. Aan weerszijde van de

segmentboog wordt het repeterend karakter van de baksteenrijen verstoord. In het interieur is te zien dat de poortopening van oorsprong een aanzienlijk stuk hoger was. De boog is aan de binnenzijde nog aanwezig en bevindt zich ruim een meter boven de huidige boog (en houten latei aan de binnenzijde). De gevelopening is voorzien van een sponning: van oorsprong al naar buiten draaiende bandeuren.

De vensteropeningen aan weerszijde van de poort bevinden zich op de hoogte van de voormalige slietenzolders (boven de zijbeuken). Ze zijn geplaatst onder een segmentboog en hebben een zwaar uitgesleten rollaag als lekdorpel. De naar binnen draaiende, achter de dag geplaatste luiken, zijn authentiek. Ze zijn opgezet als klampluik met een betimmering van ongelijke planken. De slietenzoldering is verdwenen, waardoor er geen relatie meer is tussen binnen en buiten.

Ook het hooiluik in de nok is onder een segmentboog geplaatst en ook hier verraadt de uitgesloten lekdorpel intensief gebruik. De lekdorpel en het onderliggende metselwerk is in het verleden al een keer hersteld. Ook hier is de hooizoldering verdwenen. Kijkende naar de plaatsing van het luik, dan moet deze op de dekbalk van het hoofdgebint hebben gelegen.

Links van de poort bevindt zich een houten stalvenster dat identiek is aan de exemplaren in het koppelstuk (zie paragraaf 2.6). Het onder segmentboog geplaatst venster is uitgevoerd als tweeruits tuimelraam.

De gevelankers zijn identiek aan de exemplaren aan de westzijde. Ook hier is onder de hoekpannen een rij herstelwerk (rij strekken als afdeklaag) zichtbaar. Aan de linkerzijde is de gevel aanzienlijk opgehoogd ten behoeve van de aansluiting op de aanbouw. Ook aan de rechterzijde is het dak iets opgeknikt.

Afb. 126 Oostgevel van de schuur, gezien vanuit het noordoosten.

Afb. 127 Achtergevel van de schuur: de gevelopeningen staan niet recht onder de nok.

Afb. 128 De poort is in de loop van de tijd aanzienlijk verlaagd. De oorspronkelijke hoogte is aan de buitenzijde nog zichtbaar aan de hoogte van het herstelwerk (grijsere voeg). Langs de poortopening zit een rij klezoren (gele pij). De rode pijl wijst de sponning aan.

Afb. 129 De oorspronkelijke segmentboog (anderhalf streks) is aan de binnenzijde nog herkenbaar. De kruin bevindt zich 11 rijen onder het hooiluik.

Afb. 130 Hooiluik boven de poort.

Afb. 131 Stalvenster, uitgevoerd als tweeruuts tuimelraam onder segmentboog. Linksboven de opgehoogde gevel.

2.4.2 Interieur schuur

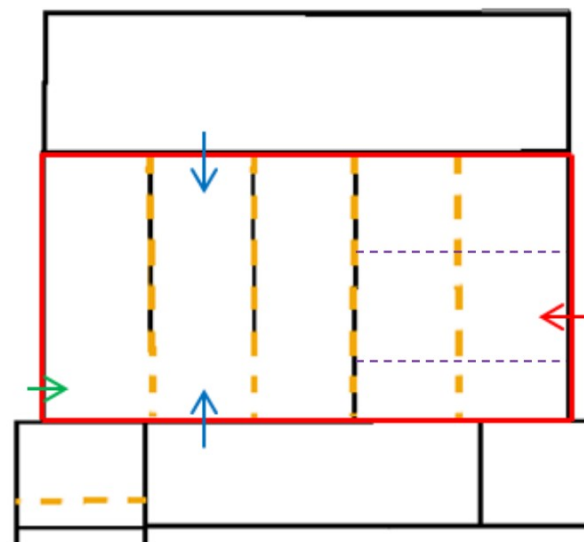
Structuur

De schuur telt vijf traveeën. De drie westelijke traveeën fungeerde van oorsprong als oogtschuur, bestaande uit een dwarsdeel (met in de langgevels de grote bandeuren) en aan weerszijde een tas. Na het dichtzetten van de bandeuren en het plaatsen van de poort in de westgevel, is de indeling gewijzigd. Hierbij is de zuidelijke zijbeuk gewijzigd tot langsdeel. De drie traveeën zijn gescheiden door circa 175 centimeter hoge bakstenen muren. Deze muren zijn pas geplaatst nadat de poort in de westgevel werd aangebracht.

De voormalige dwarsdeel met tassen wordt van de twee oostelijke beuken gescheiden door een oorspronkelijke bakstenen muur. Deze loopt over de gehele breedte van het volume en tot aan de tussenbalk van de gebintconstructie.

Bij de beschrijving van het exterieur is al besproken dat de laatste twee traveeën waren ingericht als langsdeelschuur, met grote poort in de oostelijke gevel (grotere poort dan nu) en tegenover elkaar gelegen staldeuren in de langgevels.

De twee oostelijke traveeën zijn van oorsprong al in gebruik geweest als stallen. Bij de algehele ontwikkeling van het Noordlimburgse hoftype zien we dat, daar waar de koeien in het hoofdvolume bleven staan, de paarden en het kleinvee (varkens en/of schapen) in de parallel gelegen grote schuur werden ondergebracht.

Afb. 132 Schuur, plattegrond. De oranje stippellijnen zijn de spanten. De blauwe pijlen de oorspronkelijke bandeuren. De rode pijl betreft de oorspronkelijke doorgang naar de stallen. De groene pijl is de rond 1900 geplaatste poort in de westgevel. De paarse stippellijnen zijn de stalhekken (stallen van ongelijke breedte).

In de huidige opzet is in het verlengde van de poort sprake van een brede tussenbeuk. Aan weerszijde hiervan bevindt zich een voormalige stal. De zuidelijke stal houdt de structuur van de gebintconstructie aan, waarbij het moderne staplek aansluit op de stijl van het gebint. Aan de noordzijde bevindt zich een bredere stal. Hier is de structuur van de gebinten losgelaten en ligt het moderne stalhek ruim anderhalve meter ten zuiden van de gebintstijl. Een reden om aan te nemen dat er al van oorsprong

sprake is van een dergelijke asymmetrische opzet, is het ontbreken van de noordelijke gebintstijl van het oostelijke gebint: zie onderdeel 'houtconstructie'.

In de zuidelijke stal is een reeks balkgaten in de zuidgevel zichtbaar. Hoe deze balklaag van de slietenzolder precies heeft aangesloten op de gebintconstructie, is in de huidige opzet onduidelijk. De balkgaten zitten lager dan de tussenbalk tussen de gebinten. Mogelijk heeft er nog een houtconstructie in de zijbeuk gestaan waarop de balklaag rustte.

Bij de noordelijke stal zien we juist dat de balkgaten in de oostelijke kopgevel en muur tussen de stallen en de tas zitten. Deze balklaag loopt onder de tussenbalk van het gebint door. Gelet op deze lengte, is het aannemelijk dat ook hier nog sprake moet zijn geweest van een nu verdwenen constructie om de balklaag op te vangen.

Afb. 133 Stenen muren aan weerszijde van de voormalige deel.

Afb. 134 Oorspronkelijke muur tussen voormalige tas en stal.

Afb. 135 Balkgaten van een voormalige slietenzolder boven de zuidelijke zijbeuk.

Afb. 136 Balkgaten in de oostelijke gevel, boven de noordelijke stal.

Gevels

Bij de dwarsdeel zijn de dichtgezette poortopeningen duidelijk herkenbaar. De voormalige doorgangen worden geflankeerd door twee forse steunberen, waarop de eiken latei rust. Het bijzondere is dat ook bij deze lateien klezoren zijn gebruikt voor een afgewerkt uitstraling van de steunberen.

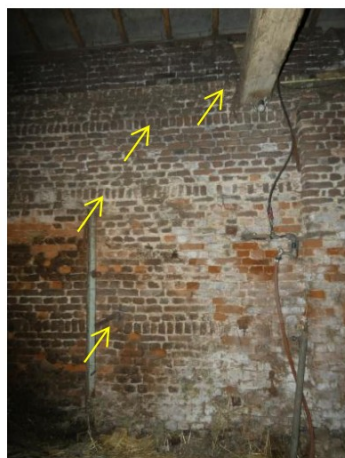
Een ander opvallend element zijn de kopse rollagen die over alle gevels zichtbaar zijn. Per geveldeel liggen deze rollagen op verschillende hoogtes en bovendien zijn er in de stal aanzienlijk minder (en kortere) lagen aanwezig. De exacte reden voor deze rollagen is onbekend.

Afb. 137 Muurdammen aan weerszijde van de voormalige poortopening in de zijgevel.

Afb. 138 Vier kopse rollagen in de westgevel.

Afb. 139 Vier kopse rollagen in de zuidgevel, links van de dichtgezette bandeuren Afb. 140 Vier kopse rollagen in de westgevel.

Houtconstructie

De karakteristiek van de schuur wordt in hoge mate bepaald door de houtconstructie. Deze wordt gevormd door een viertal opvallende gebinten. De opzet wijkt af van een 'standaard' ankerbalkgebintconstructie. Het voornaamste verschil is dat er geen gebintplaten zijn die de verschillende gebinten met elkaar verbinden.

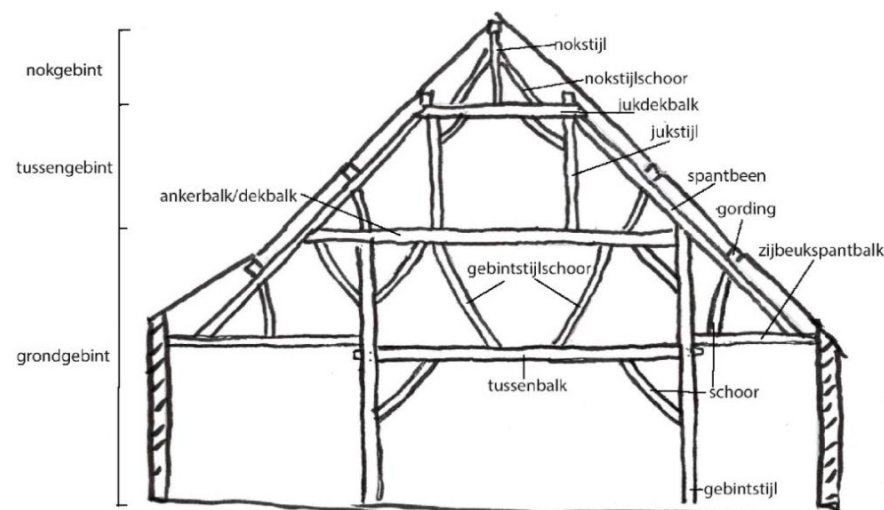
Het grondgebint bestaat uit twee hoge stijlen. Op circa 2,5 meter is een doorgestoken tussenbalk geplaatst. Op de stijlen ligt een dekbalk. Deze steekt aan de zuidzijde ongeveer 1,5 meter over en wordt geschoord. Aan de noordzijde is de balk uitgevoerd als ankerbalk en steekt door de stijl. Tussen de tussenbalk en dekbalk/ankerbalk is een tweetal diagonale gebintstijlschoren geplaatst. Bovenop de dekbalk staat een kleiner tussengebint, bestaande uit een tweetal gebintstijlen met geschoorde jukdekbalk. Dit juk staat niet symmetrisch op het onderliggende juk, maar is iets meer naar het zuiden geplaatst. Bovenop het tussengebint staat een nokjuk, met geschoorde nokstijl.

De zijbeuken worden overspannen door zijbeukspantbalken. Deze zijn net boven de tussenbalk in de gebintstijl geplaatst en rusten aan de andere zijde in de gevels. Op deze zijbeukspantbalken is een spantbeen geplaatst die doorloopt tot aan de onderzijde van de dekbalk van het vlieringgebint.

Er zijn aan weerszijde drie authentieke gordingen en een nokbalk. De twee onderste gordingen rusten op het spantbeen. Deze wordt

ter plekke van de gordingoplegging ondersteund door een schoor. De bovenste gording ligt op de dekbalk van het vlieringgebint.

Afb. 141 Schematische weergave van de houtconstructie van de Beijlshof.

De constructie is uitgevoerd in eikenhout. Op een aantal plaatsen is een grenenhouten element zichtbaar. De opzet van de gebinten lijkt sterk op een vakwerkconstructie. Met name het gebruik van de tussenbalk bij het grondgebint, de plaatsing van een kleiner tussengebint, de gebintstijlschoren en het aan één zijde oversteken van de dekbalk/ankerbalk zijn alle elementen die karakteristiek zijn voor vakwerkbouw.

Of de gebintconstructie het relict is van een oudere vakwerkschuur die met zijbeuken is uitgebreid en versteend, of dat de constructie is gebouwd ten tijde van de realisatie van de bakstenen schuur, is niet met zekerheid te stellen. Een aanwijzing voor het hergebruik van een bestaande houtconstructie is, dat er bij een dwarsdeelschuur geen noodzaak is voor een ongelijke breedte van de zijbeuken. Dit zou men alleen verwachten als er sprake was van een schuur met langsdeel langs de zuidelijke gevel. Verder is in de gebintstijlen op een aantal plaatsen duidelijk een pengat zichtbaar die bestemd geweest kunnen zijn voor wandregels: de horizontale balken die bij een vakwerkhuis tussen de gebintstijlen (of de gebintstijlen en gebintbalkschoren) waren geplaatst.

Één opvallend aspect dat hergebruik mogelijk tegenspreekt betreft de opzet van het oostelijke gebint. Hier is alleen aan de zuidzijde sprake van een tot de vloer doorlopende gebintstijl. Vanaf de zuidelijke stijl loopt een balk door tot de noordelijke zijgevel. Deze balk is in een later stadium met een stalen kolom (H-profiel) ondersteund. Bij de inlegging in de muur is een tweetal pengaten zichtbaar. Hier heeft van oorsprong een stijl met schoor gezeten. Het afwijken van de constructie lijkt verband te houden met het gebruik van de noordelijke ruimte als stal: men wilde geen stijl midden in de stal hebben staan. De opzet is authentiek. Of dit een aanwijzing is dat de gebinten pas met de bouw van de stenen muur zijn opgetrokken, of dat het oostelijke gebint op dat moment is aangepast, kan niet worden vastgesteld.

Nb. Naar aanleiding van onderhavig bouwhistorisch onderzoek heeft op 15 oktober 2019 dendrochronologisch onderzoek naar de

gebinten in de schuur plaatsgevonden. Bij de genomen boormonsters was het aantal jaarringen (62 ringen) als gevolg van het bij de gebinten gebruikte zeer snel groeiende hout, te laag om synchronisatie met referentiecurves te maken. Het onderzoek heeft hierdoor helaas geen antwoord geven over de exacte ouderdom van de gebinten.⁶

Afb. 142 Westelijke gebint. Rechts de oversteek van de dekbalk. Links steekt de balk door in de stijl.

Afb. 143 Oostelijke spant, gezien vanuit het zuiden.

Afb. 144 Derde spant vanuit het westen, op de muur tussen dwarsdeelschuur en stallen gelegen.

⁶ Van Daalen dendrochronologie, Beijlshof 1 Heyhuysen, dendrochronologisch onderzoek, Deventer, november 2019.

Afb. 145 Detail van de zuidelijke gebintstijl van het oostelijke spant.

Afb. 147 Oostelijke gebint, noordzijde. Aan deze zijde zit geen tot de grond doorlopende gebintstijl (gele pijl), maar is een jukstijl op de moerbalk gelegd.

Afb. 146 Tweede gebint vanuit het westen gezien, noordelijke gebintstijl: spantbeen ligt op de kop van de gebintstijl.

Afb. 148 Oplegging van de oostelijke (moer)balk met aan de onderzijde twee pengaten.

2.5 Beschrijving aanbouwen schuur

Tegen de grote schuur is in de loop van de twintigste eeuw een aantal volumes opgetrokken:

- Klein volume tegen de zuidoost hoek, circa 1900
- Open schuur tegen de zuidgevel, XXB
- Open schuur/stal tegen de noordgevel, XXB

Al deze volumes zijn koud tegen de langgevels van de schuur geplaatst.

2.5.1 Volume tegen zuidoost hoek

Rond 1880-1900 is tegen de zuidoost hoek van de grote schuur een aanbouw gerealiseerd. Deze steekt aan de oostzijde ongeveer een meter uit ten opzichte van de rooilijn van de schuur. Het volume met rechthoekige plattegrond is geplaatst onder een lessenaardak: het doorgetrokken dakschild van het hoofdvolume. Bij beide kopgevels is te zien dat het dak van oorsprong ruim een halve meter lager lag (en dus een flauwere helling had). Het is gedekt met Verbeterede Hollandse pannen.

Het volume, dat naar alle waarschijnlijkheid als stal heeft gefungeerd, is opgetrokken in kruisverband en gevoegd met een kalkhoudende voeg, voorzien van een dagstreep.

De zuidgevel heeft links een grote schuifpoort. Deze achter de gevelopening geplaatste poort is een naoorlogse toevoeging. De

opening is geplaatst onder een zware betonnen latei. De dagkanten zijn afgesmeerd met een cementpleister. Naar alle waarschijnlijkheid heeft hier voorheen een staldeur gezeten.

Rechts van de poort bevindt zich een houten kozijn met doorgestoken boven- en onderdorpel (de oren van de dorpels liggen in het muurwerk). Gelet op de sponning in het kozijn heeft hier een luik gezeten. Het vierruits raam is dan ook niet authentiek.

De westelijke zijgevel is gelegen onder de later gebouwde open stal/schuur. De gevel is volledig blind. Aan deze zijde is goed zichtbaar dat de gevel oorspronkelijk lager was en eindigde ter hoogte van de rollaag van de zuidgevel van de schuur.

In de top van de gevel zit een plaatanker met doorgestoken trekstang.

De oostelijke zijgevel wordt gedomineerd door de grote rechte poort, geplaatst onder stalen latei. Aan het rommelige metselwerk aan weerszijde van de poort is duidelijk zichtbaar dat de poort later is geplaatst. Naar alle waarschijnlijkheid was deze gevel, evenals de westgevel van oorsprong blind. Rechtsboven zit het plaatanker en de trekstang. Vermoedelijk is de trekstang tussen beide gevels aangebracht omdat de stal koud tegen de schuur is opgetrokken. De trekplaat is door middel van hergebruikt ijzerwerk gedecoreerd.

De stal is nu in gebruik als werkplaats. Het heeft een betonvloer. De wanden zijn gekeimd. De ruimte wordt overspannen door een

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

eiken moerbalk. Hierop zijn twee stijlen geplaatst die ter ondersteuning van de naoorlogse gordingenkap dienen.

Enkele opvallende elementen zijn:

- Krulanker van de schuur in de noordwest hoek.
- Dichtgezet stalvenster onder segmentboog in de noordgevel (schuurgevel).
-

Afb. 149 Zuidgevel met de naoorlogse schuifpoort.

Afb. 150 Authentiek kozijn met sponning in de zuidgevel.

Afb. 151 Blinde westgevel. Aan de bovenzijde is aan het kleurverschil van de steen zichtbaar dat het volume is opgehoogd.

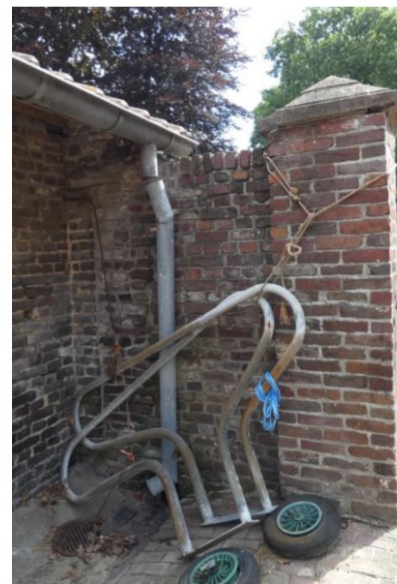
Afb. 152 Oostelijke gevel met later geplaatste poort.

Tegen de zuidoost hoek van de stal is een tuinmuur met hekpijler geplaatst. De hekpijler is afgedekt met een betonnen piramidale deksteen. Het afsluiten van de hof door middel van een muur met poort komt veelvuldig voor bij de Noordlimburgse hofboerderijen. Typologisch is het dus een karakteristiek element. Er zijn echter geen sporen van duimen van een voormalige poort in de hekpijler aanwezig. Op basis van de gebruikte harde machinale baksteen en cementhoudende voeg, kan met zekerheid worden gesteld dat zowel de muur als de pijler in de tweede helft van de vorige eeuw zijn toegevoegd.

Aangezien het 'oude' metselwerk aan de oostzijde verder doorloopt dan de zuidgevel van de stal en ook tegen de zuidoost hoek van de stal (vanaf de hof gezien) nog een strook ouder metselwerk zichtbaar is, kan met zekerheid worden gesteld dat hier oorspronkelijk ook al een muur heeft gezeten.

Als we kijken naar de positie van de hekpijler, dan zien we dat deze recht tegenover de noordoosthoek van het hoofdvolume liggen. Het is dan ook aannemelijk dat de muur oorspronkelijk op deze hoek aansloot, of dat tegen deze hoek een hekpijler heeft gestaan (tegen de oostelijke korte gevel van de stal).

Afb. 153 Hekpijler en muurtje. Het 'oude' metselwerk loopt door tot de goot (zichtbaar aan de oostzijde), terwijl de zuidelijke gevel van de stal ruim een halve meter naar het noorden is geplaatst.

2.5.2 Open schuur tegen de zuidgevel

Rond circa 1950-1960 is tegen de zuidgevel van de schuur een open stal of schuur opgetrokken. Ten behoeve van deze open schuur is het onderste gedeelte van het dakschild van de hoofdschuur opgetild. Dit is onder andere zichtbaar aan de baksteenrijen boven de kopse rollaag.

De open schuur bestaat uit een reeks houten stijlen, waarop een tweetal dekbalken zijn geplaatst. Op deze dekbalken ligt een reeks

moerbalken, die in de schuurgevel zijn gelegd. De houten onderdelen zijn ten minste ten dele hergebruikt. Bij de dwarsbalk zijn twee lange balken gebruikt, één grenen balk en één eiken balk, voorzien van een telmerk (III).

De open loods is tot voor kort in gebruik geweest als stal. Tussen de stijlen is afwisselend een houten beschot, bestaande uit rabatdelen geplaatst, of een staldeur met traliewerk aan de bovenzijde. Geheel links zit een rabatdelen schuifpoort. De stallen zijn van elkaar gescheiden door een planken beschot. De planken op een stalen profiel tegen de stijlen en gevel verankerd.

De gordingenkap wordt, net als bij de zuidoostelijke stal, gedragen door op de moerbalken geplaatste korte stijlen.

De open schuur heeft als volume een lage historische waarde en onttrekt de historisch zeer waardevolle schuur aan het oog.

Afb. 154 Open schuur, later voorzien van rabatbeschot en staldeuren.

Afb. 155 Hergebruikt materiaal: links een grenen dekbalk, rechts een eiken dekbalk, beide via een lasverbinding gekoppeld.

Afb. 156 Halfhoge houten wanden tussen de individuele stallen.

Afb. 157 Telmerk (rode pijl, III) en pengat (gele pijl) in de hergebruikte eiken dekbalk.

2.5.3 Open schuur tegen noordgevel

De open schuur tegen de noordgevel is van nog jongere datum. In het verlengde van beide korte gevels van de schuur is een steens muur opgetrokken. Deze is uitgevoerd in een paarsrode machinale steen en in kruisverband gemetseld. Daar waar de schuur tegen de zuidgevel houten (hergebruikte) stijlen heeft, is bij de noordelijke schuur gebruik gemaakt van bakstenen kolommen. De schuur is opgedeeld in zes traveeën. Ze is geplaatst onder een lessenaardak. Ten behoeve van de aansluiting zijn de onderste panrijen van de schuur iets opgetild.

De openingen zijn grotendeels dichtgezet met een houten frame waarop schaaldelen zijn getimmerd. Bij enkele traveeën is een doorgang in het houten beschot aanwezig.

De ruimte was tot voor kort in gebruik als stallen. De mestroosters zijn nog aanwezig. De dakopbouw is gelijk aan de opbouw aan de zuidzijde: moerbalken (machinaal gezaagde naaldhouten balken) waarop korte stijlen zijn geplaatst die de gordingen dragen.

De open schuur heeft een lage historische waarde en onttrekt de historisch zeer waardevolle schuur aan het oog.

Afb. 158 Open schuur/stal tegen de noordgevel van de grote schuur, gezien vanuit het noordoosten.

Afb. 160 Impressie van het interieur van de noordelijke aanbouw met rechts de gevel van de grote schuur.

Afb. 159 Open schuur/stal tegen de noordgevel van de grote schuur, gezien vanuit het noordwesten.

Afb. 161 Impressie van het interieur van de noordelijke aanbouw, gezien vanuit het oosten.

2.6 Beschrijving stal

2.6.1 Exterieur stal

Rond 1900 zijn de boerderijvleugel en de schuur met elkaar verbonden door de bouw van een stalvolume. De bouw van een volume tussen de hoofdmassa's sluit aan op de ontwikkelingstypologie van het Noordlimburgse hoftype.

Als gevolg van de bouw van de stal werden de kelder- en opkamervensters in de noordgevel van het woonhuis dichtgezet en elders nieuwe gevelopeningen aangebracht.

Plattegrond, opstand en dak

De stal heeft een rechthoekige plattegrond. De westgevel ligt gelijk met de rooilijn van de boerderij. De gevel ligt ten opzichte van de schuur ongeveer een meter meer naar het westen. Het volume is opgetrokken in, in kruisverband gemetselde, baksteen. De kalkhoudende voeg is grotendeels weggespoeld.

Het volume is onder een zadeldak geplaatst dat aan weerszijde aankapt op de zadeldaken van respectievelijk de boerderij en de stal. Het dak is gedekt met rode muldenpannen. Op het westelijke dakschild is een tweetal kleine dakvensters geplaatst. Op het achterste schild zit een grote dakdoorvoer.

Afb. 162 Westelijk dakschild.

Afb. 163 Oostelijk dakschild.

Westgevel

De gevel heeft een symmetrische opzet en telt een drietal stalvensters. Deze zijn geplaatst onder een segmentboog met kopse rollaag. De lekdorpel ligt volledig binnen de rooilijn. De authentieke vensters liggen achter de dag en zijn uitgevoerd als tweeruits tuimelraam. Bij het linker venster is de weldorpel vervangen.

Afb. 164 Westelijke gevel.

Afb. 165 Authentiek centrale tuimelvenster.

Oostgevel

De gevel heeft een symmetrische opzet, waarin een drietal deuropeningen is geplaatst. Het rechter geveldeel bevindt zich onder de later tegen de schuur aangebouwde open loods.

De deuren zijn eveneens onder een segmentboog met kopse rollaag geplaatst. Bij alle doorgangen is het achter de dag geplaatst kozijn met drieruits bovenlicht (tuimelramen) behouden. Bij de linker staldeur zit een oorspronkelijke klampdeur. De centrale voergang is voorzien van een oude boerendeur. De rechter deur is verwijderd en vervangen door een ijzeren poort.

Afb. 166 Westelijke gevel.

Afb. 167 Rechter staldeur. Het kozijn met tuimelraam is nog aanwezig. De deur en het kalf zijn verdwenen.

Afb. 168 Boerendeur met tuimelraam bij de centrale voergang.

2.6.2 Interieur stal

De stal is tot voor kort in gebruik geweest als stal. Het heeft een driebeukige indeling: een smalle voergang met zolderopgang in het midden en aan weerszijde de stallen met langs de zuid- en noordgevel de gang (in verlengde staldeur).

Tussen de voergang en stallen is een lage muur geplaatst. Hierop bevinden zich de oorspronkelijke keramische troggen. Aan de opzet van deze troggen, vier per zijde, is de oorspronkelijke opzet van de stallen nog herkenbaar: 4 stalhokken per zijde, elk voorzien van een eigen trog.

Bij beide beuken is aan de oostzijde nog sprake van een oudere scheiding van de hokken. Aan de zuidzijde bestaat deze uit twee rondhouten staanders waartegen een planken beschot is getimmerd. Aan de noordzijde zijn de rondhouten delen vervangen door grof gekapte balken en zit nog een oude, lage houten poort.

De overige scheidende wanden, zowel tussen de hokken als tussen de hokken en de gang, zijn vervangen door gegalvaniseerde hekken.

De vloeren van de zuidelijke stal zijn voorzien van de oorspronkelijke beklinkering (Waaltsjes), waarbij tussen de stallen en de gang een smalle afvoergoot is opgenomen. De noordelijke stal is afgesmeerd met cement. Ook hier is op diverse plaatsen de onderliggende Waaltsjesbeklinkering zichtbaar. In de voergang ligt een ander

klinkertype. Deze kei-formaat klinkers liggen bovendien in de lengterichting. De klinkers zijn niet oorspronkelijk. De bakstenen muren zijn gekeimd en deels gestuct (stuc vermoedelijk bij de onderste helft weggefallen). De stal wordt overspannen door twee zware eikenhouten moerbalken. Hierop is een moderne (tweede helft vorige eeuw) balklaag en plankenbetimmering geplaatst.

Afb. 169 De voergang, met authentieke bakstenen muurtjes. De kei-formaat klinkers zijn niet authentiek, echter wel karakteristiek.

Afb. 170 Noordelijke stal.

Afb. 171 Een van de authentieke troggen.

Afb. 172 Zuidelijke stal.

Afb. 173 Waaltjes vloer in de zuidelijke stal.

De oude verweerde grenenhouten steektrap komt uit op de zolderverdieping. De ruimte telt een drietal spanten. Deze zijn opgezet als schaarspant met trekbalk, waarbij de gording op de doorgestoken trekbalk ligt. De gordingen en sporen zijn in de loop van de eeuw vervangen door machinale delen.

Onder het noordelijke spant is een bakstenen muur opgetrokken. Deze scheidt de zoldering van de grote noordelijke schuur. Via een hooiluik kon men de stalzolder van hooi bevoorraden.

Het zuidelijke spant is voorzien van een leemwandopvulling (op lattenwerk). De kamer is afgetimmerd met zachtboard en doet dienst als opslagruimte.

Afb. 174 Schaarspant (tweede, vanuit het noorden bezien).

Afb. 175 Spant met leemwand.

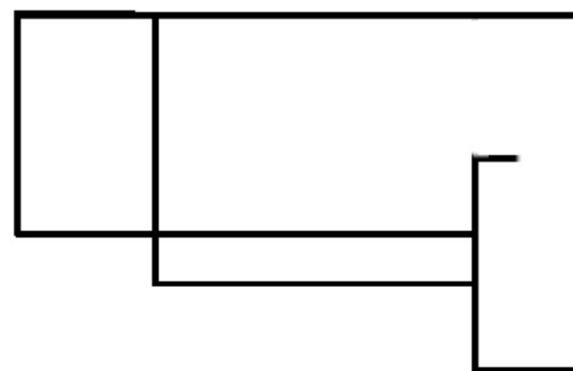

Afb. 176 Noordelijk spant, met baksteenvulling en luik: verbinding met de grote schuur.

2.7 Beschrijving vrijstaande stal

De vrijstaande stal ten zuidwesten van de boerderij wordt in haar huidige hoofopzet gevormd door enkele volumes. Het oudste gedeelte is het volume onder steekkap aan de zuidoost zijde. Het betreft een achttiende-eeuws bakhuisje. Hier is in de periode 1910-1930 de stalvleugel tegen gebouwd (deels geïntegreerd). Aan de westzijde is in een later stadium nog een uitbreiding toegevoegd.

Het gebouw is nadien meerdere malen verbouwd. Zo is het volume aan de westzijde, dat oorspronkelijk als gebouw onder lessenaardak was gebouwd, opgehoogd en werd het zadeldak doorgetrokken. Aan de zuidzijde is de gevel weggebroken en een ondiepe aanbouw met volumebreed venster geplaatst. Verder is de gevelindeling aan de oostzijde gewijzigd.

Afb. 177 Globale plattegrond van de vrijstaande stal.

2.7.1 Exterieur vrijstaande stal

Plattegrond, opstand en dak

De vrijstaande stal heeft een L-vormige plattegrond. Het complex omvat in feite drie volumes: de stal, de aanbouw tegen de zuidoost hoek (in pandig ook de oostelijke travee van het stalvolume) en de secundaire stal aan de westzijde.

Het volume telt één bouwlaag en is opgetrokken in, in kruisverband gemetselde, baksteen. Het hoofdvolume is geplaatst onder een zadeldak, gedekt met rode muldenpannen. Het dak van de zuidoostelijke aanbouw is iets lager en kapt aan op het zadeldak. Ook deze is met muldenpannen gedekt. De pannen liggen op de gevelrand en zijn afgesmeerd met een speciezoom. Op het zuidelijke dakschild van het hoofddak is, ter plekke van de oostgevel een dakdoorvoer geplaatst.

De aanbouw tegen de zuidgevel van de stal is voorzien van golfplaten (vezelhoudend).

Afb. 178 Muldenpannen op het hoofdvolume en het zuidoostelijke volume. Profielplaten op de aanbouw tegen de zuidgevel van de stal.

Noordgevel

De noordgevel wordt gevormd door twee delen. Het linker gedeelte omvat vier traveeën. Het in kruisverband gemetselde gevelwerk is gevoegd met een kalkhoudende voeg. Elke travee is voorzien van een stalraam. Deze is geplaatst onder een segmentboog en heeft een bakstenen lekdorpel (gelijk met de rooilijn). Ze zijn, net als de vensters in de stal tussen de boerderij en schuur, uitgevoerd als tweeruits tuimelraam. Bij de twee rechter vensters ontbreekt het raam. Tussen de vensters zitten eenvoudige staafankers van de achterliggende moerbalken.

Afb. 179 Noordgevel van de stal: linker gedeelte.

Afb. 180 Houten tuimelraam.

Het rechter geveldeel is één travee breed. De steen is iets paarser dan het linker geveldeel. Bovendien is dit gedeelte gevoegd met een cementvoeg. De aanbouw vormt dus een latere uitbreiding. Aan het metselwerk in het interieur is bovendien duidelijk te zien dat dit volume van oorsprong was opgezet als een volume onder lessenaardak. Het opgehoogde geveldeel is in een lichtrode, machinale steen uitgevoerd.

Het geveldeel heeft één venster. Deze is eveneens onder een segmentboog geplaatst en heeft een gelijk met de rooilijn uitgevoerde rollaag als lekdorpel. Het zesruits raam mist de bovenste helft (valraam).

Beide geveldelen wordt gescheiden door een twee strekken brede muurdam. De veldbrandsteen wijkt wat betreft formaat en grofheid af van de rest van de gevel. In het interieur is zichtbaar dat het hier een gedeelte van een oude gevel (in rommelig koppenverband) betreft. Het geveldeel heeft een omvang van circa 2 bij 2 meter. Dit geveldeel is ten tijde van de bouw van de stalvleugel opgenomen in de nieuwe stalgevel. Waarom de gevel niet is ingetand met deze muurdam, is onduidelijk. Ook is het onbekend waartoe dit kleine geveldeel heeft behoord.

Afb. 181 Noordgevel van de stal: rechter gedeelte en opvallende tweestreks muurdam.

Afb. 182 Verschillende bakstenen: links de stal, rechts de westelijke stal (oorspronkelijk onder lessenaardak) in het midden de kopgevel met aan onderzijde veldbrandstenen.

Oostgevel

De oostgevel wordt gevormd door de kopgevel van de stal en de gevel van de zuidoostelijke aanbouw.

Kopgevel — De opzet van de kopgevel is in de loop van de tijd veranderd. Op de begane grond zijn meerdere bouwsporen zichtbaar. De toegang bevindt zich niet recht onder de nok. Rechts van de deur ligt een opnieuw gevoegd gevelvlak. De steen is bovendien paarser van kleur. Daarnaast toont het kruisverband rechts van het nieuwe werk een opzet die kenmerkend is voor het aansluiten op een gevelopening: onderbreken van het patroon van strekken en koppen om bij de aansluiting op de dag van de gevelopening met een volle kop of driekwart steen te kunnen eindigen (vergelijk met bovenliggend venster). Het is dan ook met zekerheid te stellen dat de deur van oorsprong recht onder de nok zat.

Rechts is een vlak met een soortgelijke paarsrode steen zichtbaar. In het interieur zit op deze plek een verdikking in de pleisterlaag. Hier heeft voorheen een (stal)raam gezeten.

Op de verdieping bevindt zich een onder segmentboog geplaatst zesruits venster. De gevelopening is authentiek, het raam is een latere toevoeging. De duimen van het oorspronkelijke luik zijn nog aanwezig.

Afb. 183 Oostgevel van de stal.

Afb. 184 Bouwsporen die erop duiden dat de deur oorspronkelijk meer naar echts lag (onder het geveltopvenster) en dat er rechts een venster zat.

Afb. 185 Venster in de geveltop. Rechts van de gevelopeningen zijn de duimen van het oorspronkelijke luik nog aanwezig.

Zuidoostelijk volume — Het gevelvlak van de zuidoostelijke aanbouw gaat grotendeels verscholen achter de begroeiing. Wat duidelijk zichtbaar is, is dat de gevel aan de bovenzijde wordt afgesloten door een kopse rollaag. Het verwijst hiermee naar de opzet van de grote schuur.

Het metselwerk van de zuidoostelijke aanbouw loopt door tot anderhalve strek vóór de deur. Hier is over de gehele hoogte (tot de geveltop) een verticale bouwnaad zichtbaar. In het interieur zien we dat dit muurdeel iets dikker is dan het noordelijke muurdeel. De overgang van het contrast in muurdikte correspondeert met de ten westen gelegen dwarsmuur. Het lijkt er dan ook op dat de

aanbouw het oudste gedeelte van dit volume vormt en dat de stal tegen de bestaande massa is opgetrokken.

Ook de opzet van het stalvenster in het linker geveldeel geeft enig inzicht in de ontwikkelingsgeschiedenis van het volume: getoogd venster, geplaatst onder een hanenkam. Dit type venster komt elders in het complex niet voor.

Afb. 186 Getoogd venster onder hanenkam en rollaag ter afsluiting van de gevel.

Afb. 187 Verticale bouwnaad: overgang van ouder zuidoostelijk volume naar stal uit 1910-1930.

Afb. 188 Verdikking in de gevel (binnenzijde) ter indicatie van de overgang van het zuidoostelijke volume naar de stal.

Afb. 189 Muur van het zuid-oostelijke volume, dat als bouwmasa in de stal staat.

Westgevel

De westgevel van de zuidoostelijke aanbouw is volledig blind. Ze is door de wildgroei op het achterterrein van het volume, nauwelijks zichtbaar. Wel is duidelijk te zien dat de gevel ook hier door een rollaag wordt afgesloten.

De westgevel van de stal bestaat uit twee onderdelen. Het onderste gedeelte is opgetrokken in in kruisverband gemetselde baksteen (circa 120 centimeter). Hierboven is een houten frame met verticaal plankenbeschoot geplaatst. De gevel is voorzien van

een grote schuifpoort (twee deuren). Hierboven is een op zijn kant geplaatste deur, met twee ruiten geplaatst.

Afb. 190 Westgevel zuidoostelijk volume, met onder de dakoverstek een kopse rollaag.

Afb. 191 Westgevel westelijke staluitbreiding: bakstenen basement van de oorspronkelijke stal onder lessenaardak. Opgehoogd met hergebruikt materiaal.

Zuidgevel

De zuidgevel van het zuidoostelijke volume is nagenoeg geheel aan het oog onttrokken. De leemhoudende voeg van de in kruisverband gemetselde gevel is grotendeels weggespoeld. Het asymmetrisch in de gevel geplaatste venster (zonder hanenkam, latei of boog) is een latere toevoeging aan de gevel.

De zuidgevel van de stal wordt ook volledig aan het zicht onttrokken. Het aanzicht wordt gevormd door de uitbreiding uit de periode 1960-1980, bestaande uit een lage bakstenen muur (circa één meter), waarop over de gehele breedte vensters zijn geplaatst. De ruiten zijn gevat tussen betonnen stijlen. Aan de kopse kant van

deze uitbreiding is de harde felrode baksteen zichtbaar die ook bij de langgevel is gebruikt. In de westelijke kopgevel zit een staldeur, geplaatst onder een betonnen latei.

De zuidgevel van de westelijke stal heeft aan de rechter zijde een staldeur en een stalvenster, beide geplaatst onder segmentboog. De boog is tegen de kopgevel van het aangrenzende volume geplaatst. Het stalvenster is uitgevoerd als een ijzeren zesruits tuimelraam.

Afb. 192 Zuidgevel zuidoostelijk volume.

Afb. 193 Later geplaatst venster in de zuidelijke gevel van het zuidoostelijke volume.

Afb. 194 Zuidelijke gevel stal: volledig aan het zicht onttrokken..

Afb. 195 Zuidelijke gevel stal, van binnenuit gezien.

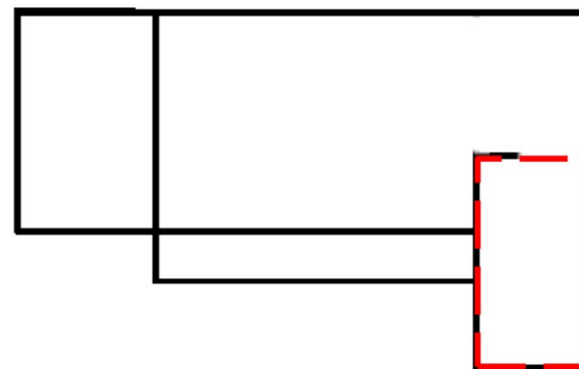

Afb. 196 Zuidelijke gevel van de westelijke stal: staldeur en -venster onder segmentboog.

2.7.2 Interieur vrijstaande stal

Zuidoostelijk volume

Bij de beschrijving van het exterieur is al aan bod gekomen dat het zuidoostelijke volume het oudste is en is geïntegreerd in het grotere complex. Het verdikken van de muur, rechts van de deur valt duidelijk op, evenals het gegeven dat deze verdikking recht tegenover de muuraanzet tegen de westelijke muur staat.

Afb. 197 Globale plattegrond van de vrijstaande stal.

Het volume heeft een betonvloer. De wanden zijn afgewerkt met grof aangebrachte, dunne stuclaag. De westelijke wand (het gedeelte dat in de stal staat), is met cement bezet. Ter plekke van de aansluiting van de zuidgevel van de stal op het zuidoostelijke

volume is een liseen geplaatst. Hier steekt net onder de balklaag van het plafond een stalen I-profiel doorheen. Het profiel is geplaatst nadat de zuidgevel is weggebroken ten behoeve van de aanbouw. Ook de muurdam dateert uit deze fase en dient ter ondersteuning van het profiel.

De ruimte wordt overspannen door een in oost-westrichting geplaatste rij kinderbalken.

In de zuidoost hoek van het volume zijn de sporen van een rookkanaal zichtbaar. Er heeft dus op een gegeven moment een stookplaats in het volume gestaan.

Wat betreft formaat en ligging ten opzichte van het huis, is het aannemelijk dat dit volume oorspronkelijk een bakhuis is geweest. De plaatsing van de stookplaats in de hoek past hier echter niet bij. Normaliter bevindt de bakoven zich tegen de korte gevel en is het rookkanaal als hals van de topgevel uitgevoerd.

De ontwikkelingen in de twintigste eeuw laten zien dat de Beijlshof primair een veeteeltbedrijf is geworden. Alle uitbreidingen die aan het oorspronkelijke complex zijn toegevoegd, hebben een stalfunctie. Het belang van een eigen bakoven, als men geen akkerbouw meer voert, verdwijnt. Het is dan ook goed mogelijk dat de bakoven is verwijderd met de bouw van de stal. De nieuwe stookplaats zou erop kunnen wijzen dat in deze ruimte vlees werd verwerkt.

Afb. 198 Impressie zuidoost volume.

Afb. 199 Sporen van het rookkanaal.

Afb. 200 Westelijke wand. De rode pijl wijst de noordelijke gevel van het zuidoost volume aan. De gele pijl het I-profiel.

Stal

De stal bestaat uit één onverdeelde ruimte. Aan de zuidzijde is de oorspronkelijke buitengevel over de gehele lengte weggebroken. Deze doorgang wordt overspannen door één enkele stalen profiel. Dit profiel wordt nergens ondersteund door een stijl. Op het profiel zijn de drie eikenhouten moerbalken geplaatst. Op de moerbalken ligt een naoorlogse kinderbalklaag met planken vloerdelen.

Het noordelijke deel van de vloer is voorzien van een keien-formaat beklinkering. Op een halve meter afstand van de gevel loopt een ondiepe goot. Het zuidelijke deel is uitgevoerd als betonvloer. Ook hier is langs de zuidgevel (van de uitbouw) een goot zichtbaar. Verder loopt door het midden van de ruimte een iets lagere, betonnen gang. Kijkende naar de drinkbakken die tegen de noordelijke muur staan, stonden in deze ruimte de koeien met het hoofd naar de gevel.

De noordelijke muur en de noordelijke helften van de kopgevels zijn afgewerkt met een dunne, grof aangebrachte stuc laag. De zuidelijke muur en de zuidelijke helften van de kopgevels zijn afgewerkt met een cementpleister.

De zoldering van het stalvolume was niet toegankelijk.

Afb. 201 Impressie van de stal, gezien vanuit het oosten.

Afb. 202 Impressie van de stal, gezien vanuit het westen.

Westelijk volume

Het westelijke volume omvat één vertrek. De ruimte heeft een betonvloer. De langgevels zijn afgewerkt met een ruw aangebrachte stuc laag. Bij beide gevels is aan de overgang in het muurwerk van de zijgevels duidelijk zichtbaar dat er oorspronkelijk sprake is geweest van een volume onder lessenaardak. Dit volume sloot net boven de oorspronkelijke poort aan op de westelijke kopgevel van de stal en liep naar het westen naar beneden toe af tot circa 1,2 meter. Op basis van deze opzet is het aannemelijk dat dit volume van oorsprong was bedoeld als varkensstal.

De opzet van de westelijke kopgevel van de stal vertoont enkele bouwsporen. Zo is te zien dat de geveltop vanaf de bovenste gordingen in een wildverband is opgemetseld. Dit contrast in metselverband is een indicatie dat de stal oorspronkelijk was voorzien van een wolfseind aan de westzijde. Deze is op het moment dat het westelijke volume werd opgehoogd verwijderd.

De doorgang naar de stal is geplaatst onder een strekse rollaag. Linksboven deze rollaag is de aanzet van een segmentboog met kopse rollaag te zien. Rechts van de doorgang zit een verticale naad. De naad geeft de breedte van de oorspronkelijke, onder segmentboog geplaatste stalpoort weer. De poort is vermoedelijk verkleind vanwege de scheuring in de muur (als gevolg van de stalen latei die ten behoeve van het wegbreken van de zuidelijke muur is geplaatst).

De westelijke wand is duidelijk opgebouwd uit hergebruikt materiaal. Behalve de deur die horizontaal boven de poort is

geplaatst, is ook een veelvoud aan verschillende planken zichtbaar. De wand is met een trek balk aan de bakstenen topgevel verankerd.

Afb. 203 Westelijke stal, oostelijke gevel (buitengevel hoofdstal). De rode pijl geeft de verticale naad weer: oorspronkelijke breedte poort. In de geveltop is het metselwerk in wildverband uitgevoerd.

Afb. 204 Aanzet segmentboog boven schuifpoort.

Afb. 206 Noordelijke gevel. De diagonale belijning in het muurwerk is duidelijk herkenbaar.

Afb. 205 Zuidelijke gevel. De diagonale belijning in het muurwerk is duidelijk herkenbaar.

Afb. 207 Opbouw westgevel.

3 Verhaal van de plek

In dit hoofdstuk wordt, aan de hand van het voor handen zijnde bronnenmateriaal, ingegaan op de ontwikkelingsgeschiedenis van de boerderij. Over de Beijlshof is weinig bekend. Er is niets over de Beijlshof geschreven en er zijn geen oude tekeningen of foto's van de boerderij in archieven bewaard gebleven.

3.1 Oudste geschiedenis

3.1.1 Het landschap en de ontginningen

Heythuysen bevindt zich binnen het landschap van de Maasterrassen.⁷ Dit landschap wordt gekenmerkt door een grote variatie. Het is gevormd door de resten van oude (pleistocene) rivierbeddingen, waartussen hogere (zand)ruggen liggen. In delen van de oude rivierbeddingen stagneerde de afwatering en kon zich veen ontwikkelen. Andere laagten waren juist goed ontwaterd, soms door beken die door het gebied liepen, soms door uitgegraven afwateringen. Op de laagten die goed waren ontwaterd, lagen weide- en hooilanden. Hogerop, op de terrassen, lagen de landbouwgronden, met op de grens tussen hoog en laag

de nederzettingen en de goede graslanden. De omvang van de bouwlandgebieden in de Maasterrassen loopt sterk uiteen. We zien zowel op zichzelf staande kampongingningen als nederzettingen van verschillende omvang. Daar waar deze dorpen in Noord-Limburg veelal een langgerekte vorm hebben, zijn de lager gelegen nederzettingen vaak breder van opzet (veelal met elkaar kruisende bebouwingslinten).

Als we kijken naar het gebied rondom de Beijlshof, dan kenmerkt dit zich door haar uitgebreide netwerk van natuurlijke waterlopen, dat heeft bijgedragen aan een goede ontwatering van de laagten en dus uiterst geschikt was als uitvalsbasis voor de ontginning van het landschap. In het stroomgebied van de Tengelroyse beek en de Leubeek (die bij Neer samenvloeien tot de Neerbeek), ontstaat in de dertiende eeuw een reeks dorpen. Neer, Roggel en Heythuysen. Het grootste en tevens jongste van deze dorpen is Heythuysen, waarvan de oudste vermelding uit 1383 dateert.⁸

De dorpen zijn zogenaamde velddorpen. Velddorpen kenmerken zich door een cultuurlandschap dat wordt gevormd door een aaneengesloten, open stuk bouwland dat is verdeeld in verschillende kavels, gebruikt door meerdere eigenaren.⁹ In de negentiende eeuw was er sprake van een aaneengesloten gebied

⁷ Renes, J., *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*, Maastricht 1999, p. 238.

⁸ Informatie over Heythuysen en het landschap rondom afkomstig uit: Renes 1999, p. 250.

⁹ Renes 1999, p.166.

dorpsakkers die (de velddorpen) Heythuysen, Roggel en Neer verbond.

Rondom deze dorpen lag een zone met kleine gehuchten en kampenhoeven. Een kamp heeft meerdere definities.¹⁰ In de eerste plaats is het een morfologisch begrip: een stuk land, meestal in gebruik als bouwland (maar er bestaan ook bijvoorbeeld graslandkampen), dat afzonderlijk door een houtwal is omgeven. Daarnaast heeft een kamp betekenis als individuele landbouwontginning. Kampontginningen gaan over het algemeen samen met alleenstaande boerderijen. Ze hadden een oppervlak van enkele hectaren. Er waren echter ook individuele ontginningen met een aanzienlijk grotere opzet. Deze waren (bijna) altijd verbonden aan een kasteel of klooster en hadden een regionaal belang. De voornaamste van deze eeuwenoude grootschalige kampenontginningen rond Heythuysen zijn de boerderij het Elisabethklooster, de Spikkerhoeve en de Beijlshof.

De locatie van alle drie deze ontginningen is bepaald door het landschap. Ze bevinden zich aan de rand van het beekdal van de Tungelroyse beek, waardoor ze zowel de drogere akkerlanden, als de lager gelegen wei- en hooilanden in de directe nabijheid hadden liggen. Een soortgelijke positionering van de individuele kampenontginningen zien we ook in het meteen ten oosten gelegen beekdalengebied van de Haelensebeek, waar niet alleen

de nog bestaande hoeven Stockxhof, Houterhof, Heijerhof en Neerhuysingen, maar ook de kastelen Waerenburg, Aldengoor en Exaten in de directe nabijheid van de beek waren ontstaan.¹¹

Vanaf het eind van de achttiende eeuw werden op de heidegronden rondom de dorpen Heythuysen, Roggel en Neer op grote schaal (productie)bossen aangelegd. De bestaande (aan de grootgrondbezitters toebehorende) hoeven speelden een significante rol bij deze ontwikkeling, in eerste instantie bij de ontginning en nadien bij het beheer. Hierdoor ontstond een landschap van door beken (en beekdalen) doorsneden, uitgestrekte bossen, met daarin een reeks 'open' kampenontginningen.

Cultuurhistorisch waardevol gebied — De gelaagdheid van het historisch verhaal van het landschap waarin de Beijlshof is gelegen, is tot op heden nog duidelijk herkenbaar. Het gaaf behouden landschap wordt dan ook op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Limburg (en op de door Renes opgestelde Cultuurhistorische waardenkaart¹² die als onderlegger voor de Provinciale kaart heeft gediend), als een gebied met een hoge concentratie cultuurhistorisch en landschappelijk waardevolle objecten, elementen en structuren aangeduid.¹³ Bij het opstellen

¹⁰ Renes 1999, p.166.

¹¹ Rackham, D. (Res nova Monumenten), *De Stockxhof, cultuur- en bouwhistorisch onderzoek*, Echt 2020, pp.80-81.

¹² Renes 1999, bijlage Kaart 2.

¹³ <https://portal.prvlimburg.nl/viewer/app/default>.

van de beleidsnota Belvédère in 1999 wordt dit landschap bovendien als één van de 70 landelijk aangewezen belvédèregebieden (nummer 6.68), aangeduid als 'Belvédèregebied Heythuysen/Thorn'.¹⁴ De fysieke (cultuurhistorische) dragers die worden aangemerkt met betrekking tot dit gebied, zijn:

- De westelijke zijde van de Maasvallei met fraaie (beschermd) stads- en dorpsgezichten van Thorn en Wessems en enkele landgoederen en kastelen;
- het beekdallandschap van de Tungelroyse, Uffelse en Haelense Beek met aangrenzend oude akkergrenzen en steilranden, oude bouwlanden, nederzettingen, kastelen of omgrachte huizen en watermolens, oude verkavelings- en wegenpatronen, oude houtwallen rond de es van Haler;
- de oude bossen Beegderheide en Leudal;
- de brede strook esgronden en de oever van de Maas als drager van nederzettingen, grafvelden en wegen
- het kanaal Wessems-Nederweert.¹⁵

De graaf behouden Beijlshof, inclusief haar landschap, kan onder het tweede punt worden geschaard.

3.1.2 De heren van Horn

Het gebied, waartoe ook Heythuysen behoorde, maakte al tenminste in 1243 deel uit van bezit van de heren van het nabijgelegen Horn.¹⁶

De eerste vermelding van de Beijlshof dateert uit 1505. Het is hiermee een van de vroegste vermeldingen uit het gebied rondom Heythuysen. In het lokaal kerkarchief bevindt zich een brief geschreven namens Jacob, Graaf van Horn en Altena, gedateerd 1505. De brief heeft betrekking op de Beijlshof ('hof gehete Byels') en diens pachter Peter Quas.

"(...) gonnen eeuwelijck & erfelijck seven bonder broeckx met der meulen daer op stede te maken end te vollen, olie te slaen -tot koyr voor hem sijnen erven & naekomelingen gelijk hij dat in sijnen belijck heeft niet uyt gesceiden noch daertoe hebben wij den selven Peter sijnen erven oft helder des briefs gegont end gegeven end bij onsen rentmeester Peter van Straalen doen meten seven bonder erven op reierop daer van te maken lant & te hanteren tot sijnen wille & dat in gebruyck in alle gerechticheyt als den hof tot byels plach te gebruycken naer alder gewoonte. voorts soo sal der selven Peter sijnen erve & nakomelinge gerechtigd sijn tot vieftien voeder torf sijnen branden te halven end die te steken end mogen

¹⁴ http://www.landschapsobservatorium.nl/Uploaded_files/Zelf/nota-belvedere.abedf0.pdf.

¹⁵ <https://www.weert.nl/Downloads/Structuurvisies/Structuurvisie%20Weert%202025/Deel%201%20Analyse%20en%20opgave/07%20Structuurvisie%20Weert%20-%20Bijlage%206%20Beleid%20overheden.pdf>

¹⁶ Wikipedia.org (zoekterm 'Heythuysen')

doen steken alle jaer daer wij onsen torff doen steken. daer om so gonnen wij end geven den voorscreven Peter sinen erve off helder des briefs alle dit voorscreven guet te gebruycken thiend vrij scat vrij dinst vrij van alles op int te peinden oft te doen peinden gelijk oft noch ons eygenlyk goet waer end sal der voorscreven Peter sine erve oft helder des brief op dat voorscreven erve end goet mogen guden end ontguden nae den lantricht beheltelick dat den voorscreven Peter oft sijnen erven» ons oft onsen erven jaerlickx eynen alder grote teynste daer van sal geven blijven”¹⁷

De brief volgt met enkele verdere rechten en plichten.

Uit de brief valt dus op te maken dat Quas naast de zeven bunder (circa zeven hectare) land rondom de Beijlshof, maar ook zeven bunder broekland (weilanden), inclusief het molenrecht (volmolen, oliemolen en graanmolen). Deze molen stond iets ten noordoosten van de boerderij (zie paragraaf 3.3).

Uit de omvang van de omschreven goederen, kan worden opgemaakt dat de Beijlshof in 1500 al een bijzonder grote hof is geweest en van groot belang is geweest voor de eigenaar. Dit belang wordt bevestigd door het formaat van de tot ten minste het begin van de achttiende (maar vermoedelijk aanzienlijk oudere)

vakwerkconstructie van de vrijstaande schuur.¹⁸ Wat betreft de locatie voor de

Heren van Horn — Zoals we zullen zien, is de Beijlshof in de negentiende eeuw nog steeds eigendom van dezelfde eigenaren als van kasteel Horn. Hoewel de toenmalige familie niet meer van adel is en het kasteel als *bien noir* na de Franse confiscatie is aangekocht, is het zeer aannemelijk dat het kasteel met al haar goederen, inclusief de Beijlshof en diens grond, op dat moment als één geheel van de hand is gegaan. Vanwege verbintenis tussen het kasteel en de Beijlshof, die dus ten minste tot 1505 is terug te voeren, wordt hier kort enige aandacht aan het kasteel Horn en diens eigenaren besteed.¹⁹

¹⁷ Gedeelte uit de brief met betrekking tot de Beijlshof, opgenomen in het kerkarchief van Heythuysen (aangeleverd door Stichting het Limburgs Landschap).

¹⁸ Helaas heeft dendrochronologisch onderzoek geen uitsluitel kunnen geven over de ouderdom van de constructie (zie paragraaf 1.5).

¹⁹ Informatie over het kasteel en haar bewoners is afkomstig uit: Hupperetz, W., et al, *Kastelen in Limburg. Burchten en landhuizen (1000-1800)*, Utrecht 2005, pp.199-203; Graef, M.W.M., et al, *Kasteel Horn en zijn bewoners*, Horn 2011; wikipedia, zoektermen 'kasteel Horn' en 'graafschap Horn'.

Afb. 208 Kasteel Horn.

De oudste heren van Horn, bekend uit de twaalfde eeuw, waren leenmannen van de graaf van Loon. Het kasteel te Horn werd vermoedelijk gebouwd door Willem, heer van Horn en Altena. Willem verklaart in 1243 dat hij, naast zijn eigen greffliche gerichte te Haelen, alle Luikse-Loonse rechten in een gebied van Geistingen, tot de Mussenberg en tot Weert ontvangen heeft. Hieronder valt ook Heythuysen. De heren verwierven verder de drie nederzettingen in Weert, die werden samengevoegd tot één heerlijkheid. Daarnaast werd de voogdij over het kerkelijk bezit Wesseme omgezet in erfpacht, die in 1329 wordt afgekocht door Gerard I van Horne (1301-1330). Zo ontstaat er een personele unie tussen de heerlijkheden Horn, Weert en Wesseme. Door erfenissen en

erfdelingen komen ook andere heerlijkheden in deze personele unie en wordt de heer van Horn voortaan een leenman van niet alleen Luik-Loon, maar ook van Gelre, Holland en Brabant.

Afb. 209 Een ridder te paard met op het schild en de draperie op het paard het wapen van Horne. Gouache op papier uit 'Généalogie et Descende de la Tres Noble Ancienne Maison de Hornes'(zeventiende eeuw).

Bron: Graef 2011, p.69.

De belangrijkste telg uit de Van Horne-familie was Jacob I, die in 1450 tot rijksgraaf werd verheven. Hij trouwde de dochter van de invloedrijke graaf Frederik van Meurs, en kocht onder andere de heerlijkheden Cranendonck en Eindhoven. Vanaf 1455 wonen ze op het nieuwe kasteel te Weert, de Nijeborg. De volgende generaties Van Horne kwamen onder druk te staan. Jacob II zag zich gedwongen delen van zijn bezittingen te verkopen en zijn graafschap verpanden aan zijn oom, Vincent van Meurs. Diens zoon, heer Jacob III (1501-1530) is degene die wordt vermeld in de bronnen met betrekking tot de verpanding van de Beijlshof in 1505.

Jacob III overleed kinderloos. Zijn broer, Jan, stapte uit de geestelijke stand om het geslacht voort te zetten. Hij trouwde met Anna van Egmond, de weduwe van Joseph de Montmorency. Ook uit dit huwelijk kwamen geen kinderen voort en Horn vererfde op zijn stiefzoon Philip de Montmorency. Philip werd vanwege zijn rol in de oppositie van de hoge adel tegen de Habsburgse machthebbers, samen met de graaf van Egmond in 1568 terechtgesteld. Kort daarna, in 1570, werd ook zijn broer en erfgenaam, Floris op bevel van Filips II omgebracht. Een aantal pretendenten deed een beroep op de erfenis van Montmorency. Één van hen, René de Cerclair, baron van Fontaine en Breuil, nam het kasteel met geweld in. Hij werd echter in 1604 verdreven omdat het graafschap Horn in 1570, met het overlijden van Montmorency, was teruggefallen op de leenheer, de prins-bisschop van Luik (in zijn hoedanigheid van graaf van Loon).

Afb. 210 Wapenschild van Jacob III van Horne. Rugleuning van het koorgestoelte in de Sint-Eulaliakerk te Barcelone, waar Jacob III als Ridder in de Orde van het Gulden Vlies in 1519 samenkwam op verzoek van keizer Karel V. Bron: Graef 2011, p.85.

Afb. 211 Graaf Philips de Montmorency, graaf van Horne. Gouache uit de zestiende eeuw.

Bron: Graef 2011, p.106.

Wanneer de Nederlandse Opstand bekoelt, keer de Spaanse regering terug op Gelders Gebied (1610). Hierdoor krijgt Wessem en Weert weer een eigen landsheer. Het Loonse gebied, het historisch hart van Horn, blijft echter sindsdien eigendom van het prinsbisdom Luik. Deze situatie blijft bestaan tot het eind van de achttiende eeuw, als Horn deel uit gaat maken van het Franse departement

Nedermaas en alle adellijke goederen als *bien noirs* aan Marcellus Gerardus Magnée worden verkocht. (zie paragraaf 3.3).

3.2 Achttiende eeuw

In de achttiende eeuw verschijnen de eerste plattegronden die enige mate van accuratesse hebben en die dus ook iets kunnen zeggen over de verschijningsvorm van de boerderij in deze periode.

Daarnaast is de achttiende eeuw typologisch interessant omdat in deze eeuw de opzet van de grote agrarische bedrijven in het midden en noorden van Limburg een geheel eigen karakter krijgen.

In onderhavige paragraaf wordt allereerst kort ingegaan op de ontwikkeling van de boerderijtypologie, gevolgd door de weergave van de Beijlshof op de Ferrariskaart uit 1771-1778.

3.2.1 Boerderijtypologie²⁰

Hallehuis — Het hallenhuis was in Noord- en Middenlimburg in de late middeleeuwen het overheersende boerderijtype. Dit type wordt gekenmerkt door een door de gebintconstructie bepaalde driebeukige opzet, bestaande uit een brede middenbeuk en smalle zijbeuken. Aan de voorzijde ligt het huis (keuken in het midden, spoelkeuken en slaapvertrekken in de smalle zijbeuken), in het achterhuis de stal, gevolgd door de deel.

Vanwege de nadruk op mestproductie (vanwege de zandgronden), kwam in de noordelijke helft van Limburg en in Brabant de nadruk te liggen op de stallen, die steeds meer van het achterhuis in beslag namen. Bij de grotere boerderijen wordt de deel met grondtassen verplaatst naar een aparte schuur, zodat er in de boerderij nog meer plaats voor het vee kwam. De eerste vermeldingen van een aparte schuur dateren uit de vijftiende

eeuw. Deze oudste voorbeelden waren veelal ingericht met een dwarsdeel, dus met de bandeuren in de langgevels.

Bij de grote agrarische bedrijven in Midden- en Noord-Limburg ontwikkelde zich vanaf de achttiende eeuw de gesloten boerderijvorm: het hoftype. De vrijstaande schuur werd parallel aan de boerderij gebouwd en ging naast de deel met grondtassen ook stallen voor paarden en varkens onderbrengen. Indien behoefte was aan een nieuwe stal, dan werd deze tussen beide volumes gebouwd en ontstond de gesloten hofvorm.

Dit gesloten hoftype werd vanaf het midden van de achttiende eeuw de vaste typologie voor grote landbouwbedrijven in het Maasgebied en de aangrenzende zandgronden. Vandaag de dag zijn in het gebied in de directe omgeving van Heythuysen enkele boerderijen waarvan de oorsprong teruggaat tot de Late Middeleeuwen en waarbij het gesloten hoftype kenmerkend is, bewaard gebleven. Deze geven als geheel een fraai inzicht in de graduele ontwikkeling van een boerderij van twee volumes naar een volledig omsloten hof:

- Spikkerhof: twee parallel aan elkaar gelegen volumes (boerderij met schuur), zichtbaar op de Ferrariskaart uit 1778.
- Beijlshof: U-vorm (twee parallel aan elkaar gelegen volumes met aan westzijde rond 1900 toegevoegde stal.
- Kloosterhof (zichtbaar op de Ferrariskaart van 1778) en Elshof: aan vier zijden omsloten hof (beide schuur met langsdeel/zijlangsdeel).

²⁰ Informatie over het Noordlimburgse hoftype afkomstig uit: Renes 1999, pp.207-210; Hekker, R.C., *Dorp en stad in Limburg: ontstaan, ontwikkeling, bescherming en herstel van historische nederzettingen*, Zutphen 1988, pp.11-35.; Hekker 1958, pp.288-291; Hendriks, J.A., *Traditionele boerderijen in Noord-Brabant*, Eindhoven 2003, pp. 127-134 (Het Peelgebied en het Land van Cuijk); Olst, E.L. van, *Uilkema, een historisch boerderij-onderzoek*, Leiden 1991, pp.522-531. In het boek van Renes wordt een bondige samenvatting van de ontwikkelingsgeschiedenis van de boerderijtypologie gegeven (op basis van de overige genoemde literatuur). De tekst is grotendeels op Renes geënt, en daar waar van toepassing aangevuld met informatie uit de overige bronnen.

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

Afb. 212 Spikkerhof: twee vrijstaande volumes, parallel aan elkaar geplaatst.

Afb. 213 Elshof (Walk 9 en 23): voorbeeld van een gesloten hofboerderij.
Bron: google streetview.

Afb. 214 De kloosterhof (horende bij Elisabethklooster), te Haelen.
Bron: google streetview (foto: Leon van Lier).

3.2.2 Ferrariskaart

De oudste kaart waarop de Beijlshof wordt afgebeeld, is de Ferrariskaart. Deze in 1771-1778 opgesteld plattegrond geeft niet alleen inzicht in de aanwezige bouwmassa's, maar ook in het omliggende landschap.

De kaarten werden opgesteld in opdracht van de Oostenrijkse keizer Jozef II en hadden als doel de volledige Oostenrijkse Nederlanden, inclusief het Prinsbisdom Luik in kaart te brengen. De kaarten hadden een strategisch, militair doel en, zeker wat betreft de ruimtelijke inrichting was accuratesse noodzakelijk. Als zodanig kunnen deze kaarten worden beschouwd als een redelijk realistische weergave van de toenmalige situatie. Op bebouwingsniveau heeft het meer een iconische functie, hoewel

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

de samenstelling van bouwmassa's wel vaak lijkt te corresponderen met de situatie op de als betrouwbaar te beschouwen kadastrale minuutkaarten.

Afb. 215 Ferrariskaart, 1771-1778. De Beijlshof wordt hier aangeduid als 'Koulen'.

Bron: www.kbr.be/nl/kaart-van-ferraris/.

Op de Ferrariskaart wordt de boerderij afgebeeld als twee parallel aan elkaar gelegen, grote volumes. De boerderij ligt op een als

akkerland aangegeven gebied. Deze grote akker, een kamp, wordt aan alle zijden begrensd door bomenrijen (houtwallen). Over dit grote akkergebied loopt een pad, die tussen de twee volumes van de Beijlshof doorloopt. Langs de noordzijde van de kamp stroomt de Tungelroyse beek. Langs de zuidzijde zijn enkele weide/hooiland en enkele drassige weiden met poelen afgebeeld. Hieronder bevindt zich een groot heidegebied, waardoor diverse wegen lopen.

Afb. 216 Ferrariskaart, detail van de bebouwing.

In de noordhoek van de Ferrariskaart (uitsnede afbeelding 216) is een watermolen gelegen. Deze 'Moulin de Heijthuijsen' is, gelet op de nabijheid bij de Beijlshof, vrijwel zeker de watermolen waarover in de brief uit 1505 wordt geschreven.

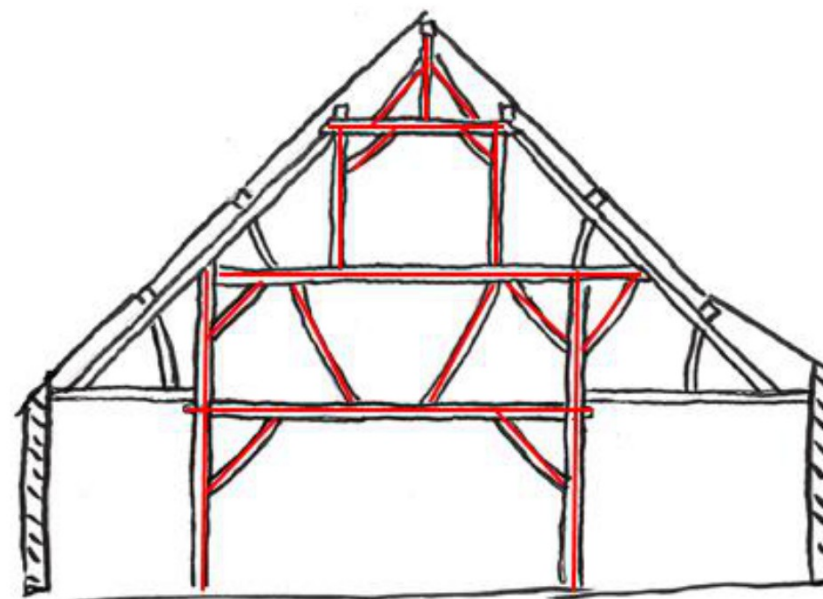
Afb. 217 Ferriskaart, detail van de voormalige watermolen, ten noordoosten van de Beijlshof.

3.2.3 De Beijlshof in de achttiende eeuw

Aan de hand van de globale weergave op de Ferriskaart kan worden gesteld dat de boerderij in het laatste kwart van de achttiende eeuw in ieder geval al bestond uit de versteende schuur en de boerderij.

Hoe de oorspronkelijke boerderij eruit heeft gezien, is onbekend. Als we kijken naar de schuur, dan is bij de beschrijving in paragraaf 2.4 al aan bod gekomen dat de schuur van oorsprong was opgezet als van een dwarsdeeltype. Daarnaast kan op basis van de eiken gebintconstructie worden gesteld dat er oorspronkelijk sprake is geweest van een vakwerkschuur. De breedte van deze schuur omvatte het middengebint, dus zonder de zijbeuken. De huidige schuur telt vijf traveeën. Het is aannemelijk dat de twee

uiterste gebinten van oorsprong het vakwerk van de buitengevels vormden. De vakwerkschuur was dan drie beuken breed. Dit correspondeert met de oorspronkelijke functie die de vrijstaande schuur typologisch heeft gehad: een oogtschuur met in de centrale travee de deel/dorsvloer en aan weerszijde een grondtas.

Afb. 218 Gebint van de schuur. In rood de constructie van de oude vakwerkschuur.

Afb. 219 Westelijke gebint van de schuur (één gebintstijlschoor ontbreekt). In rood de constructie van de oude vakwerkschuur.

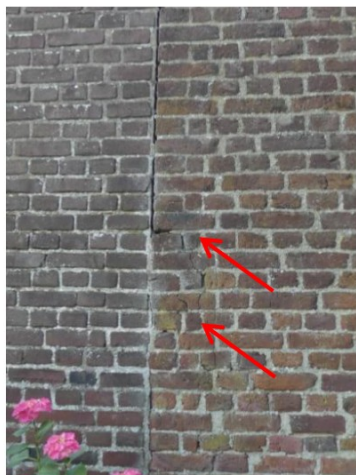
Deze schuur is in de loop van de tijd versteend en voorzien van zijbeuken van ongelijke breedte (plaatsing zijbeukspantbalken en geschoorde spantbenen). Het gebruik van klezoren wijst in ieder geval op een versterking die in of al vóór de achttiende eeuw heeft plaatsgevonden.

Kruisverband werd vóór 1500 niet toegepast. Bij het kruisverband vanaf de late middeleeuwen wordt bij de hoekoplossingen altijd

klezoren (kwart strek) in de koppenlagen gemetseld.²¹ Hierdoor was het mogelijk om met een volle kop te eindigen. Door het steeds kleiner worden van de bakstenen in de loop van de zeventiende en achttiende eeuw, werd het gebruik van klezoren steeds moeilijker. In het westen ging men al in de zeventiende eeuw over op het gebruik van drieklezoren (driekwart strek). Deze werden gebruikt in de strekkenrijen, waardoor je een opzet kreeg van afwisselend een strekken rij die eindigde met een drieklezoor en een strekkenrij die overging op één kop en dan een drieklezoor. Deze drieklezoor werd in Limburg pas in de loop van de achttiende eeuw gebruikt.

Het kruisverband met drieklezoor is bij de boerderij gebruikt. Het metselwerk is op basis van deze hoekoplossing dus als jonger te dateren dan de schuur. Het metselverband, in combinatie met de opzet van de spanten met gestapelde jukken (en daaraan gekoppeld de opzet als langgevelboerderij) plaatst de boerderij wel al in de achttiende eeuw.

²¹ Monumentenwacht, *Monumentenhandboek*, paragraaf 1.2: gevels, digitale versie van de paragraaf op: <https://monumentenhandboek.nl/wp-content/uploads/2017/12/1.2.1-Gevels-baksteen.pdf>.

Afb. 220 Kruisverband met klezoren bij de schuur.

Afb. 221 Kruisverband met drieklezoren bij de boerderij.

Afb. 222 Een van de achttiende-eeuwse eikenhouten spanten, met gestapelde jukken in het woonhuis.

Als we kijken naar de opzet van de houtconstructie, in het bijzonder naar de constructie van de schuur, dan kunnen we met zekerheid stellen dat de Beijlshof al in een zeer vroeg stadium, als de schuur nog als vakwerkschuur is uitgevoerd (en nog niet versteend is), een opvallend grote boerderij was. Dit past ook bij het gegeven dat al in 1505 sprake was van boerderij met 7 hectare land en de functie als pachtboerderij van het grote kasteel van Horn: de Beijlshof is representatief voor de typologie van de oudste kampenboerderijen die als pachthoeve van grootgrondbezitters (kastelen en kloosters) werden gesticht, en waartoe ook bijvoorbeeld de langs de beken gelegen Spikkerhof, Kloosterhof en Stockhof behoren.

3.3 De boerderij in de negentiende eeuw

3.3.1 Verkoop als *bien noir*

In paragraaf 3.1 is al aan bod gekomen dat kasteel Horn, net als alle adellijke en religieuze goederen na de Franse invasie aan het eind van de achttiende eeuw, wordt geconfisqueerd. Kasteel Horn wordt, na de ontheffing van het prinsbisdom Luik in 1798 als *bien noir* verkocht. De koper was Marcellus Gerardus Magnée (1723-1811).²² Hij was van 1749 tot 1768 ontvanger van de Staten van Luik en het graafschap Loon en hield zich in deze hoedanigheid onder

²² Informatie over Marcelles Magnée is afkomstig uit: Graef 2011, pp. 168-175.

andere bezig met de hervorming van het belastingstelsel. In 1756 werd Marcel, samen met zijn broer voor een periode van 6 jaar door de prins-bisschop van Luik aangesteld als admodiateur van de prins-bisschop voor diens goederen in het graafschap Horn. Als admodiateur hadden zij het gebruik over het kasteel en de gronden, ontvingen zij de pachtopbrengsten van de landerijen en kregen zij een gedeelte van de oogsten. Hieronder viel dus ook de opbrengst van de Beijlshof. In ruil hiervoor moesten zij jaarlijks fl. 6600,00 afdragen aan de prins-bisschop. In 1769 was alleen Marcel nog admodiateur en wordt sindsdien telkens verlengd.

Afb. 223 Marcellus Gerardus Magnée, jaartal onbekend (circa 1780).

Bron: Graef 2011, p.168.

Marcel Magnée is getrouwd met Ernestina Maria Constantina de Boniver (1737-1781). De familie Magnée betrok kasteel Horn vermoedelijk rond 1769, waarna ze meteen begonnen het vervallen kasteel te herstellen.

Na de komst van de Fransen werden de kerkelijke bezittingen onteigend. De bezittingen van de prins-bisschop van Luik werden Frans domeingood. Voor Magnée had dit geen directe consequenties (aangezien hij geen adellijke titel droeg). Hij kon het kasteel en de bijbehorende goederen blijven beheren. Wel moest de afdracht vanaf 1794 worden overgemaakt aan de Franse Republiek. Het kasteel werd in 1798 openbaar verkocht (net als alle kerkelijke bezittingen). Kasteel Horn en haar gebouwen en gronden werden in vijf gedeelten opgesplitst. De openbare verkoop vond plaats op 2 april 1798. Het hoogste bod werd gedaan door *citoyen* Jean Smetz uit Maaseik, onder het voorbehoud dat hij later zijn opdrachtgever kenbaar mocht maken. Dit bleek achteraf Marcel Magnée, de derde zoon van Marcellus Gerardus te zijn. Het kasteel en alle goederen werden gekocht voor een bedrag van 5,5 miljoen franken.

Aangezien Magnée als eigenaar van de Beijlshof wordt genoemd in het Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels, horende bij de kadastrale minuutkaart uit 1811-132 (zie paragraaf 3.3.3), is het zeer aannemelijk dat de Beijlshof in 1798 nog steeds tot de goederen van kasteel Horn behoorde en deel uitmaakte van één van de vijf gedeelten waarin de bezittingen van het kasteel was opgesplitst.

3.3.2 Tranchotkaart

Aan het begin van de negentiende eeuw bestelde Napoleon Bonaparte een reeks kaarten die als uitbreiding op de Ferraris- en Cassinikaarten (Frankrijk) moesten dienen. Doel was om het gekarteerde gebied uit te breiden tot aan de Rijn. De kaarten werden opgesteld onder leiding van Jean Tranchot, waarbij Limburg in de periode 1803-1807 werd opgetekend.

Op de Tranchotkaart zien we in hoofdlijnen dezelfde landschappelijke elementen terugkeren als op de Ferrariskaart. De kamp is met de arceringen als hoge bolling in het landschap duidelijk aangeduid. Rondom de kamp zijn diverse percelen hakhoutbos ingetekend (witte percelen met boominvulling). Daar waar op de Ferrariskaart ten oosten van de boerderij ook akkers zijn weergegeven, zien we hier dat er enkele grote percelen weiland zijn gelegen. Ten zuiden is de aanzet van het onontgonnen heidegebied nog zichtbaar.

Afb. 224 Tranchotkaart van Heythuysen, 1803-1807.

bron: <http://imagebase.ubvu.vu.nl>.

Het voormalige pad is hier als weg getekend. Ze loopt vanuit het zuidwesten in een flauwe bocht bovenlangs de schuur (niet meer tussen de gebouwen door). Dit pad loopt als laan in noordoostelijke richting door om, na meanderend door het landschap te hebben gelopen, aan te sluiten op de weg ten zuiden van de watermolen (huidige zandpad dat ten oosten, parallel aan de Professor Duboisweg loopt).

Verder gaat een laan in noordelijke richting naar de beek en ook naar het zuiden loopt een pad richting de heide. De kruising van deze paden bevindt zich meteen ten noordoosten van de boerderij.

Als we inzoomen op het erf, dan zien we ook hier de twee parallel aan elkaar gelegen hoofdvolumes. Ten zuiden hiervan ligt een grote tuin, duidelijk herkenbaar aan de in vier kwadranten opgezette structuur. De tuin is omkadert door dan wel een muur, dan wel een haag. In het noordwestelijke kwadrant van de tuin is een klein volume afgebeeld. Deze staat haaks op de boerderij. De locatie correspondeert met het kleine volume dat nu is opgenomen in de vrijstaande schuur. Zoals bij de beschrijving al aan bod is gekomen (paragraaf 2.7), is het waarschijnlijk dat dit kleine volume, kijkende naar het formaat en de ligging (ook in vergelijking met andere voorbeelden) van oorsprong een bakhuis is geweest.

Afb. 225 Detail van de Tranchotkaart. Ten zuiden van de bebouwing ligt een grote tuin en een klein bijgebouw.

Afb. 226 Zuidoostvolume van de vrijstaande stal. Dit is vermoedelijk van oorsprong een bakhuis geweest.

Afb. 227 Bakhuisje bij de Kloosterhof van het Elisabethklooster.

De Beijlshof

Cultuur- en bouwhistorisch onderzoek

30-september-2020

verschil is dat het pad dat vanaf de kruising van paden ten oosten van de boerderij in zuidelijke richting liep, is verdwenen.

De twee parallel aan elkaar gelegen volumes zijn duidelijk herkenbaar, waarbij de boerderij zowel aan de west- als oostzijde iets breder is dan de schuur. Ten zuiden van het voorhuis ligt het kleine bakhuisje, met meteen daarachter het grote perceel tuin (nr. 672).

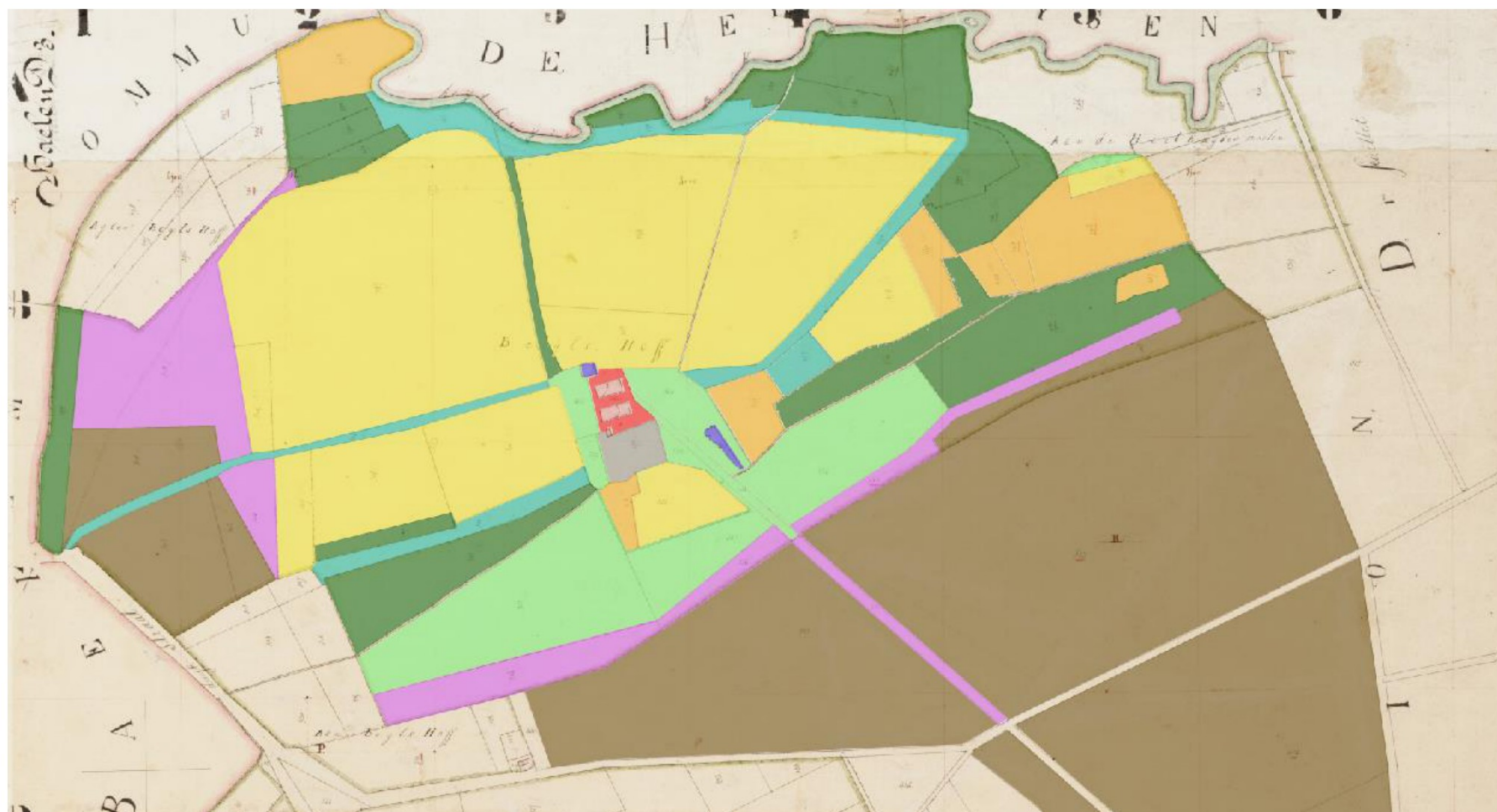
Afb. 230 Kadastrale minuutplan Haelen, detail De Beijlshof, 1829-1832.

Bron: beeldbank Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Afb. 231 Kadastrale minuutplan De Beijlshof, 1829-1832.

Op basis van de OAT en de kadastrale minuutkaart, is het mogelijk om inzicht te krijgen in omvang van het hof en het gebruik van de verschillende percelen. De gronden van de Beijlshof reiken ruwweg vanaf de Tungelroyse beek in het noorden tot aan de Schoorweg ten zuiden (met nog enkele percelen ten zuidoosten daarvan, tot aan de Grote Bedelaar). De westgrens wordt gevormd door de Haelenseweg. Richting het oosten loopt het gebied door tot voorbij de provinciale weg (Professor Duboisweg), tot aan de weg langs de voormalige watermolen.

Afb. 232 Kadastrale minuutkaart met daaraan het grondgebruik aangegeven.

	Huis en erf		Hooiland		Dennenbos
	Tuin		Heide		Poel
	Bouwland		Schapenweide		
	Weide		Hakhoutbos		

Op afbeelding 232 zijn alle percelen die tot de Beijlshof ingekleurd, waarbij ieder verschillende functie een eigen kleur heeft gekregen. Hieruit blijkt dat er aan het begin van de negentiende eeuw sprake is van een gemengd bedrijf, met de nadruk op akkerbouw. De kamp is volledig ingericht als akkers. Deze wordt aan drie zijden omringd door een smalle strook die staat aangemerkt als schaapsweide. Dit zijn daadwerkelijk de paden en lanen die rondom de akker zijn gelegen. Rondom en ten zuiden van het erf liggen enkele grote percelen weiland. Ten opzichte van de situatie rond 1800 is er meer ruimte gekomen voor deze weilanden. Met name langs de Tengelroyse beek en het oostelijke gedeelte ligt een aantal percelen hakhoutbos en hooiland.

Het meest opvallende zijn de grote percelen dennenbos. Deze bevinden zich in het zuidelijke en westelijke deel. Deze percelen worden in de OAT toegeschreven aan Robert Magnée. Robertus Marcellus Arnoldus is de zoon van de in 1829 overleden Marcellus. De percelen aan de zuidzijde staan omschreven als heidegebied dat in 1835 is ontgonnen en is ingericht als dennenbos.

Afb. 233 Portretten van Robert Magnée en zijn echtgenote, Catharina de Bellefroid.

Bron: Graef 2011, p.175.

Projectie — Als we de kadastrale minuutkaart projecteren op een recente luchtfoto, dan zien we dat de situatie sinds circa 1830 wat betreft de inrichting van het landschap rondom het erf nauwelijks is gewijzigd. De grote open percelen bouw- en weiland zijn nog duidelijk herkenbaar. De begrenzing van de percelen door middel van lanen, houtwallen en smalle stroken hakhout en heide (nu tot bos volgroeid) correspondeert nog nagenoeg één op één met de oorspronkelijke opzet. Met name bij het grote weiland ten zuidwesten van de boerderij is in de loop van de tijd binnen de contour van het oorspronkelijke weiland wat meer opgaande begroeiing aangeplant.

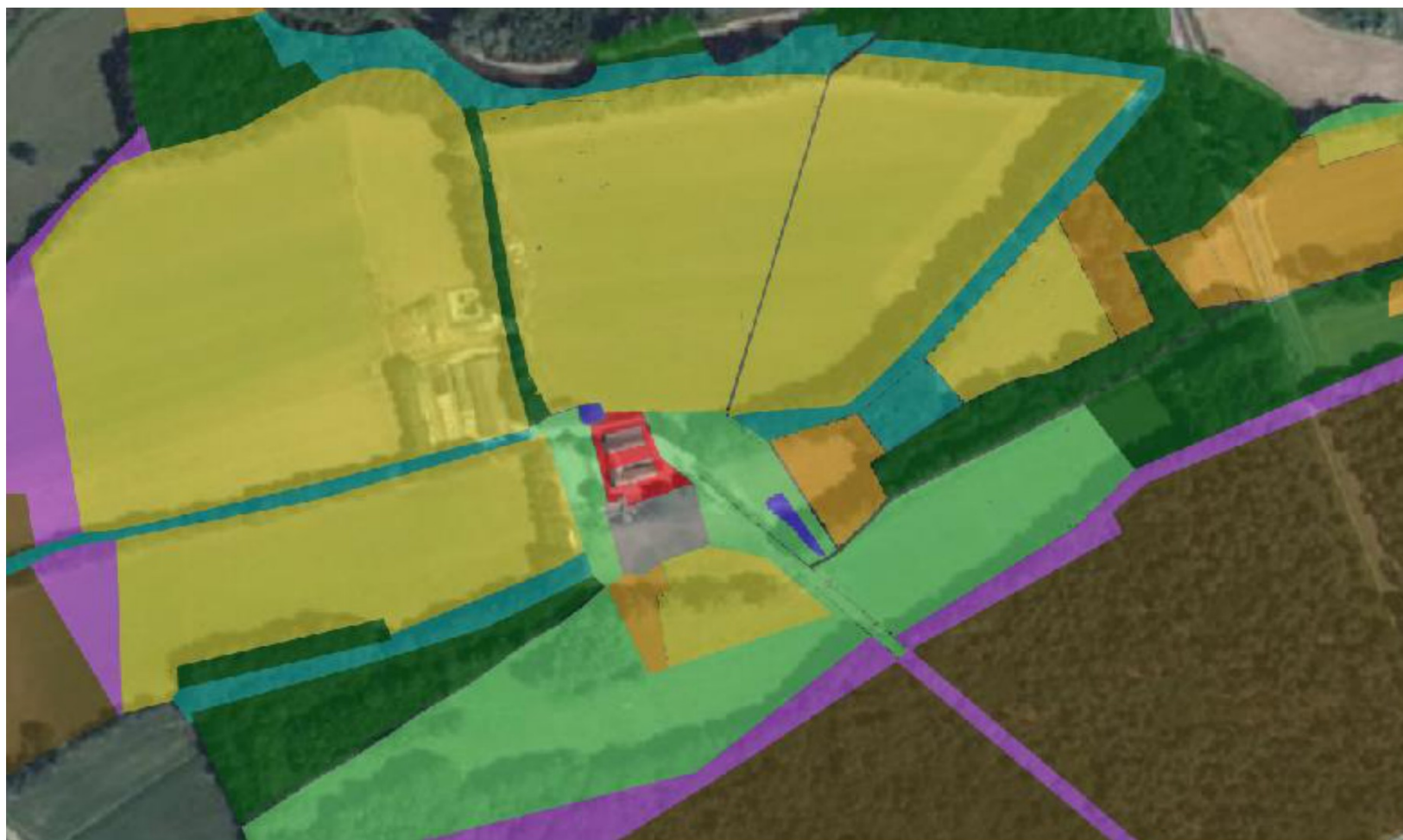

De grootste verschillen zijn:

- De provinciale weg (Professor Duboisweg), die het meest oostelijke gedeelte van de landerijen van de Beijlshof afscheidt. De contour van deze ten oosten van de weg gelegen percelen is wel nog gaaf behouden.
- Het verloop van de Tengelroyse beek, die door de tijd heen in eerste instantie is rechtgetrokken en later weer een meander (andere opzet) heeft gekregen.
- De voormalige akkers zijn in gebruik als weiland. Dit hangt samen met het steeds groter wordende belang van de veeteelt voor de Beijlshof. Deze transitie vertaalt zich op het erf in de bouw van de diverse stalvolumes.
- De realisatie van een aantal stallen ten noordwesten van de boerderij, op de kamp.
- Het pad dat vanaf het erf in noordoostelijke richting loopt (en die ook op de Tranchotkaart zichtbaar is) is verdwenen).

Afb. 234 Luchtfoto met daarop geprojecteerd de kadastrale minuutkaart van 1829-1832.

Afb. 235 Luchtfoto met daarop geprojecteerd het gebruik van de kavels anno 1830 (kadastrale minuutkaart).

	Huis en erf		Hooiland		Dennenbos
	Tuin		Heide		Poel
	Bouwland		Schapenweide		
	Weide		Hakhoutbos		

3.3.4 Topografische kaarten

De topografische kaarten die vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw zijn opgesteld, geven een fraai inzicht in de inrichting en ontwikkelingen van het landschap. Wat betreft bebouwing blijven deze kaarten veelal van globale aard en geven ze niet veel meer inzicht dan in het aantal hoofdmassa's.

De oudste topografische kaart dateert uit 1850. Hierop is in hoofdlijnen dezelfde opzet zichtbaar. De kamp wordt omringd door een pad. De logistiek is nagenoeg gelijk aan de minuutkaart. Opvallend genoeg ontbreekt de houtwal die de kamp in tweeën opdeelt. Ten zuiden van het erf lijkt er meer ruimte te zijn gecreëerd voor weilanden. De bebouwing wordt grof aangeduid, bestaande uit drie parallel aan elkaar gelegen volumes. Het is echter met zekerheid te stellen dat de huidige zuidelijk vrijstaande stal niet negentiende-eeuws is. Bovendien ontbreekt deze weer op latere plattegronden.

De topografische kaart uit 1881 is identiek aan de kaart van 1850, met uitzondering van de nieuw aangelegde Professor Duboisweg (N279), die Heythuysen met Horn en de Napoleonsbaan (N273) verbindt.

Afb. 236 Topografische kaart, 1850.

Bron: topotijdreis.nl.

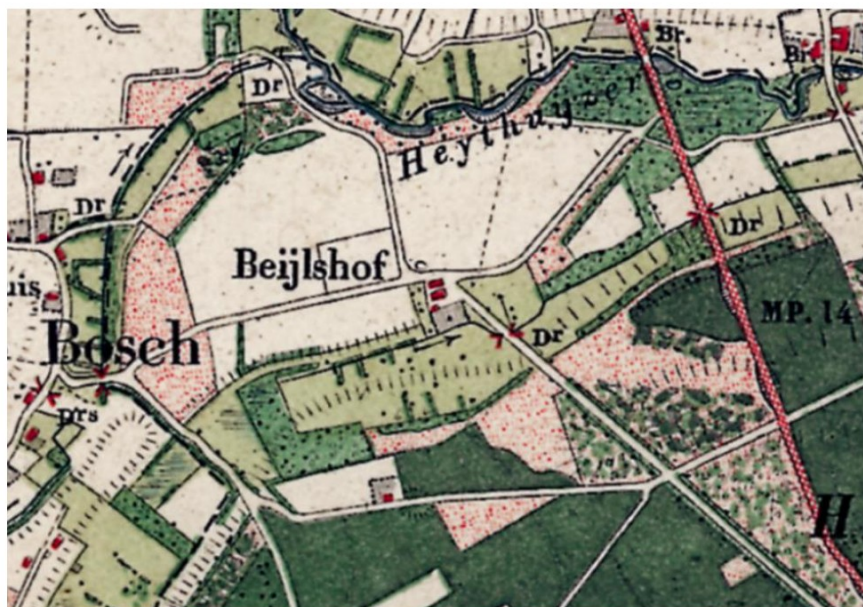

Afb. 237 Topografische kaart, 1881.

Bron: topotijdreis.nl.

De topografische kaart uit 1894 is de eerste in kleur opgestelde kaart. De landschappelijke structuur is ongewijzigd ten opzichte van 1881. Het pad over de kamp is op deze kaart weer weergegeven. Wat meteen opvalt, is dat enkele van de voormalige percelen dennenbos weer is opgetekend als heide. Dit zou kunnen betekenen dat men deze bospercelen heeft gerooid en niet meer opnieuw heeft aangeplant. Ook een deel van de percelen die op de minuutkaart als schaapsweide zijn aangemerkt, zijn op deze plattegrond als heide ingekleurd.

Afb. 238 Topografische kaart, 1894.

Bron: topotijdreis.nl.

Wat betreft het erf, zien we nog steeds de twee hoofdvolumes, met ten zuiden een kleiner gebouw en de tuin.

3.4 Twintigste eeuw

Bewonersgeschiedenis na Magnée — Tot wanneer Magnée eigenaar is gebleven van de Beijlshof en aan wie de Beijlshof is verkocht, is in het kader van dit onderzoek niet nader onderzocht. In het boek over kasteel Horn en haar bewoners, wordt niet nader ingegaan op de bij het kasteel horende goederen. Het is aannemelijk dat de boerderij werd verkocht aan de toenmalige pachter. Wie dat is geweest, en hoe vaak de boerderij nog van eigenaar is gewisseld, is onbekend.

3.4.1 Aanpassingen in het begin van de eeuw

Bouw stallen — Bij de beschrijving van het complex in hoofdstuk 2, is aan bod gekomen dat in het begin van de twintigste eeuw diverse volumes zijn bijgebouwd:

- De stal tussen de boerderij en de schuur;
- De uitbreiding van de stal van de boerderij;
- De stal tegen de zuidgevel van de schuur;
- De vrijstaande stal ten zuiden van de boerderij, waarbij het bakhuisje wordt geïntegreerd.

Wanneer deze volumes exact zijn gerealiseerd, is moeilijk vast te stellen. Topografische kaarten geven hier geen uitsluitend uit.

Ze zijn alle vier opgetrokken in kruisverband. Op basis van het gebruikte baksteen en de toepassing van een voeg met dagstreep, kan de stal tegen de zuidgevel van de schuur als oudste worden beschouwd. Ook het gebruikte houten kozijn met 'oren' is een indicatie dat deze rond 1900 (1880-1910) zal zijn gebouwd.

Bij de beschrijving is al aan bod gekomen dat de oostelijke muur van deze stal in zuidelijke richting doorliep. Dit is een duidelijke indicatie dat de hof aan de oostzijde was afgesloten door een muur met poort. De huidige hekpijler is van latere datum. Bij de boerderij zijn geen sporen meer van een hekpijler zichtbaar. Mogelijk is deze met de uitbreiding van de stal verdwenen.

Afb. 239 Stal uit circa 1900. Eerste toevoeging van een bouwmassa aan de parallel aan elkaar gelegen volumes.

Afb. 240 Doorgetrokken oostelijke stalmuur en de later geplaatste pijler.

De overige drie stallen zijn opgetrokken in een soortgelijke baksteen en zijn in kruisverband gemetseld. Zowel bij het koppelstuk als bij de vrijstaande stal zijn de vensters onder segmentboog geplaatst, hebben ze kopse rollagen aan de onderzijde en zijn ze voorzien van tuimelramen.

Bij de boerderij zijn de stalvensters (en poorten in de achtergevel) in een later stadium weer gewijzigd, maar ook hier zijn onder de betonvensters nog rollagen zichtbaar, die bovendien uit evenveel koppen bestaan. Het is dan ook zeer aannemelijk dat in deze stal soortgelijke tuimelvensters hebben gezeten.

Welk van deze drie stalvolumes het oudste is, is onbekend. Vanuit de typologische ontwikkeling van het Noordlimburgse hoftype, is het aannemelijk dat de eerste ontwikkeling bestond uit de bouw van het koppelstuk tussen boerderij en stal. De aanvullende decoratieve toets van de rollagen boven de segmentbogen kan hiervoor als aanwijzing worden beschouwd.

Afb. 241 Venster uit de stal tussen boerderij en schuur.

Afb. 242 Venster uit de vrijstaande stal.

Afb. 243 Venster bij de uitbreiding van de stal van de boerderij. Onder de betonramen zit een rollaag met vijftien koppen.

huidige opzet gekregen: geplaatst onder segmentboog en met kopse rollaag aan de onderzijde. De aangepaste vensteropeningen zijn onder andere herkenbaar aan de strekse segmentbogen (de oudere vensters hebben afwisselend strek en twee koppen) en de rollaag aan de onderzijde.

In het interieur is op dat moment de gang in de keuken afgeschoten en is de decoratieve verdiepingstrap geplaatst. De vensters in de twee westelijke opkamers zijn, vanwege de bouw van de stal, dichtgezet en op een andere locatie zijn nieuwe vensters geplaatst (ook wat betreft de keldervensters). De voormalige twee voorkamers zijn samengevoegd tot één groot vertrek. Hierbij is de doorgang van de zuidwestelijke kamer als garderobenis behouden. Op de verdieping werd aan de westzijde een aantal kamers afgeschoten. In de beschrijving is aan bod gekomen dat de oorspronkelijke verdiepingsstructuur, gelet op de opzet van de trapbalustrade, vermoedelijk anders is geweest.

Verbouw woonhuis — In dezelfde periode is ook het voorhuis onderhanden genomen. Hierbij hebben de vensteropeningen hun

Afb. 244 Achttiende-eeuwse vensteropening in de westgevel.

Afb. 245 Vroeg-twintigste-eeuwse vensteropening in de westgevel.

Afb. 246 Een van de vroeg-twintigste-eeuwse paneeldeuren en architraven: deur tussen gang en keuken.

Afb. 247 Vroeg-twintigste-eeuwse trapopgang in de keuken.

Topografische kaarten — De oudste topografische kaart uit de twintigste eeuw dateert uit 1928. Hierop wordt de U-vormige opzet van de boerderij globaal weergegeven. De tuin ten zuiden is nu aangeduid als boomgaard.

Als we kijken naar het landschap, dan zien we dat de kamp in westelijke richting is uitgebreid: de heidekavels zijn verdwenen. Ook in het zuidelijke bos is het op de kaart van 1894 zichtbare heidegebied weer deels aangeplant. Verder zijn ook ten noorden van de boerderij, op de kamp enkele percelen als weiland aangeduid. Dit past bij de ontwikkeling van de boerderij, waarbij de veeteelt een belangrijkere plek inneemt.

Afb. 248 Topografische kaart, 1928.

Bron: topotijdreis.nl.

Een kaart uit 1938 laat binnen de contouren van de Beijlshof slechts bescheiden verschillen zien. De boomgaard ten zuiden van de boerderij is uitgebreid, waarbij ook het noordelijke deel van het pad naar de ten zuiden gelegen heide als boomgaard is ingetekend. De weilanden op de kamp zijn weer verdwenen. De heide ten zuiden van de boerderij is weer volledig bebost.

Afb. 249 Topografische kaart, 1938.

Bron: topotijdreis.nl.

De grootste ontwikkeling vindt zich meteen ten zuiden van het terrein van de Beijlshof plaats. Ten zuiden van de Schoorweg is het

voormalige heide- en dennenbosgebied tot landbouwgrond ontgonnen. Verder zien we dat de Tengelroyse beek is rechtgetrokken.

3.5 Tweede helft twintigste eeuw

In het derde kwart van de vorige eeuw werden er nog diverse volumes gebouwd en wijzigingen doorgevoerd.

Grupstal — Bij de boerderij werd de huidige grupstal gerealiseerd. Naar alle waarschijnlijkheid was de stal die in 1910-1930 tegen de oostgevel was gebouwd als een op zichzelf staande stal toegevoegd. Dit past in lijn van de ontwikkeling van langgevelboerderij, waarbij indien de noodzaak zich voordeed, in de lengte werd uitgebreid.

In de jaren vijftig of zestig werd de stalstructuur gewijzigd en werd een grupstal met centrale voergang en mestgangen langs de langgevels gerealiseerd. De uitbreiding uit 1910-1930 werd bij de grupstal betrokken en de oorspronkelijke achtergevel werd op de begane grond weggebroken en opgevangen door een betonlatei die door twee betonkolommen werd ondersteund. Het plafond van de uitbouw werd uitgevoerd in beton; rustend op twee stalen liggers. Het gebruik van de stalen liggers, in combinatie met het gegeven dat het beton volledig vlak is (geen sporen van de afdruk van de planken bekisting van het in het werk storten van het beton), is een duidelijk aanwijzing dat het beton naoorlogs is.

De oorspronkelijke westelijke staltravee werd van de stal afgeschoten door de bouw van een muur met doorgang ten behoeve van de voedergang en de twee mestgangen. Dit westelijke travee werd heringericht als schuur/berging en voorzien van een schuifpoort.

De bestaande stalvensters werden voorzien van de nog aanwezige betonvensters. In de achtergevel is de centrale doorgang aangepast (zichtbaar aan het metselwerk). Of er aan beide zijanten al een staldeur (mestgang) heeft gezeten, is onbekend, maar gelet op de opzet van de stal als onderdeel van een langgevelboerderij, is dit niet waarschijnlijk.

Afb. 250 Grupstalinrichting uit de jaren vijftig of zestig.

Zijlansdeel — Tegen de schuur werd in deze periode aan beide langgevelzijde een uitbreiding toegevoegd. Beide zijn opgezet als open loods, maar zijn later dichtgezet en zijn dienst gaan doen als stallen. Aan de zuidzijde is bij het optrekken van de loods gebruik gemaakt van oude bouwmaterialen. De constructie bestaat uit houten stijlen, eiken liggers en deels eiken (met telmerk) en deels grenen gebintplaat. Door het hergebruikte materiaal kan er niet veel worden gezegd over een exacte datering. Bij de bouw van de schuur is het onderste gedeelte van het dakschild van de schuur ruim een halve meter opgetild.

Aan de noordzijde is de open schuur opgetrokken in een harde machinale baksteen. Ook de kolommen zijn in baksteen uitgevoerd.

Afb. 251 Aanbouw tegen de noordgevel.

Afb. 252 Aanbouw tegen de zuidgevel van de schuur.

De bouw van de volumes tegen de langgevels had als gevolg dat de dwarsdeel niet meer bruikbaar was. De dwarsdeelpoorten werden dan ook dichtgemetseld. Hiervoor in de plaats kwam een nieuwe poort aan de westzijde, ter plekke van de zuidelijke zijbeuk. Deze ontwikkeling sluit aan op de algehele tendens bij de Noordlimburgse hofboerderijen, waarbij het verplaatsen van de poorten naar de kopgevels de laatste stap in de ontwikkeling vormt. De Beijlshof kreeg hierdoor de opzet van een boerderij met zijlangsdeel, waarbij de tassen in de traveeën door middel van circa anderhalve meter hoge bakstenen muren werden opgedeeld.

Het grote verschil met de algemene typologie van de Limburgse zijlangsdeel, is dat de deel niet van kop- tot kopgevel doorliep, maar eindigt bij de oorspronkelijke muur tussen schuur en stallen: er

is bij de Beijlshof geen sprake van een doorrijschuur. Hieruit kan worden herleid dat de plaatsing geen deel uitmaakt van een groter alomvattend programma, maar een pragmatische keuze is geweest, ten behoeve van het dichten van de dwarsdeelopeningen. Bovendien was er in de oostzijde al een grote poort aanwezig die toegang gaf tot de centrale beuk van het oostelijke gedeelte.

Afb. 253 Dichtgezette dwarsdeeldeuren in de zuidgevel.

Afb. 254 'Nieuwe' bandeuren in de westelijke kopgevel.

Werkzaamheden vrijstaande stal — Tegen de westgevel van de vrijstaande stal is op een gegeven moment nog een uitbreiding geplaatst. Wanneer deze in kruisverband opgetrokken uitbreiding is gerealiseerd, is onbekend. Bij de beschrijving van het volume is de opzet van de oudere anderhalf meter muurdam in de noordgevel en het gedeelte van de achterliggende gevel al ter sprake gekomen. Vanuit het verhaal van de ontwikkelingsgeschiedenis is er geen verklaring voor dit vreemde muurdeel boven water gekomen. Het is dan ook volkomen onduidelijk waar dit muurtje toe heeft behoord.

De uitbreiding was opgezet als een volume onder tegen de schuur geplaatst lessenaardak. Aan de westzijde was de muur ongeveer een meter hoog. Aan de zuidzijde bevond zich een staldeur. De opening in de westgevel is vrijwel zeker van latere datum.

In de loop van de vorige eeuw is het volume aangepast. De baksteen muren zijn bij de langgevels opgehoogd. De kopgevel is voorzien van een houtconstructie en is betimmerd met hergebruikt materiaal.

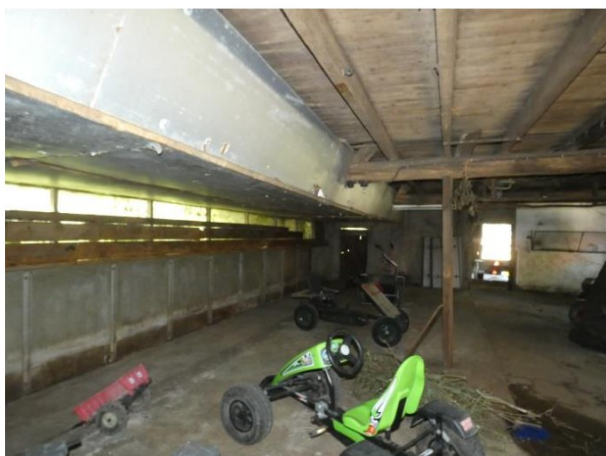
Een grootschaliger ingreep betreft het wegbreken van de zuidgevel. De gevelopening wordt opgevangen door een stalen latei. De uitbreiding van ongeveer anderhalve meter is geplaatst onder een golfplaten dak. Op de bakstenen muur is een volumebrede betonnen vensterpartij (gekoppelde vensters) geplaatst. Wat de reden voor deze uitbreiding is geweest, is onduidelijk.

Afb. 255 Uitbreiding van de vrijstaande stal.

Afb. 256 Het ophogen van het volume is herkenbaar aan het contrast in muurwerk (andere baksteen en begrenzing van de witte verf).

Afb. 257 De uitbreiding van de stal.

Woonhuis — In de voormalige geut worden in de jaren vijftig of zestig een douche en een toilet afgeschoten. Gelijktijdig hiermee wordt een nieuwe deur en toiletvenster in de noordelijke gevel geplaatst. Op de verdieping wordt de kamerstructuur van de voorkamers gewijzigd (aanpassing/toevoeging balustrade om trapgat). Daarnaast wordt een slaapkamer boven de keuken toegevoegd.

In het woonhuis is de uitmonstering in de loop van de tijd gewijzigd. Hierbij zijn de achttiende-eeuwse moerbalken, eiken kinderbalken en eikenhouten kozijnen met klampdeuren van de opkamers behouden, evenals de paneeldeuren en trap uit het begin van de twintigste eeuw.

Limburgs Landschap — De Beijlshof is sinds 1973 eigendom van Stichting het Limburgs Landschap. Zij hebben de Beijlshof aangekocht vanwege de gaafheid van het kampenlandschap. Sinds 1973 wordt de boerderij verpacht aan de familie Van Oers. De Beijlshof wordt sindsdien alleen nog gebruikt voor de veeteelt. De huidige generatie, Kees en Chantal van Oers hebben de intentie om met het veebedrijf naar Frankrijk te verhuizen.

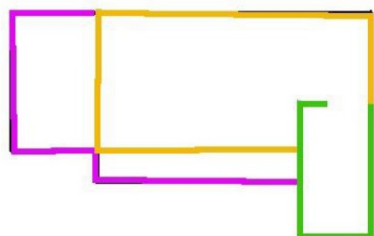
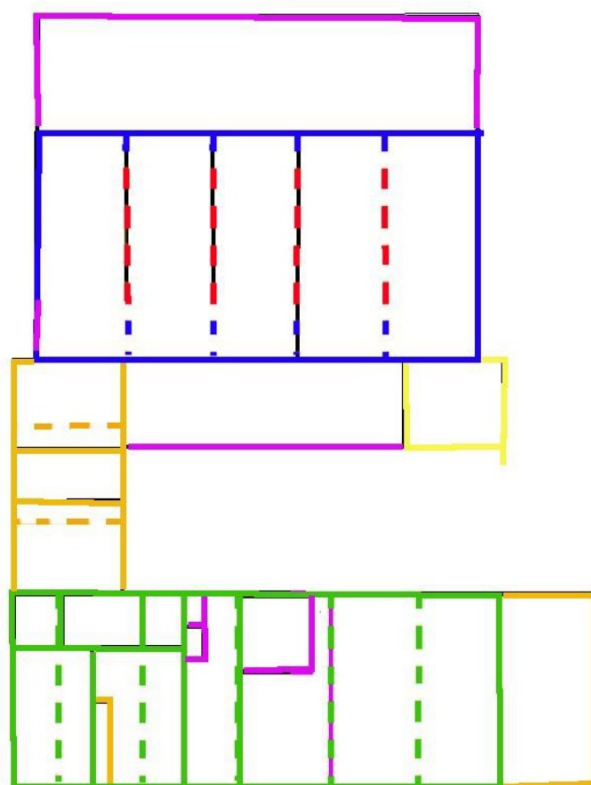
3.6 Recapitulatie ontwikkelingsgeschiedenis en dateringskaart

1505	Eerste vermelding van de Beijlshof, een pachthoeve van de heren van Horn. Er is dan al sprake van een grootschalig complex.
1500-1700	Boerderij en vrijstaande schuur. De vier gebinten van

	de schuur zijn relictten van de voormalige vakwerkschuur: drie traveeën, de deel met aan weerszijde een tas.
1700-1750	Verstening van de schuur: ontstaan van de huidige schuur, bestaande uit vijf traveeën (drie als schuur met dwarsdeel en twee als stallen met poort in de oostgevel).
Achttiende eeuw	Bouw huidige boerderij, opgezet als éénbeukige langgevelboerderij, geplaatst onder vijf eikenhouten spanten met gestapelde gebinten. Groot voorhuis met over de gehele breedte van de goeikamer en keuken opkamers. Potstal met staldeur aan de hofzijde en voergang langs de zuidgevel. Bouw van een bakhuisje ten zuiden van de boerderij. Achter het bakhuis ligt een grote geometrische tuin, opgedeeld in vier kwadranten.
1880-1910	Bouw van een aanbouw onder lessenaardak tegen de zuidgevel van de schuur. Oostelijke gevel als hofmuur doorgetrokken.
1910-1930	Bouw van de stal tussen boerderij en schuur, waardoor een Noordlimburgse hofboerderij ontstaat. Verlenging van de stal van de boerderij. Bouw van de vrijstaande stal, waarbij het bakhuis in de stal wordt geïncorporeerd. Opwaarderen van het voorhuis: grotere

	vensterpartijen, geplaatst onder segmentboog; gang in de keuken afgeschoten; samenvoegen kleine kamers westelijk travee; rijk uitgevoerde verdiepingstrap en slaapvertrekken op de verdieping.
1950-1970	Verbouw stallen tot grupstal: wegbreken achtergevel, afscheiden westelijke travee oorspronkelijke stal en voorzien van schuifpoort; plaatsen betonvensters; huidige betonnen grupstalinrichting. Bouw van een open schuur tegen de zuidgevel van de schuur. Bouw van een open schuur tegen de noordgevel van de schuur. Dichtzetten van de bandeuren van de dwarsdeel en plaatsen nieuwe poort in de westgevel (zijlansdeelschuur). Verkleinen poort in oostgevel schuur. Uitbreidingen tegen de west- en zuidgevel van de vrijstaande stal.
1973	De Beijlshof wordt overgenomen door Stichting het Limburgs Landschap en verpacht aan familie Van Oers.

Dateringskaart

- Vóór 1700
- Begin 18^e eeuw
- 18^e eeuw
- 1880-1910
- 1910-1930
- Na 1950

4 Waardering

In dit hoofdstuk zijn de volgende onderdelen als resultaat van de synthese van de onderzoeksgegevens terug te vinden:

- de waardenstelling volgens de criteria van de Monumentenwet/verordening
- de plattegrond(en) met de behoudenswaardige structuur
- een waardenmatrix op detailniveau

4.1 Inleiding

Beijlshof — De Beijlshof is niet aangewezen als rijks- of gemeentelijk monument. Bovendien is het ook niet aangemerkt als beeldbepalend object en wordt de boerderij ook op de provinciale cultuurhistorische waardenkaart niet aangeduid. Gelet op de ouderdom van de boerderij, de in het onderzoek aan het licht gekomen bouwhistorische kenmerken en de relatie tot het landschap, is het onbegrijpelijk dat de boerderij geen bescherming geniet.

Stichting Het Limburgs Landschap erkent ook de cultuur- en bouwhistorische waarden van De Beijlshof en wenst de boerderij op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen, zodat de boerderij, en daarmee de onlosmakelijke relatie met het landschap, niet alleen op de korte termijn maar ook voor de toekomst beschermd wordt.

Om het historisch belang van een gebouw te kunnen beoordelen hanteert de overheid voor het waarden van monumenten over het algemeen vijf criteria. Deze criteria vormen ook bij het vaststellen van waarden bij een niet als monument aangewezen pand, een objectief toetsingskader. De vijf criteria (afkomstig uit de *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek, 2009*) zijn:

- Algemeen historische waarden
- Ensemblewaarden en stedenbouwkundige waarden
- Architectuurhistorische waarden
- Bouwhistorische waarden
- Waarden vanuit de gebruikshistorie.

Subcriteria — Binnen genoemde hoofdcriteria wordt aan de hand van subcriteria, een verfijning toegepast om de uiteenlopende kwaliteiten van het complex over het voetlicht te brengen. De score wordt aangegeven met de tekens ++, +, n (neutraal) en – ter objectivering van de waarden. Overlappenden doen zich (vanzelfsprekend) vaak voor. Dat wil zeggen dat een bepaalde kwaliteit die esthetisch hoog scoort tegelijkertijd van cultuurhistorisch belang kan zijn enzovoorts. In de onderhavige waardenstelling zijn deze ‘dubbelscores’ hooguit een enkele keer genoteerd, omdat deze algemeen tekstueel voldoende uit de verf komen en bovendien op het totaal van waarden hier tot *overkill* zouden leiden. Overigens is de waardenstelling niet uitputtend: de bedoeling ervan is de hoofdzaken van de behoudenswaardige kwaliteiten weer te geven die in de **waardenmatrix** in de volgende paragraaf tot op detailniveau worden gespecificeerd.

4.2 Waardering

Met betrekking tot de Beijlshof zijn de volgende waarden van toepassing:

Algemeen historische waarden	
<i>Eeuwenoude ontginning</i>	
De Beijlshof is een van de oudste boerderijen in de omgeving van Heythuysen (en binnen de gemeente Leudal als geheel). De geschiedenis gaat ten minste tot de vijftiende eeuw terug.	++
De huidige landschappelijke inrichting, dat kenmerkend is voor de kampenstructuur in het overgangsgebied tussen de Maasterrassen en de hoger gelegen zandgronden ten westen, is in haar huidige opzet tot ten minste 1800 terug te voeren en is sindsdien nauwelijks veranderd. De Beijlshof vormt het hart van deze ontginning.	++
<i>Relatie tot de heren van Horn</i>	
De Beijlshof was in 1500 een pachthoeve van de heren van Horn. Daar waar Heythuysen in 1789 als zelfstandige gemeente doorgaat, is de pachthoeve gedurende de negentiende eeuw nog steeds een pachthoeve van kasteel Horn (familie Magnée). Er is sprake van een cultuurhistorisch waardevolle verbintenis tussen kasteel Horn en de Beijlshof.	++

<i>Heideontginningen in de negentiende eeuw</i>	
Het gebied ten zuiden van Heythuysen was tot in de negentiende eeuw een groot heidegebied. Vanaf het begin van de eeuw worden deze heiden geleidelijk aan ontgonnen en gaan ze dienen als productiebossen (dennenhout). Zo ook bij Beijlshof, waar Magnée vanuit de Beijlshof vanaf 1835 grote percelen heide omzet in dennenbossen. Deze landschappelijke inrichting is tot op heden binnen de contouren van het huidige eigendom nog grotendeels aanwezig.	++
<i>Representatief voor ontwikkelingen in de boerderijtypologie</i>	
De boerderij is na 500 jaar nog steeds in gebruik als agrarisch bedrijf. Het eeuwenoude gebruik en de daarmee samenhangende wijzigingen in bebouwingstypologie is tot de dag van vandaag herkenbaar bij De Beijlshof. De Beijlshof heeft een hoge waarde omdat het inzicht geeft in de typologische ontwikkeling die niet alleen kenmerkend is voor de Beijlshof, maar de grootschalige boerderijcomplexen in het midden en noorden van Limburg in het algemeen. De hoofdopzet gaat hierbij ten minste terug tot de achttiende eeuw.	++
De Beijlshof is een gaaf behouden voorbeeld van een grootschalige boerderij, die als pachthoeve van grootgrondbezitters (in dit geval de heren van Horn) werd gebouwd. Met name het opvallend formaat van de	++

vakwerkconstructie van de schuur vormt een directe fysieke herinnering aan het gegeven dat de boerderij al in een zeer vroeg stadium van groot belang was.	
Ensemblewaarden en stedenbouwkundige waarden	
<i>Cluster gebouwen</i>	
De volumes vormen tezamen één samenhangend agrarisch geheel. Als zodanig is er sprake van een hoogwaardig boerenerf, dat zich als bebouwingscluster in het hart van het kleinschalige kampenlandschap bevindt (zie architectuurhistorische waarden voor een waardering op volumeniveau).	++
Het cluster schuren ten noordwesten van de boerderij is in de laatste kwart van de vorige eeuw opgetrokken. Zowel wat betreft ligging op de kamp als ligging buiten het historische erf, is sprake van een detonerend ensemble.	-
<i>Relatie met het landschap</i>	
Het landschap dat van oorsprong bij de Beijlshof hoorde, is vanaf 1800 nauwelijks gewijzigd. De boerderij vormt het hart van dit landschap. Vanwege de gaafheid van de achttiende-eeuwse opzet van de boerderij in relatie tot het behoud van het landschap (uit dezelfde periode), is sprake van een zeer hoge ensemblewaarde.	++

<i>Regionaal</i>	
De ligging van de Beijlshof als een grootschalige solitaire boerenontginning, vrij in het landschap gelegen, in de directe nabijheid van een beek, is kenmerkend voor de regio. In de nabijheid is een aantal van deze eeuwenoude kampenontginningen bewaard gebleven. Hiervan is De Beijlshof zowel wat betreft landschap als boerderijcomplex een van de meest gaaf behouden voorbeelden.	++
Architectuurhistorische waarden	
<i>Achttiende-eeuwse boerderij</i>	
De boerderij is in haar huidige verschijningsvorm, bestaande uit twee parallel aan elkaar gelegen volumes terug te voeren tot de achttiende eeuw. Hoewel zowel bij de boerderij als bij de schuur in de loop van de tijd wijzigingen zijn doorgevoerd en volumes zijn aangebouwd, is deze achttiende-eeuwse karakteristiek, zowel aan het exterieur als in het interieur nog duidelijk herkenbaar en gaaf behouden.	++
<i>Typologie langgevelboerderij: voorhuis</i>	-
De boerderij is in haar huidige opzet achttiende-eeuws. De opzet als langgevelboerderij is bepalend voor het aanzicht. Wat bij de Beijlshof opvalt, is dat het woonhuis op het zuiden is gericht, terwijl de stal (oorspronkelijk op het noorden was gericht: het woonhuis presenteert zich	++

dus af van de bedrijvigheid. Dit wijkt af van de 'standaard', waarbij de voordeur meestal ook aan de hofzijde is gelegen. De eenbeukige opzet vertaalt zich duidelijk in de opzet van het voorhuis, waarbij de goeikamer, de keuken en de geut naast elkaar liggen. De gang is een vroeg-twintigste-eeuwse toevoeging, maar de hoofdopzet van een grote keuken, waarop de voordeur uitkwam, is nog duidelijk herkenbaar.		De uitbreiding tegen de oostgevel van de stal aan het begin van de twintigste eeuw, is karakteristiek voor de wijze waarop de achterhuizen van langgevelboerderijen werden uitgebreid (toevoegen van traveeën in de lengte). De uitbreiding heeft vanwege haar typologische waarde en vanwege haar datering een positieve architectuurhistorische waarde.	+
Het bijzondere aan De Beijlshof is de opzet van de opkamers langs de noordgevel. Niet alleen het aantal opkamers is bijzonder (drie stuks), ook de wijze waarop ze als een smalle strook langs de langgevel zijn gepositioneerd: een traditionele plattegrond die nog duidelijk is geënt op de oorspronkelijke driebeukige structuur.	++	De belevingswaarde van de stal is in de huidige verschijningsvorm beperkt: zowel wat betreft interieur (grupstalinrichting) als exterieur (betonvensters), is de stal in haar oorspronkelijke verschijningsvorm aangetast. Als voorbeeld van een grupstal is bij de Beijlshof sprake van een laat voorbeeld met een lage architectuurhistorische waarde.	-
<i>Typologie langgevelboerderij: stal</i>		<i>Esthetica voorhuis</i>	
De opzet van de oorspronkelijke stal, ingericht als potstal, is aan de hand van onder andere de bouwsporen en plaatsing van deuren, nog te herleiden. De staldeur bevond zich aan de noordzijde, de hofzijde. Langs de zuidgevel liep een voergang, die via de nog aanwezige deur tussen geut en stal toegankelijk was. De twee luiken die tussen de geut en de stal zaten zijn nog als nis behouden, waarbij bij het noordelijke exemplaar ook nog de luiken aanwezig zijn.	++	Hoewel de uitmontering van het voorhuis in hoofdlijnen eigentijds is, is er een aantal historische elementen behouden die uit de achttiende eeuw dateren en die inzicht geven in de oorspronkelijke esthetica. De in het zicht gelaten moerbalken met eikenhouten kinderbalken en raveling en de eikenhouten deurkozijnen met 'oren' en klampdeuren laten het pragmatische karakter zien van de oorspronkelijke inrichting. Deze elementen hebben als onderdeel van het oorspronkelijke interieur een hoge architectuur (en bouw-) historische waarde.	++
		De werkzaamheden die aan het begin van de twintigste	++

eeuw aan het voorhuis van de Beijlshof hebben plaatsgevonden, passen in een algehele tendens om boerenwoningen meer cachet te geven. De grote vensters onder segmentboog, de gang met paneeldeuren en architraven en de elegante trap maken deel uit van deze ontwikkeling. Vanwege de leeftijd, de esthetica en de gaafheid kan aan deze elementen een hoge architectuurhistorische waarde worden gegeven als voorbeeld van een vroeg-twintigste-eeuwse ingreep.		tussengebint en een nokgebint. Deze vakwerkconstructie is binnen de huidige opzet nog duidelijk herkenbaar.	
<i>Dwarsdeelschuur</i>		<i>Noordlimburgs hoftype: westelijke stal</i>	
Gaaf behouden voorbeeld van een achttiende-eeuwse dwarsdeelschuur met enkele karakteristieke elementen, zoals de sierankers, duiven-/uilengaten en rollagen aan zowel het exterieur als in het interieur. De oorspronkelijke karakteristiek is, ondanks de dichtgezette bandeuren (duidelijk herkenbaar met behoud eikenhouten latei), de aanbouwen tegen de zijgevels (koud tegen de gevels geplaatst) en de toevoeging van de poort in de westgevel nog duidelijk herkenbaar en heeft een zeer hoge architectuur (en bouw-)historische waarde.	++	De boerderij heeft in de huidige verschijningsvorm de karakteristiek van een Noordlimburgs hoftype (ook Middenlimburgse gesloten hoeve genoemd). Deze gesloten karakteristiek wordt gevormd door de aan het begin van de twintigste eeuw gebouwde stal aan de westzijde. Zowel als voorbeeld van de karakteristieke typologische ontwikkeling van de grote Limburgse boerderijen, als wat betreft de verschijningsvorm en de gaafheid, heeft dit volume een hoge architectuurhistorische waarde.	++
<i>Vakwerkschuur</i>		Ter plekke van de oostgevel van de aanbouw tegen de zuidoost gevel van de schuur, is de aanzet van een voormalige muur zichtbaar, waaruit duidelijk wordt dat de hof aan de oostzijde oorspronkelijk ook was afgesloten. De huidige hekpijler is van latere datum. In de huidige opzet heeft het muurdeel, behalve als relictwaarde geen historische waarde.	n
De eikenhouten gebintconstructie van de schuur is ouder dan de schuur zelf. Het betreft de gebintconstructie van een voormalige, driebeukige vakwerkschuur. De kenmerkende opzet, bestaande uit een hoog ankerbalkgebint met tussenbalk; tussenstijlschoren; een ankerbalk die aan één zijde iets oversteekt; een	++	<i>Bakhuis</i> Ten zuiden van de boerderij ligt, geïncorporeerd in de periode 1910-1930 gebouwde stal, het oude bakhuisje. Dit volume is, met uitzondering van de noordgevel, nog gaaf behouden. Het bakhuisje als object verschijnt al op de Tranchotkaart. Wat betreft esthetica en materialisatie is dit	++

kleine volume in de achttiende eeuw te plaatsen (hanenkam boven het raampje en soortgelijke rollaag als gevelafsluiting als bij de schuur). Het bakhuisje heeft een hoge typologische waarde en vormt als volume een karakteristiek element van het historische boerenerf.	
In de huidige opzet, waarbij het volume is opgenomen in de stal en volledig overwoekerd is met begroeiing, is de oorspronkelijke karakteristiek van dit ruim 200 jaar oude volume niet beleefbaar.	-
<i>Vrijstaande stal</i>	
De vrijstaande schuur ten zuiden van de boerderij is gebouwd in de periode 1910-1930. Sinds de bouw is de stal meerdere malen verbouwd, waarbij alleen de noordgevel (de <i>Schauseite</i> als men de boerderij bezoekt) grotendeels ongewijzigd is gebleven. De stal heeft, vanwege de vele (rigoureuze) aanpassingen een beperkte architectuurhistorische waarde.	n
<i>Stal tegen de zuidoostzijde van de schuur</i>	
Het volume tegen de oostelijke travee van de schuur is de eerste uitbreiding die rond 1880-1900 aan het achttiende-eeuwse complex wordt toegevoegd. Het is als zodanig representatief voor het toenemende belang van de veeteelt vanaf het eind van de negentiende eeuw (wat later nog verder wordt uitgebreid door de bouw van de drie stalvolumes). De leeftijd van dit volume is te herleiden uit de gebruikte veldbrandsteen, de dagstreep in het	+

voegwerk en het oude kozijn met luikspanning. Door de toevoeging van een grote poort aan zowel de zuid- als oostzijde is de karakteristiek aanzienlijk aangetast. Het gebouw heeft vanwege haar ouderdom en typologische betekenis (toenemend belang veeteelt) een positieve architectuurhistorische waarde.	
<i>Open schuren</i>	
De open schuren/stallen die tegen beide langgevels van de schuur zijn geplaatst, hebben een indifferente waarde en verstoren de belevingswaarde van de achttiende-eeuwse schuur.	-
Bouwhistorische waarden (zie ook paragraaf 4.4)	
<i>Casco boerderij en schuur</i>	
Zowel de boerderij als de schuur hebben een casco dat is terug te voeren tot de achttiende eeuw. Los van het vergroten van de vensters in het voorhuis en de stal, en het wegbreken van de (gesloten) begane grond van de stal, en het plaatsen van de poort in de westgevel (schuur), is het casco gaaf behouden. Hoge bouwhistorische waarde van het casco vanwege gaafheid en ouderdom	++
<i>Structuur boerderij</i>	
Gaaf behouden in pandige structuur bestaande uit naast	++

elkaar gelegen goeikamer (oorspronkelijk twee vertrekken, deur naar het zuidwestelijke voormalige vertrek als nis behouden), keuken (met later afgeschoten gang), geut en stal.	
De opkamers en kelders, die de gehele breedte van zowel de goeikamer als de keuken omvatten, zijn gaaf behouden. Hoewel een deel van de oorspronkelijke vensters is dichtgezet, is de opzet aan de hand van de zichtbare bouwsporen nog duidelijk herkenbaar.	++
<i>Plafond voorhuis</i>	
In het voorhuis is de oorspronkelijke achttiende-eeuwse plafondopzet behouden, bestaande uit de zware moerbalken, waarop een handgezaagde (zaagslag zichtbaar) eikenhouten kinderbalklaag is geplaatst. Hoge bouwhistorische waarde van de oorspronkelijk balklaag, inclusief de raveling in de keuken (oorspronkelijke stookplaats).	++
In de voormalige goeikamer zijn de noordelijke kinderbalken ooit vervangen door grenen exemplaren. De bouwhistorische waarde van deze vervangingen is laag.	++
<i>Deuren voorhuis</i>	
Authentieke eikenhouten deurkozijnen met oren in het voorhuis. Klampdeuren zijn authentiek, dan wel negentiende-eeuws. Hoge bouwhistorische waarde, inclusief beslag (ook in relatie tot interieur voorhuis als	++

geheel).	
De twee grenen deuren met architraven die grenzen aan de gang maken deel uit van de vroeg-twintigste-eeuwse uitmontering en hebben als onderdeel van het historische interieur als geheel een hoge bouwhistorische waarde.	++
<i>Spanten boerderij</i>	
De achttiende-eeuwse eikenhouten spanten, bestaande uit drie gestapelde juk (zolderjuk, vlieringjuk en nokjuk) hebben vanwege de ouderdom en gaafheid een hoge bouwhistorische waarde. Hiertoe behoort ook de bakstenen wandvulling onder het derde spant (vanuit het westen gezien) en de afwijkende opzet van het westelijke spant (waaruit kan worden geconcludeerd dat het voorhuis van oorsprong al een verblijfsfunctie had).	++
<i>Gebintconstructie schuur</i>	
Vakwerkgebintconstructie van de schuur die ouder is dan de schuur in haar huidige achttiende-eeuwse verschijningsvorm. Zeer hoge bouwhistorische waarde vanwege de gaafheid en zeldzaamheid, ook omdat het inzicht geeft in de ontwikkelingsgeschiedenis van de Beijlshof.	++
<i>Rollagen schuur</i>	
De gevels worden in het interieur gekarakteriseerd door de kopse rollagen die in het muurwerk zijn opgenomen. De	++

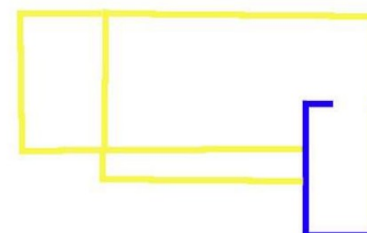
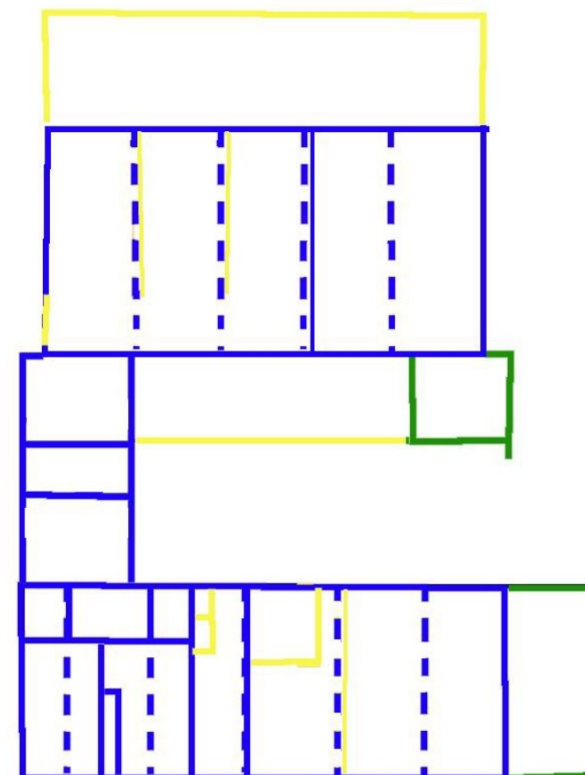
exacte betekenis van deze rollagen is onduidelijk. Vanwege hun bijzondere (en zeldzame) karakteristiek hebben deze rollagen een hoge bouwhistorische waarde.	
<i>Stallen: tuimelramen</i>	
In de stal tussen de boerderij en de schuur en de zuidwestelijke stal zijn nog de oorspronkelijke tuimelramen aanwezig. Deze vensters hebben vanwege hun typologie een positieve waarde als karakteristieke stalvensters uit de periode 1910-1930	+
Waarden vanuit de gebruikshistorie	
<i>Boerderij</i>	
Het complex was tot voor kort in gebruik als traditioneel boerenbedrijf. Mede hierdoor, en doordat nieuwe ontwikkelingen buiten de contour van het historische erf hebben plaatsgevonden (schuren ten noordwesten), is er sprake van een agrarisch complex dat haar historische karakteristiek (zowel wat betreft onderlinge relatie tussen de gebouwen, als de inrichting van de gebouwen, als de relatie met het landschap) in hoofdlijnen heeft behouden.	++

4.3 Waarderingskaarten behoudenswaardige structuur

In deze waardenkaarten wordt de waardering met betrekking tot de structuur van het pand weergegeven. Dit kan betekenen dat sommige elementen een hoge waardering hebben, terwijl aan het bouw materiaal een lagere waardering kan worden toegekend. In de waardenmatrix in paragraaf 4.4 wordt deze waardering op detailniveau uitgewerkt.

- Hoge monumentwaarden: van cruciaal belang voor de structuur en/of betekenis van het object
- Positieve monumentwaarden: van belang voor de structuur en/of betekenis van het object
- Indifferente monumentwaarden: van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object
- Hoge monumentwaarden moerbalken en spanten: van cruciaal belang voor de structuur en/of betekenis van het object

4.4 Waardenmatrix

Waardering — In de waardenmatrix wordt gebruik gemaakt van de volgende primaire kwalitatieve aanduidingen:

- a** Hoge monumentenwaarde: behoud en herstel
- b** Positieve waarde: aanvullen met en/of inpassen in al dan niet historische materialen, hedendaagse constructies en/of eigentijdse vormgeving
- c** Indifferente/verstoring waarde: eventueel/idealiter verwijderen

4.4.1 Boerderij

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
Dak			
Dakvorm	<i>Zadeldak met bescheiden overstek</i>		
Dakbedekking		<i>Rode muldenpannen: 20^e-eeuws wat betreft typologie.</i>	
	<i>Dakkapel met hooiluik op noordelijke dakschild stal.</i>		
Dakvensters			<i>Enkele dakvensters ter plekke van het voorhuis</i>
Schoorstenen	<i>Schoorsteen boven keuken, inclusief forse vrijstaand rookkanaal zolder.</i> <i>Schoorsteen op westelijke nok.</i>		
Goten			<i>Zinken mastgoten: XXB</i>
Gevels			
Zuidgevel			
Ritmiek gevel	<i>Achttiende-eeuwse boerderij met links voorhuis en rechts achterhuis/ stal.</i> <i>Ritmiek gevel voorhuis (vensteropeningen begin 20^e eeuw op oorspronkelijke locatie).</i>	<i>Uitbreiding stal uit 1910-1930.</i> <i>Grote venster onder segmentboog bij keuken, ter vervanging twee smallere vensters (bouwsporen nog aanwezig): kenmerkend voor begin 20^e eeuw.</i>	<i>Gevelopening met schuifpoort westelijke travee stal: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Formaat betonvensters stal: jaren vijftig-zestig.</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Voorhuis en stal: baksteen in</i>	<i>Baksteen in kruisverband bij de stal</i>	<i>Cementvoeg platvol</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
	<i>kruisverband met drieklezoren bij de hoekoplossing: achttiende eeuw (tweede helft).</i>	<i>uit 1910-1930. Cementplint: begin 20^e eeuw.</i>	
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Voordeurkozijn en bovenlicht: begin 20^e eeuw.</i>	<i>Typologie vensters voorhuis: T-venster met stolpraam en tweeruits bovenlicht met brede tussenstijl. Vensters voorhuis geplaatst achter de dag.</i>	<i>Vensters voorhuis, verschillend uitgevoerd, alle XXB Betonvensters stal: jaren vijftig-zestig. Schuifpoort bij westelijk travee stal: jaren vijftig-zestig. Voordeur voorhuis.</i>
Luiken			<i>Gefixeerd op de muur, zonder duimen en gehengen. Formaat correspondeert niet met de vensters.</i>
IJzerwerk	<i>Authentieke staafankers.</i>		
Overige		<i>Kinderkoppen luif voorlangs de gevel: voorloper van de mastgoot: jaren vijftig –zestig.</i>	
Westgevel			
Ritmiek gevel	<i>Asymmetrische hoofdopzet: achttiende eeuw. Ritmiek gevel voorhuis (vensteropeningen</i>	<i>Opkamervenster links: toegevoegd na de bouw van de stal tussen schuur en boerderij. Heeft zelfde opzet als vensters stal.</i>	<i>Keldervenster links: latere toevoeging (XXB).</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	<i>begin 20^e eeuw op oorspronkelijke locatie).</i>		
Materiaalgebruik gevel	<i>Baksteen in kruisverband met drieklezoren bij de hoekoplossing: achttiende eeuw (tweede helft).</i>		<i>Cementhoudende voeg</i>
Ornamentiek	<i>Vlechtwerk geveltop.</i> <i>Hardstenen onderdorpel centraal venster begane grond.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren		<i>Typologie vensters voorhuis begane grond: T-venster met stolpraam en tweeruits bovenlicht met brede tussenstijl.</i>	<i>Huidige vensters: XXB.</i> <i>Vensters geplaatst tussen de dag.</i> <i>Venster opkamer opgezet als stolpraam: oorspronkelijk tuimelraam.</i>
Luiken			<i>Gefixeerd op de muur, zonder duimen en gehengen. Formaat correspondeert niet met de vensters.</i>
IJzerwerk	<i>Staaftankers gordingen: 18^e eeuw.</i> <i>Sieranker nokbalk: 18^e eeuw.</i>		
Overige			<i>TV-antenne.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
Noordgevel			
Ritmiek gevel	<i>Voorhuis: oorspronkelijke opzet kelder en opkamers herkenbaar aan bouwsporen dichtgezette ramen (en linker exemplaren nog behouden).</i> <i>Stal: hoofdstructuur: met in centrale staltravee de oorspronkelijke staldeuropening, waarboven hooiluik.</i>	<i>Uitbreiding stal uit 1910-1930.</i> <i>Voorhuis: locatie venster opkamer (na bouw stal verplaatst): 1910-1930.</i>	<i>Stal: staldeur aan binnenzijde dichtgezet.</i> <i>Stal: formaat betonvensters: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Geut: gevelvlak met deur en toiletraam en treden: XXB.</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Voorhuis en stal: baksteen in kruisverband met drieklezoren bij de hoekoplossing: achttiende eeuw (tweede helft).</i>	<i>Baksteen in kruisverband bij de stal uit 1910-1930.</i> <i>Witsel geveldeel gelegen in stal: onderdeel stalafwerking 1910-1930.</i>	<i>Cementvoeg platvol</i>
Kozijnen, ramen en deuren		<i>Stolpraam opkamer; zesruits stolpraam: 1910-1930.</i>	<i>Voorhuis: draairaam oostelijke opkamer: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Voorhuis: deur en toilet geut: laatste kwart 20^e eeuw.</i> <i>Stal: betonvensters stal: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Stal: boeren klampdeur: onderste gedeelte recent vervangen.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
IJzerwerk	<i>Staaftankers ter plekke van spanten.</i>		
Oostgevel			
Ritmiek gevel		<i>Locatie hooiluik.</i>	<i>Omvang centrale doorgang (voergang), verkleind in jaren vijftig-zestig.</i> <i>Locatie en uitvoering staldeuren mestgangen: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Luiken mestgoten: jaren vijftig-zestig.</i>
Materiaalgebruik gevel		<i>Baksteen, in kruisverband gemetseld.</i>	
Deuren, kozijnen en vensters.			<i>Alle XXB.</i>
IJzerwerk			<i>Hijsbalk boven hooiluik: stalen I-profiel (XXB).</i>
Interieur hoofdvolume			
Begane grond en kelder			
Structuur	<i>Voorhuis: gaaf behouden achttiende-eeuwse hoofdstructuur.</i> <i>Voorhuis: gaaf behouden kelders met opkamer.</i> <i>Voorhuis: gang, toevoeging binnen de</i>		<i>Stal: huidige inrichting met grupstal in de twee oostelijke traveeën hoofdvolume en de travee van de uitbreiding, waarbij de westelijke travee van de stal tot bergplaats/ schuur is veranderd.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	keuken uit het begin van de 20^e eeuw. Voorhuis: behoud deurnis in gang, ter herinnering aan oorspronkelijk twee kamers in westelijk travee. Voorhuis: opzet muur tussen geut en voormalige stal: fysieke herinnering aan potstal met voedergang langs de zuidgevel; herkenbaarheid locatie vensteropeningen tussen geut en stal. Voorhuis: behouden vens		Voorhuis: toilet en doucheruimte, in de geut opgetrokken: jaren vijftig-zestig. Stal: kantoor in westelijk travee oorspronkelijke stal.
Vloeren	Voorhuis: enkele authentieke plavuizen bij keldertrap. Voorhuis: zwart-witte tegelvloer in gang, onderdeel van de bouwfase aan het begin van de 20^e eeuw.	Voorhuis: plavuizenvloer in keuken: typologisch identiek aan oorspronkelijke exemplaren.	Voorhuis: parketvloer woonkamer en westelijke opkamer. Voorhuis: tegelvloer in badkamer oostelijke opkamer. Voorhuis: cementvloer in de kelders en in de geut. Stal: cementvloer.
Muren		Voorhuis: ruw aangebracht pleisterwerk in de geut: herinnering aan functie als praktische ruimte. Voorhuis: ruw aangebracht pleisterwerk in de kelders.	Voorhuis: sierstuc in voorhuis. Voorhuis: jutte behang in de gang (mogelijk oude wandafwerking achter behang).

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
			<i>Voorhuis: oranje tegels in de badkamer</i> <i>Voorhuis: tegels en emaillestuc in sanitaire ruimten geut: jaren vijftig-zestig.</i> <i>Stal: cementafwerking wanden.</i>
Plafonds	<i>Voorhuis en stal: eiken moerbalken (18^e eeuw).</i> <i>Voorhuis: eiken kinderbalklaag in woonkamer, gang en keuken (18^e eeuw).</i> <i>Voorhuis: parallel aan de langgevel gelegen, tongewelf van de kelder.</i>		<i>Voorhuis: verlaagd plafond in geut.</i> <i>Voorhuis: grenen kinderbalken in noordelijk deel woonkamer.</i> <i>Voorhuis: schroten betimmering in opkamers.</i> <i>Stal: machinale kinderbalklaag met planken betimmering twee oostelijke traveeën oorspronkelijke stal (XXB).</i> <i>Stal: betonplafond op stalen liggers in uitbreiding stal (jaren vijftig-zestig).</i> <i>Stal: verlaagd plafond in berging, waarboven machinale balklaag.</i>
Trap	<i>Voorhuis: locatie keldertrap (18^e eeuw).</i> <i>Voorhuis: locatie en uitvoering</i>	<i>Voorhuis: huidige bakstenen trap (begin 20^e eeuw: beperkte slijtage).</i>	<i>Voorhuis: betimmering en betegeling oostelijke en westelijke opkamertrap.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
	<i>trapopgang verdieping (begin 20^e eeuw).</i> <i>Voorhuis: eikenhouten, flink uitgesleten steektrap in geut (18^e eeuw).</i> <i>Voorhuis: grenenhouten trap centrale opkamer met open treden (begin 20^e eeuw).</i>		
Kozijnen en deuren interieur	<i>Voorhuis: eikenhouten kozijnen met oren bij opkamers en geut.</i> <i>Voorhuis: grenenhouten klampdeuren, inclusief sloten/klinken.</i> <i>Voorhuis: houten luik in oostelijke wand geut: relict doorkijk naar stal.</i> <i>Voorhuis: grenen paneeldeuren gang, inclusief architraaf.</i>		<i>Voorhuis: Bruynzeeldeuren in geut (jaren vijftig-zestig).</i> <i>Voorhuis: eiken paneel deur tussen keuken en geut (XXB).</i> <i>Voorhuis: kraaldelen deur tussen geut en stal (XXB).</i> <i>Stal: Schuifdeur voergang (jaren vijftig-zestig).</i> <i>Stal: deuren mestgangen (jaren vijftig-zestig).</i>
Stookplaatsen	<i>Locatie stookplaats keuken: herkenbaar aan grote raveling in kinderbalklaag.</i> <i>Locatie stookplaats woonkamer (huidige raveling is begin 20^e eeuw).</i>		<i>Bakstenen stookplaats in de woonkamer (XXB).</i>
Overige		<i>Enkele aan de molen gerelateerde attributen en niet-meer-in-gebruik</i>	<i>Verrommeling molenvertrekken door grote hoeveelheid niet direct met de</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
		<i>zijnde items: oude koppel stenen, een tweetal conische tandwielen.</i>	<i>molen gerelateerde attributen.</i>
Zolderverdieping			
Structuur	<i>Stal: scheiding tussen zolder voorhuis en stal door baksteenvulling spant.</i> <i>Stal: behouden oorspronkelijke achtergevel met bakstenen lisenen.</i> <i>Voorhuis: opbouw opkamers aan noordzijde.</i>		<i>Voorhuis: huidige structuur kamers en overloop (XXB).</i>
Vloeren			<i>Stal: machinaal gezaagde plankenvloer.</i> <i>Voorhuis: moderne vloerafwerkingen.</i>
Muren	<i>Voorhuis: baksteen muurvulling in spant tussen zolder voorhuis en stal: vóór 1900.</i>		<i>Voorhuis: renovatiebehang.</i>
Plafonds voorhuis			<i>Kunststoffen schroten.</i>
Kapconstructie	<i>Eikenhouten spanten: gestapelde jukken / gebinten (18^e eeuw).</i> <i>Westelijk eikenhouten spant (andere opzet, niet zichtbaar), 18^e eeuw.</i>		<i>Gordingen en sporen: XXB.</i> <i>Halve verbeterde Hollandse spanten aan weerszijde van het rookkanaal (XXA).</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Dakbeschot			<i>Vezelhoudende platen.</i>
Rookkanalen.	<i>Locatie rookkanaal westgevel.</i> <i>Grootschalig rookkanaal van de voormalige stookplaats in de keuken: formaat rookkanaal zegt iets over formaat verdwenen stookplaats.</i>		

4.4.2 Schuur, met aanbouwen

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Dak			
Dakvorm	<i>Zadeldak</i>		<i>Zadeldak opgeknipt vanaf onderste gording en als lessenaardak over zuidelijke volumes doorgetrokken (XXB).</i> <i>Zadeldak doorgetrokken als lessenaardak over noordelijke open schuur.</i>
Dakbedekking			<i>Rode verbeterde Hollandse pannen (XXB).</i>
Dakkapellen/dakvensters			<i>Enkele kleine dakvensters.</i>
Goten			<i>Mastgoten..</i>
Gevels			
Zuidgevel			
Ritmiek gevel	<i>Schuur: oorspronkelijke achttiende-eeuwse gevelopbouw met grotendeels gesloten karakteristiek</i> <i>Schuur: herkenbaarheid locatie</i>	<i>Stal: aanbouw tegen schuur uit periode 1880-1910: representatief voor begin van toenemend belang veeteelt voor boerderij.</i>	<i>Open stal: structuur, samengesteld uit hergebruikte materialen (XXB).</i> <i>Open stal: dichtzetten openingen tussen stijlen (laatste kwart 20^e</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	<i>oorspronkelijke bandeuren dwarsdeel.</i> <i>Schuur: behouden locatie staldeur in tweede travee (vanuit oosten gezien).</i>	<i>Stal: relict oorspronkelijk muur die de hof aan de oostzijde afscheidde.</i>	<i>eeuw).</i> <i>Schuur: ophogen gevel ten behoeve van open stal.</i> <i>Schuur: dichtgezette doorgang staldeur en stalvenster.</i> <i>Stal: ophogen gevel ten behoeve van open stal.</i> <i>Stal: grote schuifpoort.</i> <i>Stal: huidige hekpijler (XXB).</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Schuur: baksteen, gemetseld in kruisverband, met gebruik makend van klezoren op gevelhoeken en bij gevelopeningen.</i> <i>Schuur: leemhoudende voeg, voorzien van dagstreep (grotendeels uitgespoeld).</i>	<i>Stal: baksteen gemetseld in kruisverband.</i> <i>Stal: leemhoudende voeg met dagstreep.</i> <i>Schuur: witsel gevelvlak dat binnen de stal uit 1910-1930 ligt. Deel van de algehele afwerking van de stal.).</i>	<i>Schuur: witsel gevelvlak dat binnen de stal tegen de zuidoost hoek staat: geen relatie tot rest van de interieurafwerking.</i>
Ornamentiek	<i>Schuur: rollaag ter afsluiting van de gevel.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Schuur: locatie bandeuren, staldeur en stalvenster (18^e eeuw).</i> <i>Schuur: eikenhouten latei bandeur.</i>	<i>Stal: kozijn met oren, voorzien van sponning.</i>	<i>Schuur: bandeur dichtgezet en voorzien van staldeuropening onder kopse rollaag.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
			<i>Stal: vierruits raam authentiek kozijn.</i> <i>Stal: schuifpoort.</i>
IJzerwerk	<i>Krulankers ter plekke van gebinten (18^e eeuw).</i>		
West gevel			
Ritmiek gevel	<i>Grotendeels blinde gevel.</i> <i>Uilengaten/ duivengaten in geveltop.</i>		<i>Poort onder houten latei in zuidelijke beuk: toevoeging XXB (als aanbouwen tegen zijgevels worden geplaatst).</i> <i>Muurwerk boven de poort ter aansluiting op de stal: pas na plaatsing poort aangebracht.</i> <i>Bakstenen muur noordelijke aanbouw.</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Baksteen in kruisverband, met klezoren op hoeken gevel.</i>		<i>Machinale, paarsrode steen bij noordelijke aanbouw.</i>
Kozijnen, ramen en deuren			<i>Bandeuren: XXB.</i>
IJzerwerk	<i>Authentieke W-vormige ankers gordingen.</i>		

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Noordgevel			
Ritmiek gevel	<i>Oorspronkelijke achttiende-eeuwse gevelopbouw met grotendeels gesloten karakteristiek</i> <i>Herkenbaarheid locatie oorspronkelijke bandeuren dwarsdeel.</i> <i>Schuur: behouden locatie staldeur in tweede travee (vanuit oosten bezien).</i>		<i>Open schuur (XXB): als geheel indifferent/verstorend.</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Baksteen, gemetseld in kruisverband, met gebruik makend van klezoren op gevelhoeken en bij gevelopeningen.</i> <i>Leemhoudende voeg, voorzien van dagstreep (grotendeels uitgespoeld).</i>		
Ornamentiek	<i>Rollaag ter afsluiting van de gevel.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Locatie bandeuren, staldeur (18^e eeuw).</i> <i>Eikenhouten latei bandeur.</i>		<i>Bandeur dichtgezet en voorzien van staldeuropening onder kopse rollaag.</i>
IJzerwerk	<i>Krulanker ter plaatse van gebinten.</i>		

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Oostgevel			
Ritmiek gevel	<i>Schuur: oorspronkelijke achttiende-eeuwse hoofdropzet met bandeuren.</i> <i>Schuur: asymmetrische plaatsing van de gevelopeningen onder de nok, gekoppeld aan inpandig gebruik stallen.</i>	<i>Stal: gevel uit 1880-1910 (als onderdeel eerste uitbreiding i.v.m. toenemend belang veeteelt), inclusief doorlopende gevel ter herinnering aan voormalige hofmuur.</i>	<i>Schuur: formaat doorgang (oorspronkelijk formaat in interieur herkenbaar aan segmentboog).</i> <i>Schuur: gevelopening stalvenster links (1910-1930).</i> <i>Schuur: Ophogen linker geveldeel ten behoeve van onderste gedeelte dakschild (XXB).</i> <i>Stal: grote poort in gevel (XXB).</i> <i>Stal: bakstenen hekpijler (huidige exemplaar XXB)</i> <i>Stal: ophogen gevel ten behoeve van knik in dak (XXB).</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Schuur: baksteen, gemetseld in kruisverband, met gebruik makend van klezoren op gevelhoeken en bij poort.</i> <i>Schuur: leemhoudende voeg, voorzien van dagstreep (grotendeels uitgespoeld).</i>	<i>Stal: baksteen gemetseld in kruisverband.</i> <i>Stal: leemhoudende voeg met dagstreep.</i>	
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Schuur: authentieke luiken, geplaatst achter de dag.</i>	<i>Schuur: tuimelvenster stalraam (typologische waarde, relatie tot overige volumes).</i>	<i>Schuur: bandeuren, met metaal bekleed (XXB).</i> <i>Stal: poort (XXB).</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
IJzerwerk	<i>Authentieke W-vormige ankers gordingen.</i>		
Interieur schuur			
Structuur	<i>Grote, hoge, open ruimte.</i> <i>Baksteen muur tot tussenbalk gebint tussen drie westelijke traveeën (deel en tassen) en twee oostelijke traveeën (stallen), 18^e eeuw.</i> <i>Herkenbaarheid locatie voormalige bandeuren aan forse steunberen (met klezoren) en eiken latei.</i>	<i>Balkgaten in stalgedeelte ter herinnering aan voormalige zolderingen.</i>	<i>Bakstenen muren aan weerszijde van de voormalige dwarsdeel: XXB. Kooien in derde travee (vanuit het westen gezien).</i> <i>Stalhekken in de oostelijke traveeën (XXB).</i>
Vloeren			<i>Betonvloer</i> <i>Mestgoten (en roosters) in stalgedeelte.</i>
Muren	<i>Bakstenen muren, voorzien van rollagen.</i>	<i>Witsel tot hoogte voormalige zoldering in stalgedeelte.</i>	<i>Cementpleister in het stalgedeelte.</i>
Gebintconstructie	<i>Eikenhouten gebintconstructie, bestaande uit oude (vóór 18^e eeuw) vakwerkconstructie, met toevoegingen uit de 18^e eeuw.</i> <i>Eikenhouten gordingen.</i> <i>Her en der grenenhouten vervanging (oud</i>		<i>Machinaal gezaagde sporen.</i> <i>Vezelhoudende platen als dakbeschot bij aankapping stal (zuidwest).</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	<i>herstelwerk).</i>		
Kozijnen, vensters en deuren interieur	<i>Eiken lateien van voormalig stalvenster en –deur in de zuidgevel (twee oostelijke traveeën).</i> <i>Zware eiken lateien boven de voormalige bandeuren.</i> <i>In het zicht gelaten segmentboog van de oorspronkelijke bandeuropening (oostgevel).</i>		
Interieur stal zuidoost			
Structuur		<i>Één open ruimte</i>	
Vloeren			<i>Betonvloer.</i>
Muren			<i>Witsel</i>
Plafonds		<i>Hergebruikte eikenhouten moerbalk.</i>	<i>Machinale delen gordingen en sporen.</i>

4.4.3 Stal tussen boerderij en schuur

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
Algemeen			
Opzet en structuur	<i>Stalvolume dat vanwege datering, typologie (zowel als volume an sich als onderdeel van de ontwikkeling van de grote Limburgse boerderijen) en gaafheid van zowel wat betreft exterieur als interieur een hoge waarde heeft</i>		
Dak			
Dakvorm	<i>Zadeldak, aan beide zijden aangekapt.</i>		
Dakbedekking		<i>Rode muldenpannen: typologische waarde vanwege karakteristiek vroeg-20^e eeuwse dakpan.</i>	
Dakkapellen/dakvensters			<i>Enkele kleine dakvensters op westelijk dakschild.</i>
Goten			<i>Mastgoten..</i>
Gevels			
Westgevel			
Ritmiek gevel	<i>Symmetrische opzet, bestaande uit drie vensterpartijen.</i>		
Materiaalgebruik gevel	<i>Baksteen, gemetseld in kruisverband.</i>		

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	<i>Witte, kalkhoudende voeg.</i>		
Ornamentiek	<i>Segmentbogen met kopse rollaag.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Houten stalvensters met tweeruits tuimelraam: typologische waarde en onderdeel van volledig gaaf behouden stalvolume.</i> <i>Vensters geplaatst achter de dag.</i>		
IJzerwerk	<i>Staaftankers, ter plekke van moerbalken.</i>		
Oost gevel			
Ritmiek gevel	<i>Symmetrische opzet, bestaande uit drie deurpartijen.</i>		
Materiaalgebruik gevel	<i>Baksteen, gemetseld in kruisverband.</i> <i>Witte, kalkhoudende voeg.</i>		
	<i>Segmentbogen met kopse rollaag.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren	<i>Authentieke kozijnen met drieruits bovenlicht, geplaatst achter de dag.</i> <i>Authentieke klampdeur bij linker stal.</i> <i>Authentieke boerendeur bij voergang.</i>		<i>Stalen poort bij rechter stal: XXB.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
IJzerwerk	<i>Staaftankers, ter plekke van moerbalken.</i>		
Interieur schuur			
Begane grond			
Structuur	<i>Authentieke hoofdstructuur in drie traveeën.</i> <i>Behouden inrichting als centrale voergang met aan weerszijde een brede stal.</i>		<i>Indeling stallen.</i>
Vloeren	<i>Authentieke gebakken klinkers in stallen: Waaltjes.</i>	<i>Gebakken klinkers (kei-formaat) in de voergang: latere vervanging.</i>	<i>Cementvloer in de noordelijke stal (deels weer weggevallen).</i>
Muren	<i>Lage bakstenen muren aan weerszijde van de voergang. .</i>	<i>Witsel, bedoeld om interieur samen te voegen (gevel schuur, boerderij en nieuwe stal).</i> <i>Grof aangebracht stucwerk, deels weer weggevallen.</i>	
Balklaag.	<i>Eikenhouten moerbalken (vermoedelijk hergebruikt).</i>		<i>Machinaal gezaagde kinderbalklaag met daarop constructiehouten platen.</i>
Trap		<i>Authentieke grenen steektrap.</i>	
Overige	<i>Authentieke keramische troggen, aan weerszijde van de voergang.</i>		<i>Gegalvaniseerde hekken bij stallen.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Verdieping			
Structuur			<i>Afgeschoten ruimte aan de zuidzijde.</i>
Vloeren			<i>Constructieplaten.</i>
Muren		<i>Bakstenen muur onder spant, die de zoldering van de schuur scheidt.</i>	<i>Pleister op rachelwerk in zuidelijke kamer.</i>
Plafonds			<i>Zachtboard platen in de zuidelijke kamer.</i>
Deuren en luiken	<i>Hooiluik, vanwaar de zoldering vanuit de schuur kon worden bevoorraad.</i>		
Kap		<i>Drie schaarspanten met hanenbalk/trekplaat.</i>	<i>Machinaal gezaagde gordingen en sporen.</i> <i>Vezelhoudende platen als dakbeschot.</i>

4.4.4 Vrijstaande stal met bakhuis

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Algemeen			
Opzet en structuur	<i>Achttiende-eeuws bakhuisje, vanwege typologie en ouderdom van het volume.</i>		<i>Stalvolume uit de periode 1910-1930. Hoewel kenmerkend voor de periode, ondanks de vele aantastingen indifferent. Daarnaast ontnemt het de belevingswaarde van het waardevolle bakhuisje.</i>
Dak			
Dakvorm	<i>Bakhuis: zadeldak.</i>		<i>Stal: zadeldak (oorspronkelijk wolfseind bij stal en lessenaardak bij westelijke aanbouw). Stal: uitbreiding onder lessenaardak aan noordzijde.</i>
Dakbedekking		<i>Rode muldenpannen: typologische waarde vanwege karakteristiek vroeg-20^e eeuwse dakpan.</i>	<i>Stal, uitbreiding noordzijde: golfplaten.</i>
Goten			<i>Mastgoten..</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Gevels			
Noordgevel			
Ritmiek gevel		<i>Symmetrische opzet linker gedeelte.</i> <i>Muurdam, bouwrelict waarvan onduidelijk is waartoe het behoort.</i>	<i>Linker geveldeel, oorspronkelijk schuin aflopend in westelijke richting (vanwege lessenaardak).</i>
Materiaalgebruik gevel		<i>Baksteen, gemetseld in kruisverband.</i> <i>Witte, kalkhoudende voeg.</i>	
Kozijnen, ramen en deuren		<i>Houten stalvensters met tweeruits tuimelraam: typologische waarde en onderdeel van volledig gaaf behouden stalvolume.</i> <i>Vensters geplaatst achter de dag.</i>	<i>Bij twee vensters is het tuimelraam verdwenen.</i>
IJzerwerk		<i>Staaftankers, ter plekke van moerbalken.</i>	
Oost gevel			
Ritmiek gevel	<i>Bakhuis: nagenoeg blinde gevel met één klein venster.</i>		<i>Stal: gevelindeling begane grond gewijzigd (deur verplaatst, raam dichtgezet).</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
Materiaalgebruik gevel	<i>Bakhuis: veldbrandsteen, gemetseld in kruisverband.</i>	<i>Stal: baksteen, gemetseld in kruisverband.</i>	<i>Stal: paarsere steen, gebruikt bij dichtzetten voormalige gevelopeningen.</i>
Ornamentiek	<i>Bakhuis: kopse rollaag ter afsluiting gevel.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren		<i>Stal: duimen rechts van het venster (voormalig hooiluik).</i>	<i>Stal: zesruits venster, waar voorheen een luik zat.</i> <i>Stal: moderne spiegelklampdeur.</i> <i>Bakhuis: modern draaivenster.</i>
IJzerwerk		<i>Stal: staafankers, ter plekke van moerbalken.</i>	
Noord gevel			
Ritmiek gevel	<i>Bakhuis: nagenoeg blinde gevel.</i>		<i>Bakhuis: asymmetrisch in de gevel, later geplaatst venster (zonder ontlastingsboog of latei).</i> <i>Stal: uitbreiding, bestaande uit bakstenen muur, waarop rij vensters in betonnen kozijn (XXB).</i> <i>Stal, westelijk volume: oorspronkelijk schuin aflopend in westelijke richting (vanwege lessenaardak).</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Bakhuis: veldbrandsteen, gemetseld in</i>	<i>Stal, westelijk volume: baksteen</i>	<i>Stal: harde, machinale baksteen.</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
	<i>kruisverband.</i> <i>Bakhuis: witte, kalkhoudende voeg.</i>	<i>gemetseld in kruisverband (oorspronkelijke gedeelte).</i>	<i>Stal: betonvensterkozijn over gehele breedte.</i>
Kozijnen, ramen en deuren			<i>Stal: betonvenster over hele breedte.</i> <i>Bakhuis: raamdeel, los in de gevelopening geplaatst.</i> <i>Stal, westelijk volume: moderne staldeur.</i> <i>Stal, westelijk volume: stalen zesruits venster (afwijkend van de overige vensters onder segmentboog in het boerderijcomplex).</i>
West gevel			
Ritmiek gevel	<i>Bakhuis: Blinde gevel.</i>		<i>Stal: Bakstenen opstand (circa 1,2 meter) met daar bovenop later geplaatste houten wand, met hergebruikt materiaal.</i> <i>Stal: grote poortopening (pas na ophogen volume).</i> <i>Stal, uitbreiding noordzijde.</i>
Materiaalgebruik gevel	<i>Bakhuis: veldbrandsteen, gemetseld in kruisverband.</i>	<i>Stal: baksteen, gemetseld in kruisverband (onderste gedeelte..</i>	<i>Stal, uitbreiding noordzijde: machinale, felrode baksteen en</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstrend
			<i>betonlatei.</i> <i>Stal: houten wandopbouw.</i>
Ornamentiek	<i>Bakhuis: kopse rollaag ter afsluiting gevel.</i>		
Kozijnen, ramen en deuren			<i>Stal: schuifpoort.</i> <i>Stal, noordelijke uitbreiding: moderne staldeur.</i>
Interieur bakhuis			
Structuur	<i>Open ruimte.</i> <i>Herkenbaarheid volume bakhuis in stal.</i>		<i>Muurdam tegen westgevel tbv dragen stalen latei stal.</i>
Vloeren			<i>Cementvloer, stoeptegels en klinkers, door elkaar gebruikt.</i>
Muren		<i>Grof aangebracht stucwerk, deels weer weggevallen.</i>	
Balklaag			<i>Machinaal gezaagde kinderbalklaag met daarop smalle planken.</i>
Stookplaats		<i>Sporen van voormalige stookplaats in zuidoost hoek (functie na bakhuis).</i>	
Interieur stal			
Structuur	<i>Omgebouwd rondom bakhuis, waardoor volume bakhuis nog herkenbaar is.</i>	<i>Open ruimte.</i> <i>Herkenbaarheid oorspronkelijke opening in voormalige buitengevel</i>	<i>Open verbinding met uitbreiding noordzijde.</i> <i>Opzet doorgang tussen beide</i>

Onderdeel	Hoog	Positief	Indifferent/verstorend
		<i>stal (nu binnenruimte), aan aanzet segmentboog en verticale bouwnaad.</i>	<i>staldelen.</i>
Vloeren			<i>Beton en keienformaat beklinking.</i>
Muren		<i>Baksteen, in kruisverband gemetseld (westgevel scheidende wand).</i> <i>Baksteen, in rommelig koppenverband links naast doorgang (circa 2 x 2 meter): relict van een oudere structuur (onbekend wat hier heeft gestaan).</i> <i>Grof aan gebracht stucwerk, noordelijke helft.</i>	<i>Cement bezetting zuidelijke helft.</i> <i>Baksteen, in wildverband westzijde scheidende muur: aanwijzing voor voormalig wolfseind.</i>
Balklaag		<i>Eiken moerbalken</i>	<i>Machinaal gezaagde kinderbalklaag met daarop smalle planken.</i>
Deuren en luiken			<i>Schuifdeur tussen twee staldelen.</i>
Kap		<i>Spanten authentiek (alleen aanzet spantbenen zichtbaar).</i>	

4.5 Conclusie

Uit het bouwhistorisch onderzoek is naar boven gekomen dat de kern van het huidige complex, de boerderij- en de schuurvleugel, zijn terug te voeren tot de achttiende eeuw, waarbij bij de schuur sprake is van een nog oudere vakwerkconstructie.

Het casco van de boerderij is gaaf behouden, inclusief de structuur van het volume en de eiken spantconstructie. Daarnaast heeft het voorhuis nog diverse authentieke en vroeg-twintigste-eeuwse interieurelementen behouden, waardoor de belevingswaarde van het interieur hoog is. De vensterpartijen zijn in hun huidige opzet ontstaan aan het begin van de twintigste eeuw en vormen als zodanig een relevant onderdeel uit de ontwikkelingsgeschiedenis van het pand.

Hoewel de stal in de tweede helft van de vorige eeuw in grupstal is veranderd en de betonvensters zijn geplaatst (waarmee de oorspronkelijk opzet is aangetast), zijn er voldoende bouwhistorische aanknopingspunten om inzicht te krijgen in de oorspronkelijke opzet.

De boerderij heeft op basis van bovengenoemde aspecten een zeer hoge architectuur- en bouwhistorische waarde. De uitbreiding van de stal in oostelijke richting kan hierbij als positief worden beoordeeld omdat we hier te maken hebben met een vooroorlogse uitbreiding, die wat betreft opzet (toevoeging in de lengte) aansluit op de ontwikkeling typologie van

langgevelboerderijen. De gevelopeningen zijn hierbij in de huidige opzet negatief (hoewel kenmerkend voor de periode).

De schuur is, ondanks de verschillende volumes die tegen de langgevels zijn gebouwd, gaaf behouden. Vanwege het authentieke achttiende-eeuwse casco, de herkenbaarheid van de oorspronkelijke dwarsdeelopeningen, de vakwerkconstructie en de interne scheiding tussen oogtschuur (deel en tassen) en de stal (oostelijke traveeën) heeft de schuur een zeer hoge bouwhistorische waarde. De toevoeging van de poort in de westgevel past niet binnen de vooroorlogse geschiedenis van de schuur, maar is vanuit typologisch oogpunt een stap die aansluit op de algehele ontwikkelingsgeschiedenis van de grote boerderijcomplexen in Midden- en Noordlimburg.

De stal tegen de zuidgevel (oosten) heeft als volume een positieve waarde omdat het de eerste uitbreiding aan het complex is (1880-1910) waaruit blijkt dat de veeteelt een steeds belangrijkere rol gaat spelen in de geschiedenis van de Beijlshof.

De open schuren tegen de noord- en zuidzijde hebben vanwege hun verschijningsvorm en leeftijd een lage bouwhistorische waarde en vormen detonerende elementen omdat ze de achttiende-eeuwse schuur aan het oog onttrekken.

De stal die beide hoofdvolumes verbindt is gaaf behouden. Typologisch gezien past de plaatsing van dit volume binnen de ontwikkelingsgeschiedenis van de grote boerderijcomplexen in Midden- en Noordlimburg (Noordlimburgse hoftype). Vanwege

deze typologie en de gaafheid van zowel exterieur als interieur heeft de stal een hoge bouwhistorische waarde.

De vrijstaande stal ten zuiden van de boerderij heeft door de vele aanpassingen, ondanks de vooroorlogse ontstaansgeschiedenis, een lage bouwhistorische waarde. Het bakhuisje, dat deels in de stal is geïntegreerd, heeft vanwege de typologie, redelijke gaafheid en ensemblewaarde met de boerderij, een hoge bouw- en architectuurhistorische waarde.

Naast de intrinsieke waarden van de gebouwen, heeft de Beijlshof een hoge cultuurhistorische waarde vanwege haar ouderdom (een van de oudste boerderijen in Leudal) en de relatie tot de heren van Horn, die tot ver na de zelfstandigheid van de gemeente Heythuysen en Haelen bestaan heeft.

Landschappelijk is sprake van een zeer hoge ensemblewaarde. Het kampenlandschap is sinds 1800 nauwelijks gewijzigd en de negentiende-eeuwse heideontginningen in het zuidelijke deel (die vanuit de Beijlshof zijn ontgonnen), zijn nog aanwezig. Binnen dit historisch waardevolle agrarische landschap vormt de Beijlshof het hart.

Concluderend kan worden gesteld dat het complex als geheel zonder enige twijfel ruim voldoende waarden vertegenwoordigt om aangewezen te worden als gemeentelijk monument.

5 Bronnen

Literatuur

- Graef, M.W.M., et al, *Kasteel Horn en zijn bewoners*, Horn 2011
- Hekker, R.C., 'De ontwikkeling van boerderijvormen in Nederland, in: *Duizend jaar bouwen in Nederland*, Amsterdam 1958, pp. 195-316
- Hekker, R.C., *Dorp en stad in Limburg: ontstaan, ontwikkeling, bescherming en herstel van historische nederzettingen*, Zutphen 1988
- Hendriks, J.A., *Traditionele boerderijen in Noord-Brabant*, Eindhoven 2003.
- Hupperetz, W., et al, *Kastelen in Limburg. Burchten en landhuizen (1000-1800)*, Utrecht 2005,
- Janse, H., *Houten kappen in Nederland 1000-1940*. Delft 1989
- Monumentenwacht, *Monumentenhandboek* (continu geactualiseerd).
- Olst, E.L. van, *Uilkema, een historisch boerderij-onderzoek*, Leiden 1991
- Rackham, D. (Res nova Monumenten), *De Stockxhof, cultuur- en bouwhistorisch onderzoek*, Echt 2020
- Renes, J., *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*, Maastricht 1999
- Rovers, F, *Elshof en Elisabeth* (cultuurhistorisch onderzoek), Heythuysen 2019.
- Van Daalen dendrochronologie, *Beylshof 1 Heuyhuysen, dendrochronologisch onderzoek*, Deventer 2019.
- Visser, I. de & Hertog, P. den, *Kleur op boerderijen in het groene*

hart van Holland, Kinderdijk 2006, pp.39-40.

Internet

- Beeldbank Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- <http://imagebase.ubvu.vu.nl/cdm/ref/collection/krt/id/5629> (Tranchotkaart).
- www.kbr.be/nl/kaart-van-ferraris
- www.wikipedia.org
- www.topotijdreis.nl
- <https://portal.prvlimburg.nl/viewer/app/default>
- http://www.landschapsobservatorium.nl/Uploaded_files/Zelf/nota-belvedere.abedf0.pdf
- <https://www.weert.nl/Downloads/Structuurvisies/Structuurvisie%20Weert%202025/Deel%201%20Analyse%20en%20opgave/07%20Structuurvisie%20Weert%20-%20Bijlage%206%20Beleid%20overheden.pdf>

Res nova Monumenten

bouwhistorie | architectuurhistorie | cultuurhistorie

Postadres:
Lindestraat 10
6101ES Echt

Internet:

www.resnovamonumenten.nl

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen